PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROJEKTU

STRATEGII ROZWOJU GMINY DŹWIERZUTY DO 2030 ROKU

CZERWIEC 2023

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ... 3

1 WPROWADZENIE ... 5

2 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ... 6
- 2.1 SZCZEBEL MIĘDZYNARODOWY I UNII EUROPEJSKIEJ ... 6
- 2.2 SZCZEBEL KRAJOWY ... 8

3 INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI ... 10
- 3.1 ZAWARTOŚĆ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ... 10
- 3.2 GŁÓWNE CELE I USTALENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ... 11
- 3.3 POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI ... 20
  - 3.3.1 SZCZEBEL REGIONALNY ... 20
  - 3.3.2 SZCZEBEL LOKALNY ... 24

4 ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ JEGO POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ... 25
- 4.1 CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA ... 25
  - 4.1.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE ... 25
  - 4.1.2 POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE ... 26
  - 4.1.3 POKRYWA GLEBOWA ... 26
  - 4.1.4 BIOSFERA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA ... 27
  - 4.1.5 POŁOŻENIE ZLEWNIOWE, RYS HYDROGRAFICZNY ORAZ STAN WÓD ... 27
  - 4.1.6 ZARYS GEOLOGICZNO-GEOMORFOLOGICZNY I STAN RZEŹBY TERENU ... 30
  - 4.1.7 KOPALINY I STAN ZAGOSPODAROWANIA KOPALIN ... 31
  - 4.1.8 WARUNKI KLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ... 33
  - 4.1.9 KLIMAT AKUSTYCZNY I JEGO STAN ... 35
  - 4.1.10 SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI I JEGO STAN ... 36
  - 4.1.11 PROMIENIOWANIE ELEKROMAGNETYCZNE ... 37
  - 4.1.12 ZABYTKI ... 38
- 4.2 POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ... 39

5 ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY ... 40
- 5.1 USTANOWIONE FORMY OCHRONY PRZYRODY ... 40
- 5.2 PROBLEMATYKA POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH ... 53
- 5.3 PROBLEMATYKA ZMIAN KLIMATYCZNYCH ... 55
- 5.4 ZAGROŻENIE SUSZĄ ... 58
- 5.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE ... 59
- 5.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI ... 59

6 PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ... 61
- 6.1 WSTĘP……. ... 61
- 6.2 FORMY OCHRONY PRZYRODY ... 68
- 6.3 ROŚLINNOŚĆ, ZWIERZĘTA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA ... 71
- 6.4 LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA ... 74
- 6.5 WODY…… ... 75
- 6.6 POWIETRZE I KLIMAT ... 77
- 6.7 POWIERZCHNIA ZIEMI ... 79
- 6.8 KRAJOBRAZ ... 80
- 6.9 ZASOBY NATURALNE ... 83
- 6.10 ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE ... 84

7 STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM ... 86

8 ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW ... 87

9 ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE ... 88

10 PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA ... 89

11 INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ... 90

12 INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ... 91

ZAŁĄCZNIK: OŚWIADCZENIE

STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Dźwierzuty 2030" (zwany dalej „Strategią") opracowany został zgodnie z wymogami ustawowymi, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto projektowany dokument ten opiera się na wytycznych określonych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej – („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny", 2021).

Punktem wyjścia do opracowania projektowanego dokumentu było wykonanie „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Dźwierzuty" (zał. 2). Przeanalizowano szczegółowo najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Omówiono także szczegółowo wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Efektem końcowym przeprowadzonej diagnozy były wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT.

Głównym celem projektowanej „Strategii" (zał. 1.) było wytypowanie założeń polityki rozwoju Gminy poprzez wskazanie: wizji rozwoju lokalnego, celów strategicznych i operacyjnych, kierunków działań i działań, a także oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników ich osiągnięcia. Zakres czasowy działań przewidzianych w „Strategii" przewiduje horyzont czasowy do 2030 roku. Zakres terytorialny obejmuje gminę wiejską Dźwierzuty, w jej obszarze geograficznym i granicach administracyjnych.

PROGNOZOWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Na potrzeby oceny oddziaływań, podjęto próbę pogrupowania i uszeregowania poszczególnych kierunków działań, pod kątem ich rodzaju, mając na uwadze przewidywany wpływ na środowisko. Spośród zadań określonych w projekcie Strategii wyróżnia się zadania inwestycyjne oraz zadania „miękkie" i nie inwestycyjne.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływana na środowisko zostały opracowane stosownie do stanu wiedzy współczesnej i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Uwzględniono także uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie wydane przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny.

Zakładając, iż przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wymagania przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody i przepisów towarzyszących, można stwierdzić, iż w większości będą pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska, będą przyczyniać się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz warunków i jakości życia ludzi. Działania te pozwolą osiągnąć długofalowe korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, prowadzące w efekcie do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska.

W związku z tym, że zadania „miękkie" i nie inwestycyjne, związane są z działaniami edukacyjnymi, informacyjnym i promocyjnymi lub organizacją, zarządzaniem oraz planowaniem, na etapie realizacji poszczególnych zadań „miękkich" i nie inwestycyjnych wyklucza się ryzyko negatywnego oddziaływania na środowisko.

ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Z uwagi na charakter działań proponowanych w projekcie Strategii oraz z racji braku ich znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, w tym obszary Natura 2000, nie zachodzi konieczność kompensacji przyrodniczej.

Projekt SRG zawiera ustalenia uwzględniające zasady i standardy zrównoważonego rozwoju. Nie mniej w celu eliminacji lub ograniczenia ewentualnych negatywnych skutków realizacji ustaleń projektu Strategii pożądane jest podjęcie działań minimalizujących – rozdz. 8 Prognozy.

ROZWIĄZANA ALTERNATYWNE DO ZAPROPONOWANYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Nie proponuje się rozwiązań alternatywnych.

ODDZIAŁYWANIE TRANSGRANICZNE USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Nie wystąpi oddziaływanie transgraniczne.

1 WPROWADZENIE

CEL OPRACOWANIA

Celem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Dźwierzuty 2030" (zwany w dalszej części także „projektem Strategii" lub „projektem SRG"), opracowanym w 2023 roku. Projektowany dokument określa strategiczne cele rozwoju gminy Dźwierzuty w horyzoncie czasowym do 2030 roku. Strategia stanowić będzie podstawę do właściwego zarządzania gminą oraz do ubiegania się o środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej. Ustalenia zawarte w projekcie SRG stanowią podstawę do prowadzenia przez władze gminy długookresowej polityki rozwoju społecznego i gospodarczego. Ponadto projektowany dokument wskazuje, jakie są najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana uwaga, a tym samym cele i kierunki działań.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA

Podstawę formalno-prawną prognozy oddziaływania na środowisko stanowi: ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [1].

ZAKRES OPRACOWANIA

Zakres merytoryczny prognozy oddziaływania na środowisko uwzględnia:

- Art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko do projektu Strategii, wydane przez:
  - Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Olsztynie,
  - Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Olsztynie.

[1] Publikatory poszczególnych aktów prawnych, aktualne na dzień sporządzenia Opracowania, przytoczono w spisie materiałów źródłowych.

2 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

2.1 SZCZEBEL MIĘDZYNARODOWY I UNII EUROPEJSKIEJ

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym (Unijnym) są egzekwowane poprzez transponowanie założeń, zaleceń, dyrektyw lub postanowień do odpowiednich, polskich aktów prawnych i wykonawczych (np. do ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o ochronie przyrody, ustawy Prawo wodne, itd.).

Do najważniejszych dokumentów szczebla międzynarodowego i wspólnotowego, formułujących cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu analizowanego dokumentu, należą:

Konwencja Ramsarska – dokument sporządzony w Ramsar, 1971 r. (zmiany dokumentu w 1982 r. i 1987 r., odpowiednio: Paryż i Regina). Celem dokumentu jest ochrona i utrzymanie w stanie niezmienionym obszarów wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego.

Konwencja Bońska – dokument został sporządzony w Bonn w 1979 r. ratyfikowany przez Polskę w 1996 r. Celem dokumentu jest ochrona dzikich zwierząt migrujących, stanowiących niezastąpiony element środowiska naturalnego. Dla ochrony tych gatunków konieczne są wspólne wysiłki wszystkich państw posiadających jurysdykcję nad obszarami, w których te zwierzęta przebywają.

Konwencja Berneńska – dokument sporządzony został w Bernie w 1979 r. i ratyfikowany przez Polskę w 1995 r. Celem dokumentu jest ochrona gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych, a zwłaszcza tych gatunków i siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw oraz wspierania współdziałania w tym zakresie (nacisk na ochronę gatunków zagrożonych i ginących, w tym wędrownych).

Konwencja Genewska – dokument sporządzony w Genewie w 1979 r., wraz z II protokołem siarkowym (sporządzony w 1994 r. w Oslo). Z dokumentów tych wynika konieczność redukcji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza, przede wszystkim emisji SO_2, NO_x i CO_2.

Konwencja o Różnorodności Biologicznej – dokument sporządzony w 1992 r. w Rio de Janeiro i ratyfikowany przez Polskę w 1996 r. Celem Konwencji jest ochrona bioróżnorodności, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych, w tym przez odpowiedni dostęp do zasobów i odpowiedni transfer właściwych technologii, z uwzględnieniem wszystkich praw do tych zasobów i technologii, a także odpowiednie finansowanie.

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro – dokument sporządzony w 1992 r. w Rio de Janeiro i ratyfikowany przez Polskę w 1994 r. Głównym celem dokumentu jest osiągnięcie stabilizacji koncentracji w atmosferze gazów cieplarnianych na takim poziomie, który zapobiegnie niebezpiecznym antropogenicznym oddziaływaniom na klimat.

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto – dokument wraz z Protokołem sporządzony został 1997 r. w Kioto. Precyzuje on zadania w zakresie ograniczania antropogenicznych oddziaływań na klimat, w szczególności zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.

Porozumienie Paryskie – Podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w 2015 r. w Paryżu 195 krajów przyjęło pierwsze w historii powszechne i prawnie wiążące światowe porozumienie w dziedzinie klimatu. Podpisywanie porozumienie rozpoczęło się 22 kwietnia 2016 r. Porozumienie zaczęło obowiązywać w listopadzie 2016 r. po jego ratyfikacji przez 55 państwa, które są w sumie odpowiedzialne za 55 % światowych emisji. Porozumienie Paryskie jest drugim, po Protokole w Kioto wiążącym dokumentem realizującym postulaty Ramowej Konwencji Klimatycznej. W art. 2 zawarto cel Porozumienia, który zakłada intensyfikację i konieczność podejmowania solidarnych wysiłków zobowiązanych stron do zatrzymania globalnego ocieplenia. Założono następujące cele:

- cel długoterminowy: trzymanie wzrostu średniej temperatury na świecie znacznie niższego niż 2°C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej;

- dążenie do ograniczenia wzrostu temperatury do 1,5°C;
- jak najszybsze osiągnięcie w skali świata punktu zwrotnego maksymalnego poziomu emisji;
- doprowadzenia do szybkiej redukcji emisji zgodnie z najnowszymi dostępnymi informacjami naukowymi.
- zwiększenie zdolności do adaptacji do negatywnych skutków zmian klimatu,
- zapewnienie spójności przepływów finansowych.

Dyrektywy Unijne regulujące utworzenie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, tzn.: a) Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, która zastąpiona została nową Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 roku w strawie ochrony dzikiego ptactwa, oraz b) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.

Dyrektywa Komisji Europejskiej 91/676/EWG, wydana w 1991 r., mająca na celu zmniejszenie wysokiego stopnia zanieczyszczenia wód związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie pojawienia się takiego zanieczyszczenia w przyszłości, co odbywa się m.in. poprzez realizacje programów „naprawczych" oraz pomoc we wdrażaniu zasad dobrej praktyki rolniczej. Dyrektywy stały się podstawą stworzenia systemu obszarów stanowiących spójną funkcjonalnie sieć – Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000, umożliwiającą realizację spójnej polityki ochrony zasobów przyrodniczych na obszarze UE, tworzoną przez wyznaczone w ramach dyrektyw: ptasiej i siedliskowej obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z 23 października 2000 r. (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna), ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, celem której jest ochrona wód poprzez ustalenie zintegrowanej europejskiej polityki wodnej opartej na przejrzystych, efektywnych i spójnych ramach legislacyjnych, a ponadto uporządkowanie i koordynacja istniejącego europejskiego ustawodawstwa wodnego. Zapisy Ramowej Dyrektywy Wodnej wprowadzają system planowania gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Dla potrzeb osiągnięcia dobrego stanu wód opracowywane zostały plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz program wodno-środowiskowy kraju.

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. Rezolucja jest programem działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Agenda 2030 ma charakter uniwersalny, a swoim zakresem obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy.

Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 – wraz z końcem 2020 roku wygasły postanowienia dotychczasowego pakietu klimatyczno-energetycznego, przyjętego przez Państwa członkowskie w 2008 r.[2] Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 zawierają ogólnounijne założenia i cele polityki na lata 2021-2030. Aktualne cele (ramy) zakładają:

- ograniczenie o co najmniej 40 % emisję gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.),
- zwiększenie do co najmniej 32 % udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii,
- zwiększenie o co najmniej 32,5 % efektywność energetyczną.

W ramach Europejskiego Zielonego Ład, we wrześniu 2020 r. Komisja Europejska zaproponowała zwiększenie docelowego poziomu redukcji emisji gazów cieplarnianych, z uwzględnieniem emisji i pochłaniania emisji, do co najmniej 55 proc. do 2030 r. w stosunku do poziomu z 1990 r. Aktualnie trwają prace nad opracowaniem wniosków ustawodawczych, niezbędnych do realizacji zakładanych celów, a w konsekwencji przejścia UE na gospodarkę neutralną dla klimatu.[3]

[2] Dotychczasowy pakiet klimatyczno-energetyczny (zwany skrótowo „3x20") akcentował najważniejsze cele polityki klimatycznej Unii Europejskiej w horyzoncie do 2020 roku:
- redukcja do 2020 r. emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r.,
- zwiększenie udziału energii odnawialnej do 20% w całkowitym zużyciu energii w 2020 r. (dla Polski ustalono wzrost udziału energii odnawialnej do 15%),
- zmniejszenie zużycia energii o 20% w odniesieniu do poziomów przewidywanych w 2020 r., poprzez zwiększenie efektywności energetycznej.

[3] https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_pl

„Europejski zielony ład” to komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, przedstawiony w Brukseli 11 grudnia 2019 r. W komunikacie tym zaktualizowano zobowiązanie Komisji do rozwiązania problemów związanych z klimatem i środowiskiem naturalnym - nowa strategia na rzecz wzrostu, przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, oszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych.
Wśród szeregu inicjatyw, mających pomóc w osiągnięciu celów Europejskiego Zielonego Ładu znajduje się „Wspieranie zielonego finansowania i zielonych inwestycji oraz zapewnienie sprawiedliwej transformacji”. Mechanizm sprawiedliwej transformacji koncentruje się na regionach i sektorach, które najsilniej odczują skutki zmiany klimatu i degradacji środowiska ze względu na swoją zależność od paliw kopalnych i wysoko emisyjnych procesów. Środki na potrzeby tego mechanizmu będą pochodzić z budżetu UE oraz ze źródeł finansowania Grupy EBI, co pozwoli pozyskać konieczne zasoby prywatne i publiczne. Wsparcie będzie związane z promowaniem przechodzenia na działania niskoemisyjne i wspierające odporność na zmianę klimatu. Będzie ono również miało na celu ochronę obywateli i pracowników, którzy najsilniej odczują skutki transformacji.

2.2 SZCZEBEL KRAJOWY

Cele ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia projektu analizowanego dokumentu, ustanowione na szczeblu krajowym określone są przede wszystkim w następujących dokumentach:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – przyjęta w 1997 r., w Art. 5 Konstytucji RP zapisano: *Rzeczpospolita Polska* (…) *zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.*

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) – jest to Program rozbudowy systemów oczyszczalni ścieków w sektorze komunalnym, którego celem jest wyeliminowanie nieoczyszczonych ścieków (ze źródeł miejskich i aglomeracji) z wód powierzchniowych. Obecnie obowiązuje **VI aktualizacja KPOŚK**, zatwierdzona przez Radę Ministrów w 2022 roku. KPOŚK zawierała listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2021-2027 i dotyczy 1524 aglomeracji o równorzędnej liczbie mieszkańców 37,1 mln), w których zlokalizowanych jest 1653 oczyszczalni ścieków komunalnych. Koszt inwestycji zgłoszonych do VI aktualizacji KPOŚK wyniósł 28,7 mld, w tym zaplanowana jest m.in. budowa 60 oczyszczalni ścieków oraz 8022 km sieci kanalizacyjnej. Na obszarze gminy Dźwierzuty ustanowiona została aglomeracja ściekowa, na mocy Uchwały nr XXV/212/20 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 10 grudnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2020 poz. 5250).

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 z perspektywą do roku 2030 - przyjęty w 2013 roku, jest pierwszym dokument strategiczny, który bezpośrednio dotyczy kwestii adaptacji do zmian klimatu. Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Ponadto określono 6 celów szczegółowych, które są spójne z kluczowymi zintegrowanymi strategiami kraju:

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.
- Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.
- Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do 2020 z perspektywą do 2030 – Strategia przyjęta została w 2017 roku, zastępując „Strategię Rozwoju Kraju 2020”. Cel główny „Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju (…)” zakłada zrównoważony rozwój kraju, oparty o:

- I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
- II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
- III Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Polityka ekologiczna państwa 2030[4] - przyjęta została w lipcu 2019 r., stanowi najważniejszą strategię rozwoju kraju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jej cel główny to: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Do realizacji celu głównego wytypowano trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zapobieganie ryzyku klęsk żywiołowych.

Realizacja w/w celów środowiskowych będzie wspierana przez cele horyzontalne:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

[4] Polityka ekologiczna państwa 2030 uchyla Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r." w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska i Celu 3. Poprawa stanu środowiska.

3 INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

3.1 ZAWARTOŚĆ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Dźwierzuty 2030" (zwany dalej „Strategią") opracowany został zgodnie z wymogami ustawowymi, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto projektowany dokument ten opiera się na wytycznych określonych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej – („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny", 2021).

Punktem wyjścia do opracowania projektowanego dokumentu było wykonanie „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Dźwierzuty" (zał. 2). Przeanalizowano szczegółowo najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto, analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono następujące obszary/sfery tematyczne:

- przestrzenno-środowiskowa:
  - położenie, dostępność komunikacyjna i mobilność
  - środowisko i infrastruktura,
  - kultura i dziedzictwo kulturowe,
  - sport, rekreacja i turystyka,
  - planowanie i zagospodarowanie przestrzenne,
  - bezpieczeństwo publiczne,
- społeczno-gospodarcza:
  - ludność i procesy demograficzne,
  - rolnictwo, gospodarka i rynek pracy,
  - kultura i dziedzictwo kulturowe,
  - sport, rekreacja i turystyka,
  - bezpieczeństwo publiczne,
  - polityka społeczna,
  - edukacja i kapitał społeczny,
  - finanse samorządowe.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Omówiono także szczegółowo wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Efektem końcowym przeprowadzonej diagnozy były wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT.

Głównym celem projektowanej „Strategii" (zał. 1) było wytypowanie założeń polityki rozwoju Gminy poprzez wskazanie: wizji rozwoju lokalnego, celów strategicznych i operacyjnych, kierunków działań i działań, a także oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników ich osiągnięcia. Zakres czasowy działań przewidzianych w „Strategii" przewiduje horyzont czasowy do 2030 roku. Zakres terytorialny obejmuje gminę wiejską Dźwierzuty, w jej obszarze geograficznym i granicach administracyjnych.

W projektowanym dokumencie określone zostały założenia rozwoju strategicznego Gminy (rozdz. 2 projektowanego dokumentu). Fundamentem ich formułowania była zasada, że rozwój będzie realizowany w oparciu o równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, ochroną środowiska i rozwojem społecznym mieszkańców (zasada zrównoważonego rozwoju, ang. sustainable development).

3.2 CELE I USTALENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Zgodnie z zapisami projektu Strategii czynnikiem mającym wpływ na kształt projektowanego dokumentu była charakterystyka i diagnoza aktualnej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Dźwierzuty. Na podstawie rzetelnego i obiektywnego opisu kondycji gospodarczej i społecznej gminy, zespół ekspercki we współpracy z przedstawicielami jednostek gospodarczych i społecznych wypracował cele strategiczne, służące wzmocnieniu samorządu i poszczególnych jednostek do sprostania wyzwaniom polityki rozwojowej.

Wizja rozwoju gminy Dźwierzuty winna pełnić funkcję scalającą i integrującą poszczególnych interesariuszy (odbiorców i uczestników) inicjatyw strategicznych. Stanowi ona szeroką koncepcję, pożądany obraz przyszłości gminy i jej miejsca w otoczeniu, wyrażanie intencji i aspiracji bez szczegółowego określenia sposobów i środków osiągania celów. Sformułowano ją w sposób następujący:

Gmina Dźwierzuty w 2030 roku jest miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców i turystów. Wspiera lokalnych producentów rolnych i jest otwarta na inwestorów, kreując korzystne rozwiązania z zakresu przedsiębiorczości i innowacji. Fundamentem wszelkich działań jest poszanowanie zasobów środowiska przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie jego atutów.

W Rozdziale 2 projektowanej Strategii formułuje się również cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań i działania, które są powiązane ze Strategią Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego:

Tab. 1 Cele i kierunki działań

ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ I POPRAWA WARUNKÓW ZAMIESZKANIA I WYPOCZYNKU			
CELE OPERACYJNE		***KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA***	
	Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej	*1.1.1.*	*Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym:* *A. Budowa biologicznych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Popowa Wola, Grodziska, Rumy i Łupowo.* *B. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Julianowo.* *C. Modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Dźwierzutach.* *D. Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej, w tym w miejscowościach Popowa Wola, Rutkowo, Grodziska, Łupowo, Rumy, Julianowo, Sąpłaty, Mycielin, Rusek Mały, Nowe Kiejkuty, Jabłonka i Olszewki.* *E. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej z m. Nowe Kiejkuty, Jabłonka, Olszewki do oczyszczalni ścieków w Dźwierzutach.* *F. Rozbudowa, przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej.* *G. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.* *H. Budowa lub remont bezodpływowych zbiorników na ścieki.*
		1.1.2.	*Rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym:* *A. Budowa nowych ujęć wody w miejscowościach Dźwierzuty i Orzyny.* *B. Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody w miejscowościach Dźwierzuty, Orzyny i Targowo.* *C. Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja sieci wodociągowej.* *D. Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody poprzez rozbudowę, przebudowę lub modernizację.*
		1.1.3.	*Rozwój infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej.*
		1.1.4.	*Rozwój infrastruktury zaopatrzenia w gaz, w tym:* *A. Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci gazowej.* *B. Wspieranie podłączeń odbiorców sieci gazowej.*
		1.1.5.	*Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej, w tym:*

			A. Budowa, rozbudowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej. *B. Przebudowa napowietrznych linii elektroenergetycznych na linie kablowe.*
		1.1.6.	*Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym:* *A. Realizacja wolnostojących urządzeń i instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.* B. *Zwiększenie wykorzystania urządzeń indywidualnych (mikroinstalacji OZE).*
		1.1.7.	*Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.*
1.2.	*Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego i poprawa jakości życia*	*1.2.1.*	*Poprawa jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej, w tym:* *A. Modernizacja i remonty obiektów i terenów użyteczności publicznej i terenów przestrzeni publicznej w tym np. poprawa bezpieczeństwa społeczności szkolnej wokół ZSP Dźwierzuty (ograniczenie ruchu pojazdów bez możliwości podjeżdżania bezpośrednio pod wejścia – szkoły, przedszkola. Uzupełnienie ogrodzenia w bramy wjazdowe, furtki.).* *B. Tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i zielono-niebieskiej infrastruktury.* *C. Utrzymanie czystości i porządku przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych.* *D. Okazjonalne i sezonowe aranżacje i wzbogacenie przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych.* *E. Modernizacja i rozbudowa chodników i oświetlenia ulicznego.* *F. Stosowanie jednolitego systemu identyfikacji i informacji w Gminie.*
		1.2.2.	*Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym:* *A. Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych oraz obiektów użyteczności publicznej.* *B. Współpraca z policją i strażą pożarną, w tym organizacyjna i rzeczowa.* *C. Podejmowanie działań i inicjatyw na rzecz utrzymania właściwego poziomu bezpieczeństwa.* D. *Wsparcie inicjatyw, kursów i szkoleń na rzecz pogłębiania wiedzy i umiejętności praktycznych postępowania w sytuacjach kryzysowych.*
		1.2.3.	*Poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym, w tym:* *A. Realizacja nowych budynków lub mieszkań komunalnych/socjalnych.* *B. Modernizacja i remonty istniejących budynków i lokali komunalnych.* C. *Adaptacja budynków użyteczności publicznej na cele mieszkalne.*
		1.2.4.	*Wspieranie estetyki zainwestowania w budownictwie prywatnym, tym:* *A. Ustalanie jednolitych zasad zagospodarowania w zakresie parametrów i wskaźników zabudowy.* *B. Wsparcie dla działań modernizacyjnych, w tym termomodernizacyjnych.* *C. Wsparcie dla remontów/renowacji obiektów zabytkowych.* *D. Organizację konkursów i zachęt mających na celu poprawę estetyki obiektów i przestrzeni.* *E. Przeciwdziałanie nielegalnym formom użytkowania przestrzeni.*

			F. Uporządkowanie reklam i nośników reklamowych poprzez regulacje, w tym wykorzystanie mechanizmów ustawy krajobrazowej.
1.3.	*Poprawa atrakcyjności turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej*	*1.3.1.*	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze, w tym: A. Realizacja szlaków turystycznych pieszych i pieszo-rowerowych oraz miejsc wypoczynku. B. Budowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (altany, miejsca do grillowania, wiaty, ławy, stoły itd.). C. Realizacja przedsięwzięć związanych z turystyką wodną. D. Budowa traktu pieszego (promenady) nad jeziorem Małszewieckim. E. Rozbudowa infrastruktury na kąpielisku nad jeziorem Łęsk w Orzynach, w tym m.in.: umocnienie nabrzeża, modernizacja pomostów. F. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej na działkach gminnych przylegających bezpośrednio do linii brzegowej.
		1.3.2.	*Wzrost zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej, w tym:* *A. Rozbudowa bazy noclegowej.* *B. Rozwój agroturystyki.* *C. Rozbudowa i poprawa jakości bazy gastronomicznej, w tym wspieranie regionalnych tradycji kulinarnych.* *D. Utrzymanie we właściwym stanie istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej.* E. *Realizacja nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrznych i inne ogólnodostępne obiekty).*
		1.3.3.	*Stworzenie punktu informacji turystycznej.*
		1.3.4.	*Organizacja i promocja imprez i wydarzeń sportowych, turystycznych i kulturalnych.*
1.4.	*Rozwój przedsiębiorczości i otoczenia biznesu*	*1.4.1.*	*Aktywizacja zawodowa mieszkańców, w tym:* *A. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie informowania o usługach pośrednictwa zawodowego oraz ofertach pracy.* *B. Organizacja praktyk i staży w Urzędzie Gminy i podległych jednostkach organizacyjnych.* C. *Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.*
		1.4.2.	*Rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym:* *A. Wspieranie przedsiębiorstw i przedsiębiorców – ulgi lub zwolnienia w podatkach i opłatach lokalnych, pomoc w uzyskaniu dofinansowań, pomoc w dostępie do terenów inwestycyjnych.* B. *Rozwijanie współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.*
		1.4.3.	*Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej:* *A. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych.* *B. Stworzenie skonkretyzowanej i inicjującej oferty inwestycyjnej.* C. *Organizacja punktu informacyjnego dla przedsiębiorców i inwestorów (punktu obsługi inwestora).*

1.5.	*Rozwój gospodarstw rolnych i sektora rolno-spożywczego*	*1.5.1.*	*Rozwój i unowocześnienie gospodarstw rolnych, w tym:* *A. Wzmocnienie produktywności gospodarstw rolnych, w tym modernizacja gospodarstw i zwiększenie zasobności i jakości sprzętu, maszyn i urządzeń rolniczych.* *B. Wspieranie wykształconych kierunków produkcji rolnej i przemysłu rolno-spożywczego.* *C. Wspieranie nowych kierunków upraw lub hodowli.* *D. Wspieranie tworzenia miejsc pracy w rolnictwie.* *E. Organizacja spotkań związanych z nowoczesnymi formami działalności rolniczej.* *Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.*
		1.5.2.	*Wzrost znaczenia lokalnych produktów rolniczych, w tym:* *A. Wspieranie lokalnego rynku rolno-spożywczego – lokalnego przetwórstwa, handlu detalicznego prowadzonego przez rolników, sprzedaży i dostaw bezpośrednich do konsumentów.* B. *Wspieranie wytwarzania i dystrybucji produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.*
		1.5.3.	*Wspieranie i promocja działalności sektora spożywczego, przetwórczego i rolnego:* *A. Współdziałanie z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego i innymi podmiotami w zakresie organizowania bezpłatnych szkoleń dla rolników.* *B. Wspieranie organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność rolniczą.* *C. Promowanie ekologicznej produkcji rolniczej.* *D. Promowanie innowacji w rolnictwie.* *E. Promowanie wytwórczości produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.* *Wspieranie rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.*
WZMOCNIENIE KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO			
CELE OPERACYJNE		**KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA**	
2.1.	*Poprawa stanu i dostępności infrastruktury instytucji kultury oraz kształtowanie i promowanie wartości kulturowych*	*2.1.1.*	*Rozbudowa i przebudowa budynku GOK z siedzibą gminnej biblioteki oraz centrum integracji społecznej w Dźwierzutach.*
		2.1.2.	*Rozwój infrastruktury instytucji kultury (budowa, rozbudowa, modernizacja)*
		2.1.3.	*Wspieranie działalności instytucji kultury.*
		2.1.4.	*Wspieranie działalności organizacji i stowarzyszeń związanych z kulturą i twórczością regionalną (kół gospodyń wiejskich, twórców lub innych).*
		2.1.5.	*Wspieranie rozwoju edukacji kulturalnej i artystycznej dzieci, młodzieży lub dorosłych.*
		2.1.6.	*Organizacja i promocja cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych.*
		2.1.7.	*Wzmocnienie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja i udostępnianie zbiorów i zasobów archiwalnych).*
		2.1.8.	*Udział i wspieranie udziału w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i promocyjnych.*
		2.1.9.	*Współpraca z innymi regionami w Polsce i na świecie, w celu wspierania interakcji pomiędzy tradycjami i kulturami.*

		2.1.10	*Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.*
2.2.	*Poprawa jakości kształcenia i edukacji*	*2.2.1.*	*Utworzenie placówek opieki dla najmłodszych, w tym:* *A. Budowa żłobka w Dźwierzutach, albo/i w Orzynach.* *B. Budowa przedszkola w Orzynach*
		2.2.2.	*Modernizacja przedszkola w Dźwierzutach, w tym rozbudowa placu zabaw dla przedszkola.*
		2.2.3.	*Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, kulturalnych i bibliotek.*
		2.2.4.	*Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego placówek oświatowych.*
		2.2.5.	*Tworzenie nowych, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich.*
		2.2.6.	*Rozwój potencjału dydaktycznego, w tym:* *A. Podniesienie jakości kształcenia praktycznego w szkołach.* *B. Doskonalenie zawodowe nauczycieli.* *C. Wsparcie nauczycieli w zakresie przygotowania uczniów do zawodów, konkursów i olimpiad.* *D. Monitoring poziomu nauczania w placówkach oświatowych.*
		2.2.7.	*Wzmocnienie kompetencji podstawowych z zakresu informatyzacji, przedsiębiorczości, nauki języków obcych oraz postaw społeczno-obywatelskich.*
		2.2.8.	*Wsparcie rozwoju osób szczególnie uzdolnionych poprzez organizację konkursów lub zajęć dodatkowych.*
		2.2.9.	*Wsparcie edukacji specjalistycznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach terapeutycznych lub z niepełnosprawnością.*
		2.2.10.	*Podniesienie poziomu zaangażowania rodziców w proces edukacyjno-wychowawczy.*
		2.2.11.	*Inicjowanie i wspieranie działalności w zakresie organizacji i udoskonalania zajęć, wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć dydaktycznych i sportowych.*
2.3.	*Ograniczenie problemów społecznych*	*2.3.1.*	*Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).*
		2.3.2.	*Wsparcie działań instytucji pomocy społecznej.*
		2.3.3.	*Spójne oraz kompleksowe wspieranie rodzin.*
		2.3.4.	*Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez m.in. rozwój infrastruktury sportowej, miejsc aktywnego wypoczynku, tworzenie miejsc i zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych.*
		2.3.5.	*Identyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym promocja profilaktyki i edukacji wśród dzieci i młodzieży.*
		2.3.6.	*Aktywizacja osób starszych i rozwój systemu opieki senioralnej.*
		2.3.7.	*Pomoc osobom z niepełnosprawnością, w tym likwidacja barier architektonicznych, promowanie zatrudnienia i pomoc doraźna.*
		2.3.8.	*Wspieranie inicjatyw na rzecz pomocy społecznej, w tym promocja i wspieranie idei wolontariatu.*
		2.3.9.	*Wspieranie organizacji społecznych i stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz utrzymania i wzrostu poczucia bezpieczeństwa.*
2.4.	*Rozwój kapitału społecznego i wzrost integracji społecznej*	*2.4.1.*	*Wspieranie inicjatyw obywatelskich oraz działalności instytucji, organizacji i stowarzyszeń w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich.*

		2.4.2.	*Zwiększenie poziomu partycypacji mieszkańców w zarządzaniu Gminą, w tym:* *A. Tworzenie mechanizmów i narzędzi konsultacji społecznych.* *B. Wzrost znaczenia i dostępności e-usług i e-urzędu.*
		2.4.3.	*Rozwój kompetencji osób dorosłych, w tym:* *A. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób dorosłych.* *B. Wspieranie reorientacji zawodowej osób poszukujących lub zmieniających pracę.* *C. Wspieranie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia.*
2.5.	*Rozwój opieki zdrowotnej i ochrony zdrowia*	*2.5.1.*	*Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.*
		2.5.2.	*Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.*
		2.5.3.	*Poprawa jakości i dostępności i wspieranie rozwoju różnych form usług zdrowotnych, w tym pielęgnacyjno-opiekuńczych.*
		2.5.4.	*Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki zdrowia oraz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia.*
		2.5.5.	*Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców, w tym:* *A. Organizacja zabaw, konkursów i imprez sportowych dla dzieci, młodzieży lub dorosłych.* *B. Wspieranie działalności klubów sportowych.*
ROZWÓJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ I INNOWACJI CYFROWEJ WRAZ Z PROMOCJĄ GMINY			
CELE OPERACYJNE		***KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA***	
3.1.	*Zwiększanie dostępności transportowej i powiązań komunikacyjnych*	*3.1.1.*	*Poprawa jakości i dostępności układu komunikacyjnego, w tym:* *A. Podniesienie rangi drogi krajowej nr 57 (z poziomu klasy G na klasę GP).* *B. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 600.* *C. Budowa obwodnicy w miejscowości Dźwierzuty.* *D. Budowa obwodnicy w miejscowości Linowo.* *E. Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg powiatowych.* *F. Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych.* *G. Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg wewnętrznych.* H. *Budowa nowych dróg gminnych i wewnętrznych.*
		3.1.2.	*Modernizacja dróg transportu rolniczego.*
		3.1.3.	*Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.*
		3.1.4.	*Budowa, rozbudowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów, ścieżek rowerowych i innej infrastruktury towarzyszącej).*
		3.1.5.	*Rozwój infrastruktury rowerowej.*
		3.1.6.	*Zwiększenie dostępu do usług komunikacji zbiorowej, poprzez zwiększenie liczby przystanków autobusowych oraz modernizację przystanków istniejących.*
		3.1.7.	*Budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych.*

3.2.	*Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji cyfrowych*	*3.2.1.*	*Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, w tym:* *A. Rozbudowa sieci światłowodowej.* *B. Wspieranie działań na rzecz udostępnienia innowacyjnych rozwiązań zapewniających dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, w tym technologii satelitarnych.*
		3.2.2.	*Zwiększenie dostępności mobilnych sieci komórkowych, w tym:* *A. Poprawa przepustowości i jakości połączeń telefonii komórkowej.* *B. Poprawa przepustowości i jakości mobilnego Internetu w technologii 4G (LTE).* C. *Wspieranie działań na rzecz udostępnienia zasięgu mobilnego Internetu w technologii 5G.*
		3.2.3.	*Rozwój e-usług publicznych oraz dostępności i jakości e-urzędu, w tym:* *A. Doskonalenie form przekazu treści portalu internetowego Urzędu Gminy.* *B. Zwiększenie dostępności portalu internetowego Urzędu Gminy, dla osób niepolskojęzycznych – wprowadzenie innych wersji językowych.* *C. Poprawa jakości portali internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji, podległych Gminie.* *D. Stworzenie aplikacji mobilnej Gminy Dźwierzuty.* *E. Rozwój i poprawa funkcjonalności Systemu Informacji Przestrzennej Gminy.* *F. Rozwój e-usług jednostek podległych np. biblioteka, Ośrodek Kultury, Szkoły, Sołectwa itp.*
		3.2.4.	*Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej.*
		3.2.5.	*Popularyzacja metod i możliwości wykorzystania Internetu, zwłaszcza wśród osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.*
3.3.	*Aktywna promocja Gminy*	*3.3.1.*	*Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej, w oparciu o posiadane zasoby materialne (infrastruktura) i niematerialne (walory przyrodnicze).*
		3.3.2.	*Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej.*
		3.3.3.	*Doskonalenie wykorzystania mediów społecznościowych w działaniach informacyjnych, promocyjnych i w dialogu ze społeczeństwem.*
		3.3.4.	*Upowszechnienie informacji o Gminie, jako atrakcyjnym miejscu wypoczynku i inwestycji.*
		3.3.5.	*Zawiązanie współpracy partnerstwa (gminy partnerskie) w celu wymiany kulturalnej, gospodarczej i informacyjnej.*
OCHRONA ŚRODOWISKA, WALORÓW PRZYRODNICZYCH ORAZ POTENCJAŁU KULTUROWEGO			
CELE OPERACYJNE		***KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA***	
4.1.	*Świadoma i racjonalna polityka przestrzenne*	*4.1.1.*	*Dążenie do zwartości zabudowy, w tym:* *A. Koncentracja zabudowy poszczególnych miejscowości, w oparciu o dostępną infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.* *B. Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na tereny otwarte i wartościowe przyrodniczo.*
		4.1.2.	*Opracowanie lub zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.*
		4.1.3.	*Opracowanie planu ogólnego gminy.*
		4.1.4.	*Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego, w tym:* *A. Przeprowadzanie warsztatów, szkoleń lub spotkań.* *B. Zwiększanie roli partycypacji społecznej przy opracowaniu dokumentów planowania przestrzennego.*

		4.1.5.	*Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych, poprzez wykup oraz zmianę przeznaczenia na potrzeby funkcjonowania strefy aktywizacji gospodarczej.*
		4.1.6.	*Podjęcie działań na rzecz rewitalizacji, w tym:* *A. Delimitacja obszarów wymagających działań rewitalizacyjnych.* *B. Rewitalizacja zidentyfikowanych obszarów problemowych (wymagających interwencji).*
4.2.	*Zachowanie materialnych i niematerialnych zasobów kulturowych i dziedzictwa*	*4.2.1.*	*Wspieranie prac konserwatorskich, w tym restauratorskich, renowacyjnych i rewaloryzacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych.*
		4.2.2.	*Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych.*
		4.2.3.	*Powiększanie zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym:* *A. Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków i Gminnej Ewidencji Obiektów Archeologicznych.* *B. Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego.* *C. Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.* *D. Poszukiwanie, odkrywanie i pielęgnowanie lokalności, tradycji, wierzeń, obrzędów charakterystycznych dla gminy Dźwierzuty i regionu.* *E. Pomoc w renowacji zabytkowego wyposażenia obiektów sakralnych.*
		4.2.4.	*Ochrona obiektów sakralnych, w tym:* *A. Renowacje i właściwa ekspozycja obiektów kultu religijnego, w tym kapliczek i krzyży przydrożnych.* B. *Utrzymanie i bieżąca konserwacja cmentarzy.*
		4.2.5.	*Ochrona udokumentowanych stanowisk archeologicznych.*
4.3.	*Ochrona i zachowanie walorów i zasobów środowiska*	*4.3.1.*	*Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym:* *A. Ochrona ustanowionych form ochrony przyrody.* *B. Przeciwdziałanie fragmentacji składowych ponadlokalnego systemu przyrodniczego (korytarzy i płatów ekologicznych o randze ponadlokalnej).* *C. Promocja walorów przyrodniczych Gminy.* D. *Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych walorom przyrodniczym.*
		4.3.2.	*Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, w tym:* *A. Ochrona zwartych kompleksów leśnych.* *B. Zwiększenie lesistości.*
		4.3.3.	*Racjonalne wykorzystanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.*
		4.3.4.	*Minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych.*
		4.3.5.	*Ochrona zasobów surowcowych, w tym:* *A. Ochrona udokumentowanych złóż kopalin.* *B. Dokumentowanie nowych złóż kopalin.*
4.4.	*Poprawa stanu i jakości środowiska oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym*	*4.4.1.*	*Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego, w tym:* *A. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę niskosprawnych kotłów na paliwa stałe na urządzenia wysokosprawne i spełniające normy.* *B. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizacje i stosowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii.* C. *Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.*

		4.4.2.	*Rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym:* *A. Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w miejscowości Dźwierzuty.* *B. Wyposażenie miejsc publicznych w nowe pojemniki do gniazdowej zbiórki odpadów komunalnych. (gminna polityka jest taka, aby odchodzić od gniazdowania odpadów; zgodnie z naszą uchwałą każdy wytwórca odpadów ma sam zapewnić sobie pojemniki na odpady).* *C. Wyposażenie miejsc publicznych w nowe pojemniki do gniazdowej zbiórki odpadów komunalnych.* *D. Eliminacja miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych.* *E. Selektywne zbieranie odpadów.* *F. Usuwanie wyrobów zawierających azbest.* *G. Usuwanie folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej.* *H. Zmniejszenie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa.*
		4.4.3.	*Zapewnienie dobrego stanu wód, w tym:* *A. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.* *B. Monitorowanie jakości wód.* *C. Prowadzenie kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.* *D. Budowa szczelnych zbiorników na gnojowicę lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych.* *E. Wspieranie i promocja ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.* *F. Przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód.*
		4.4.4.	*Rekultywacja gruntów i zdegradowanych gleb, w tym:* *A. Eliminacja niekoncesjonowanej eksploatacji złóż.* *B. Rekultywacja terenów o niekorzystnych przekształceniach powierzchni ziemi, w tym wyrobisk.* *C. Poprawa warunków glebowych poprzez racjonalne nawożenie i stosowanie odpowiednich upraw.*
		4.4.5.	*Ograniczenie uciążliwości akustycznych, w tym:* *A. Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych.* *B. Zapobieganie potencjalnym uciążliwościom akustycznym.*
		4.4.6.	*Monitoring zanieczyszczeń środowiska i wdrożenie mechanizmów i narzędzi ograniczających działalność wpływającą na zanieczyszczanie.*
		4.4.7.	*Ochrona przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym:* *A. Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji.* *B. Ograniczenie strat wody poprzez jej ponowne wykorzystanie do celów gospodarczych („deszczówka", „szara woda").* *C. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych.* *D. Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.* *E. Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.* F. *Modernizacja, remont urządzeń melioracyjnych.*
		4.4.8.	*Realizacja automatycznej stacji meteorologicznej, umożliwiającą wgląd na aktualną sytuację pogodową.*

		4.4.9.	*Edukacja ekologiczna mieszkańców, w szczególności w zakresie:* *A. Ochrony klimatu i jakości powietrza.* *B. Adaptacji do postępujących zmian klimatu, zwłaszcza przystosowania do ekstremalnych zjawisk pogodowych.* *C. Segregacji odpadów i szkodliwości spalania odpadów.*

Materiał źródłowy: Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Dźwierzuty 2030. Rozdział 2.3", stan na czerwiec 2023 r.

3.3 POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanej Strategii przytoczono w rozdz. 2. Projekt SRG jest ponadto powiązany z dokumentami strategicznymi i planistycznymi szczebla regionalnego i lokalnego.

3.3.1 SZCZEBEL REGIONALNY

WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Dla województwa warmińsko-mazurskiego obowiązuje aktualnie dokument pn.: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego", przyjęty Uchwałą Nr XIV/243/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 18 lutego 2020 r.

Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 stanowi odpowiedź na wyzwania rozwojowe województwa warmińsko-mazurskiego, które mają za zadanie podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą omawianej Strategii jest wskazanie wyzwań, przed którymi aktualnie stoi województwo oraz celów rozwoju, które te problemy pozwolą rozwiązać.

W ramach Strategii sformułowano cel główny: „Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy", gdzie poprawa spójności powinna być osiągana w kontekstach inteligentnych specjalizacji, regionalnym i bałtyckim. W Strategii wyznaczono cele strategiczne z szeregiem celów operacyjnych. Układ celów strategicznych prezentuje się następująco:

- Kompetencje przyszłości (wyzwania rozwojowe, innowacyjność, oferta nowoczesnych usług sektora prywatnego i publicznego);
- Inteligentna produktywność (działalność gospodarcza, podmiotem celu są firmy i instytucje otoczenia biznesu);
- Kreatywna aktywność (wykorzystanie potencjału mieszkańców do wzmacniania innych zasobów regionu, w tym wzmacniania więzi społecznych);

Mocne fundamenty (elementy fundamentu rozwoju: mieszkańcy, środowisko przyrodnicze, infrastruktura). W Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 wyznaczono obszary problemowe, tj. tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI). Gmina Dźwierzuty zakwalifikowana została do obszaru strategicznej interwencji – tygrys warmińsko-mazurski. Tygrys warmińsko-mazurski stanowi w większości analizowanych wskaźników ponad 60% danego zjawiska w całym województwie. Wyjątkiem jest udział w wykorzystaniu środków z UE (nieco poniżej 50%). Jest to również obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu zamożności gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym.

Dla gminy Dźwierzuty znaczenie mają przede wszystkim następujące cele strategiczne:

Tab. 2 Cele strategiczne a OSI Tygrys warmińsko-mazurski – perspektywa 2030

CEL	OCZEKIWANE EFEKTY INTERWENCJI	OCZEKIWANA ZMIANA PRZESTRZENNA
Kompetencje przyszłości	- rdzeń kompetencyjny regionu (3 główne ośrodki miejskie województwa). - wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region.	– zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa.
Inteligentna produktywność	- rozwój inteligentnych specjalizacji. - Przygotowanie najlepszych terenów inwestycyjnych.	– wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru. – rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie.
Kreatywna aktywność	– współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej.	--
Mocne fundamenty	– realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie we wschodniej części.	– spójność terytorialna regionu.

Materiał źródłowy: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

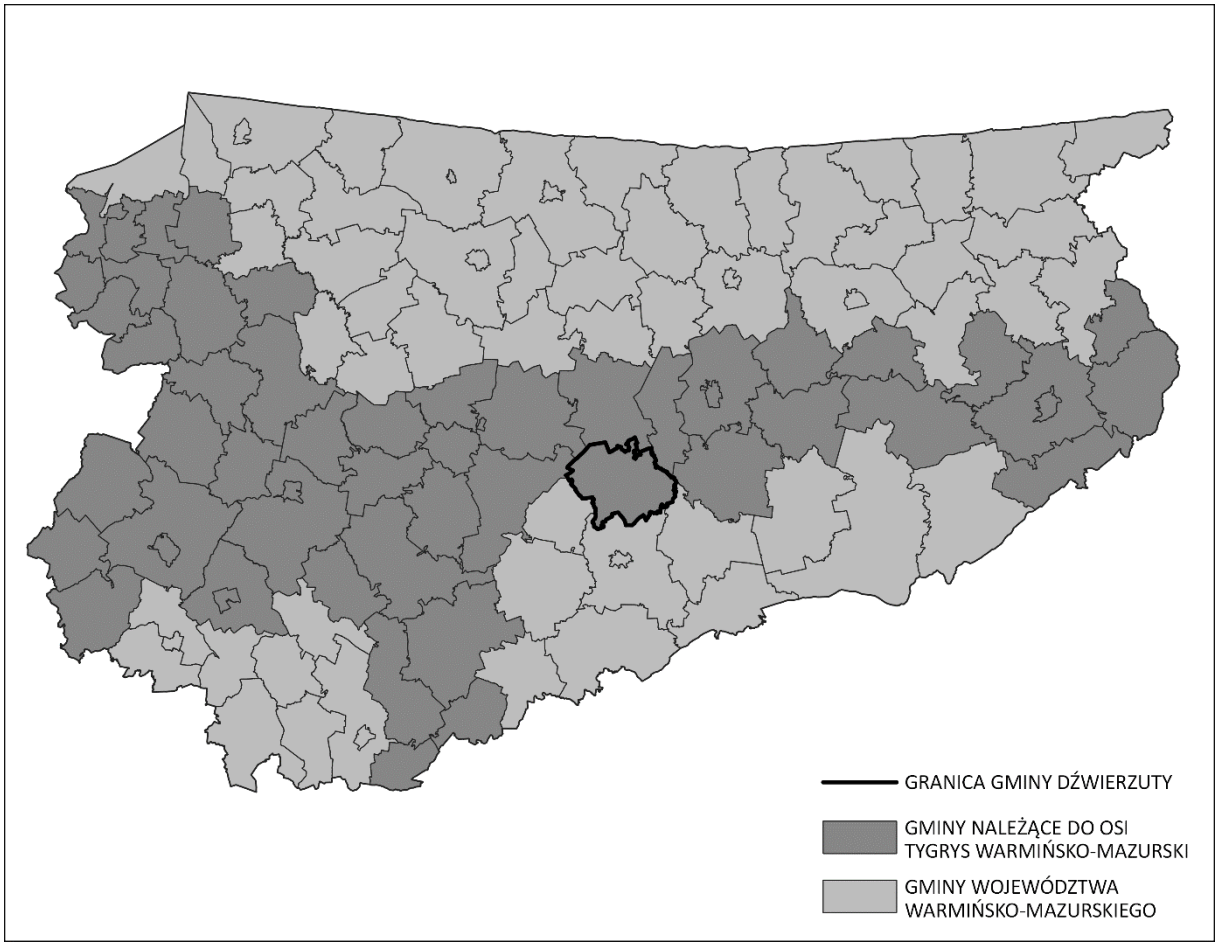

Ryc. 1 Gmina Dźwierzuty w odniesieniu do obszaru strategicznej interwencji Tygrys warmińsko-mazurski w województwie warmińsko-mazurskim

Materiał źródłowy: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego.

Projekt Strategii i jej ustalenia są powiązane z ustaleniami przyjętymi w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego - Warmińsko-Mazurskie 2030", w tym także w odniesieniu czwartego celu strategicznego *Mocne fundamenty* oraz zidentyfikowanego w ramach niego celu operacyjnego *wyjątkowe środowisko przyrodnicze*. Projektowany dokument odnosi się wprost do celów wskazanych w Strategii Rozwoju

Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy przyczyni się do osiągniecia wizji rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Aktualnie obowiązujący Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto uchwałą nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Celem głównym obowiązującego Planu jest ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawa kształtowania polityki przestrzennej województwa. Dla realizacji założonych celów polityki przestrzennej województwa służą przyjęte kierunki, zasady i działania zagospodarowania przestrzennego. Do głównych kierunków, zasad i działań w kontekście gminy Dźwierzuty, należą m.in.:

- Tworzenie warunków dla rozwijania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, w tym promowanie doświadczeń związanych z wprowadzeniem zasad wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej w Leśnych Kompleksach Promocyjnych „Lasy Mazurskie".
- Osiągnięcie spójności systemu transportowego regionu w celu zwiększenia dostępności zewnętrznej i wewnętrznej oraz zmniejszenia kosztów transportu, w tym kształtowanie spójnego systemu drogowych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, rozwój sieci drogowej:
  - Droga krajowa nr 57, odcinek: Bartoszyce – Bisztynek – Biskupiec – Dźwierzuty – Szczytno – Wielbark – gr. woj. (klasa G), postulowana do podniesienia do klasy GP;

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa określono również rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w tym nawiązujące do gminy Dźwierzuty w zakresie*:

- Infrastruktury technicznej:
  - Budowa linii 110 kV Dźwierzuty – Biskupiec;
  - Budowa GPZ Dźwierzuty wraz z zasilającymi liniami 110 kV;
  - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej;
- Ochrony środowiska:
  - Budowa i rozbudowa Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK);
  - Ochrona zasobów przyrodniczych wybranych alei województwa warmińsko-mazurskiego poprzez poprawę stanu istniejących siedlisk i wykonanie nasadzeń w ramach działań ZIELONA DROGA (WB); Ochrona i zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych pachnicy dębowej oraz siedlisk chronionych gatunków porostów w obrębie cennych przyrodniczo alei na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich województwa warmińsko-mazurskiego;
- Infrastruktury społecznej:
  - Wsparcie obszaru kultury w województwie warmińsko-mazurskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego;
  - Rozwój klastrów energii w województwie warmińsko-mazurskim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym;
- Infrastruktury komunikacyjnej:
  - Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – promocja (WB). Wykreowanie markowego produktu turystycznego Trasy Rowerowej Polski Wschodniej oraz stworzenie wizerunku województwa, jako miejsca atrakcyjnego dla turystów zainteresowanych wypoczynkiem aktywnym, zwłaszcza turystyką rowerową.

*część z inwestycji została już zrealizowana

Projekt Strategii i jego ustalenia są powiązane z celami i zasadami gospodarowania przestrzenią określonymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego". Wdrożenie ustaleń projektowanego dokumentu przyczyni się do osiągniecia tych celów, w tym celu nadrzędnego oraz poszczególnych celów i szczegółowych. Biorąc pod uwagę sformułowaną w projekcie Strategii wizję (zob. rozdz. 3.2.) nadrzędną rolę w kreowaniu polityki rozwoju gminy Dźwierzuty zajmować będzie konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO ROKU 2030

Dokument ten przyjęty został na mocy Uchwały Nr XXIV/382/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 lutego 2021 r.

Program ochrony środowiska województwa ma na celu realizację krajowej polityki ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, zgodnie z dokumentami strategicznymi i programowymi. Dokument stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem na obszarze województwa. Przeprowadzona w nim została analiza zasobów i walorów poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, ocena stanu i zagrożeń ich jakości oraz analiza stopnia wpływu człowieka na poszczególne składniki przyrody, przy analizie ich wzajemnych powiązań.

Dokument przedstawia cele w podziale na 10 obszarów interwencji, które odpowiadają poszczególnym komponentom środowiska lub obszarom mającym wpływ na stan środowiska.

1) Ochrona klimatu i jakości powietrza.
2) Zagrożenia hałasem.
3) Pola elektromagnetyczne.
4) Gospodarowanie wodami.
5) Gospodarka wodno-ściekowa.
6) Zasoby geologiczne.
7) Gleby.
8) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.
9) Zasoby przyrodnicze.
10) Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi.

Ustalenia projektu Strategii mogą przysłużyć się osiągnięciu celów i priorytetów zdefiniowanych w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego".

PROGRAM OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY WARMIŃSKO-MAZURSKIEJ

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na władze województwa obowiązek sporządzania programów ochrony powietrza dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych stężeń jakości powietrza. Obecnie dla obszaru województwa obowiązuje podział na strefy, a gmina Dźwierzuty znajduje się w strefie warmińsko-mazurskiej.

Z racji przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych stężeń jakości powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej obowiązuje:

- „Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyle PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych"; Uchwała Nr XVI/280/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 maja 2020 r.

Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej przygotowany został w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza. Dokument ten jest elementem polityki ekologicznej województwa, a zaproponowane w nim działania są zintegrowane z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla regionalnego. Obowiązuje on dla całej strefy warmińsko-mazurskiej, tj. dla wszystkich gmin położonych w jej granicach, a zatem także dla gminy Dźwierzuty.

W programie ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej określone zostały przede wszystkim:

- działania niezbędne do przywrócenia standardów jakości powietrza, a w tym podstawowe kierunki działań i harmonogram rzeczowo-finansowy,
- plan działań krótkoterminowych, obejmujący m.in. identyfikację działań możliwych do podjęcia, tryb ogłaszania planu działań, środki służące ochronie wrażliwych grup ludności, zestaw zadań systemowych i ograniczających emisję oraz sposób postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji zagrożenia wysokimi stężeniami,
- źródła finansowania działań naprawczych,
- efektywność ekonomiczna i ekologiczna poszczególnych działań naprawczych,
- koszty zewnętrzne złej jakości powietrza,
- zadania poszczególnych jednostek publicznych i podmiotów korzystających ze środowiska.

W projektowanej myśli strategicznej dla gminy Dźwierzuty uwzględniono potrzebę działań zmierzających do dalszej ochrony powietrza i rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, której przypisano wprost jeden z kierunków działań – 4.4.1.

Dokument przyjęty został Uchwałą Nr XII/190/19 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 listopada 2019 roku w sprawie określenia Aktualizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. - w zakresie dróg krajowych (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2019 poz. 6015).

Głównym celem Aktualizacji Programu jest *wskazanie działań, których konsekwentna realizacja spowoduje dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego, na terenach, na których nastąpiły przekroczenia obowiązujących norm oraz zapobieganie powstawaniu nowych rejonów konfliktów akustycznych*.

Przez obszar gminy Dźwierzuty przebiega odcinek drogi krajowej nr 57, dla której w ramach niniejszego Programu opracowana została mapa akustyczna. Nie mniej jednak odcinek ten znajdował się poza granicami Gminy.

Projektowana Strategia nie wskazuje w sposób bezpośredni działań zmierzających do ochrony akustycznej. Jej ustalenia przyczynią się natomiast pośrednio do minimalizacji oddziaływań akustycznych, np. poprzez poprawę jakości i dostępności układu komunikacyjnego (działanie 3.1.1.).

STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU FUNKCJONALNEGO POŁUDNIOWE MAZURY 2030

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Południowe Mazury 2030 przedstawia kierunki rozwoju dla obszarów Powiatu Szczycieńskiego, Działdowskiego, Nidzickiego i Piskiego. Strategia zawiera zbiór celów i planów działania Samorządu Powiatowego, które w perspektywie długookresowej - do roku 2030, powinny skutecznie oddziaływać na poprawę warunków życia i rozwój powiatów. W ramach strategii sformułowano 5 celów strategicznych oraz szereg celów operacyjnych opierających się na czterech domenach strategicznych: infrastruktura publiczna i środowisko, gospodarka, usługi publiczne oraz aktywna wspólnota.

Projektowana Strategia wpisuje się bezpośrednio w realizację domen strategicznych ujętych w w/w dokumencie, przyczyniając się tym samum do poprawy warunków życia i rozwoju powiatu szczycieńskiego.

3.3.2 SZCZEBEL LOKALNY

Strategia rozwoju stanowić będzie nadrzędny dokument programowo-strategiczny w gminie Dźwierzuty. Wyznaczone cele i kierunki działań w projekcie procedowanej Strategii powinny być skoordynowane z wytycznymi gminnych i powiatowych dokumentów planistycznych i programowo-strategicznych, w tym zwłaszcza dotyczy to:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- programu ochrony środowiska;
- programu gospodarki niskoemisyjnej;
- założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- gminnego programu rewitalizacji.

Ponadto, w rozdziale 7.3. procedowanego projektu SRG wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych względem Strategii. Odniesiono się bowiem do obszarów tematycznych z: planowania przestrzennego, energetyki, gospodarki komunalnej, ochronie i opiece nad zabytkami oraz zarządzaniem dziedzictwem, ochroną środowiska i adaptacją do zmian klimatu, transportem, polityką społeczną, rozwojem lokalnym, zarządzeniem kryzysowym, a także finansami publicznymi.

4 ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ JEGO POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

4.1 CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA

4.1.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Dźwierzuty posiada status wiejskiej, zajmuje powierzchnię ok. 263 km^2, położona jest w północnej części powiatu szczycieńskiego, w województwie warmińsko-mazurskim i sąsiaduje:

- od północy z gminą Biskupiec;
- od północnego-wschodu z gminą Sorkwity;
- od wschodu z gminą Piecki i gminą Świętajno;
- od południa z gminą wiejską Szczytno;
- od południowego zachodu z gminą Pasym;
- od zachodu z gminą Purda;
- od północnego-zachodu z gminą Barczewo.

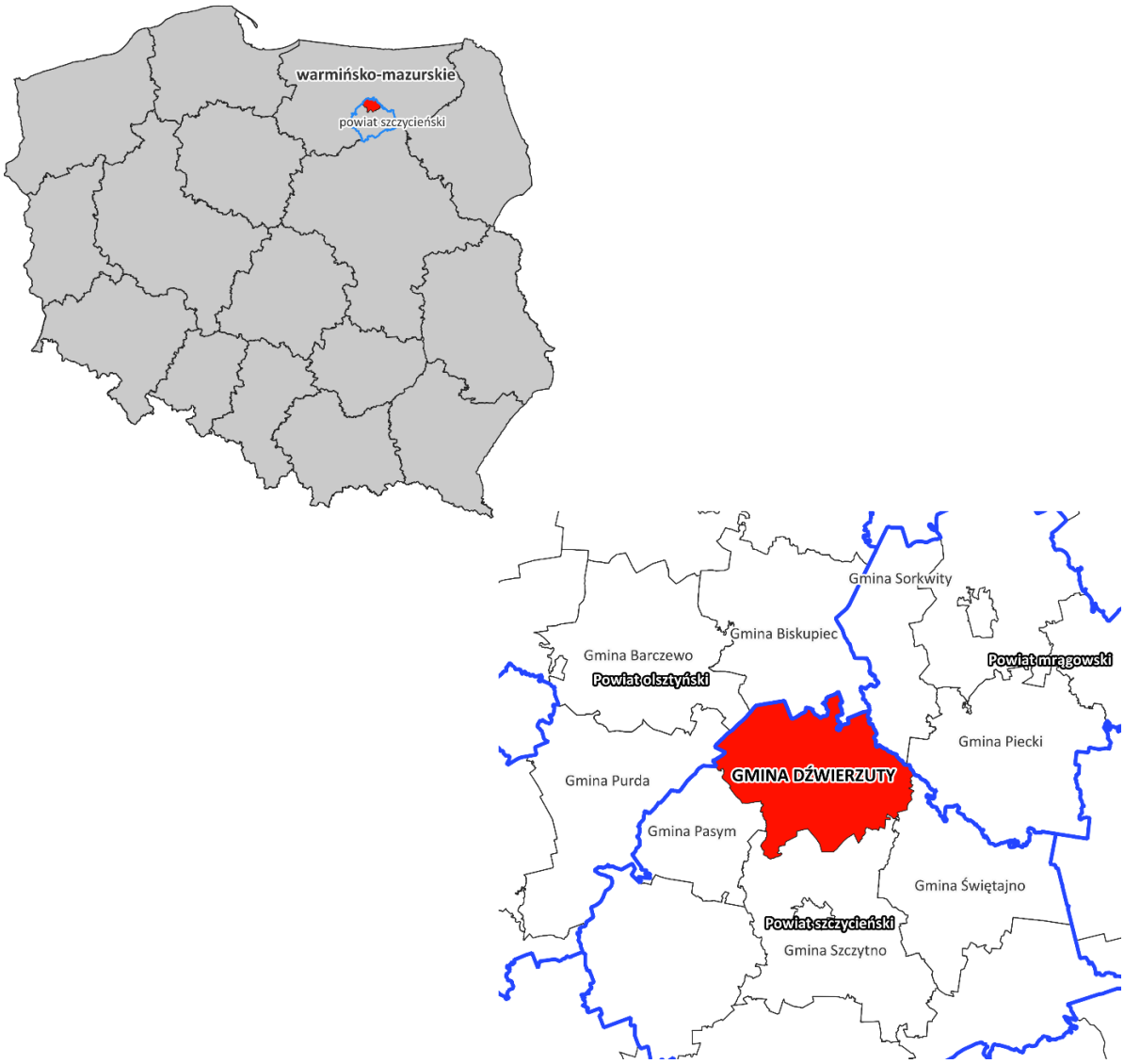

Ryc. 2 Położenie administracyjne gminy
Materiał źródłowy: opracowanie własne.

4.1.2 POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Dźwierzuty położony jest w zasięgu dwóch mezoregionów:

- Pojezierze Mrągowskie (842.82);
- Pojezierze Olsztyńskie (842.81).

Pojezierze Mrągowskie obejmuje środkową część Pojezierza Mazurskiego, przekraczając w wielu miejscach wysokość 200 m n.p.m. (najwyższy punkt 221 m). Region zajmuje powierzchnię ok. 1830 km^2. Jego cechą charakterystyczną jest mniej więcej południkowo zorientowane pobrużdżenie rynnami lodowcowymi oraz równoleżnikowy przebieg 7 łańcuchów moren[5].

Pojezierze Olsztyńskie jest zachodnią częścią Pojezierza Mazurskiego, odpowiadającą w fazie poznańskiej i pomorskiej zlodowacenia wiślańskiego lobowi lodowca skandynawskiego, którego etapy recesji zaznacza 7 koncentrycznych łuków moren czołowych. Pojezierze Olsztyńskie zajmuje powierzchnię około 3820 km^2.

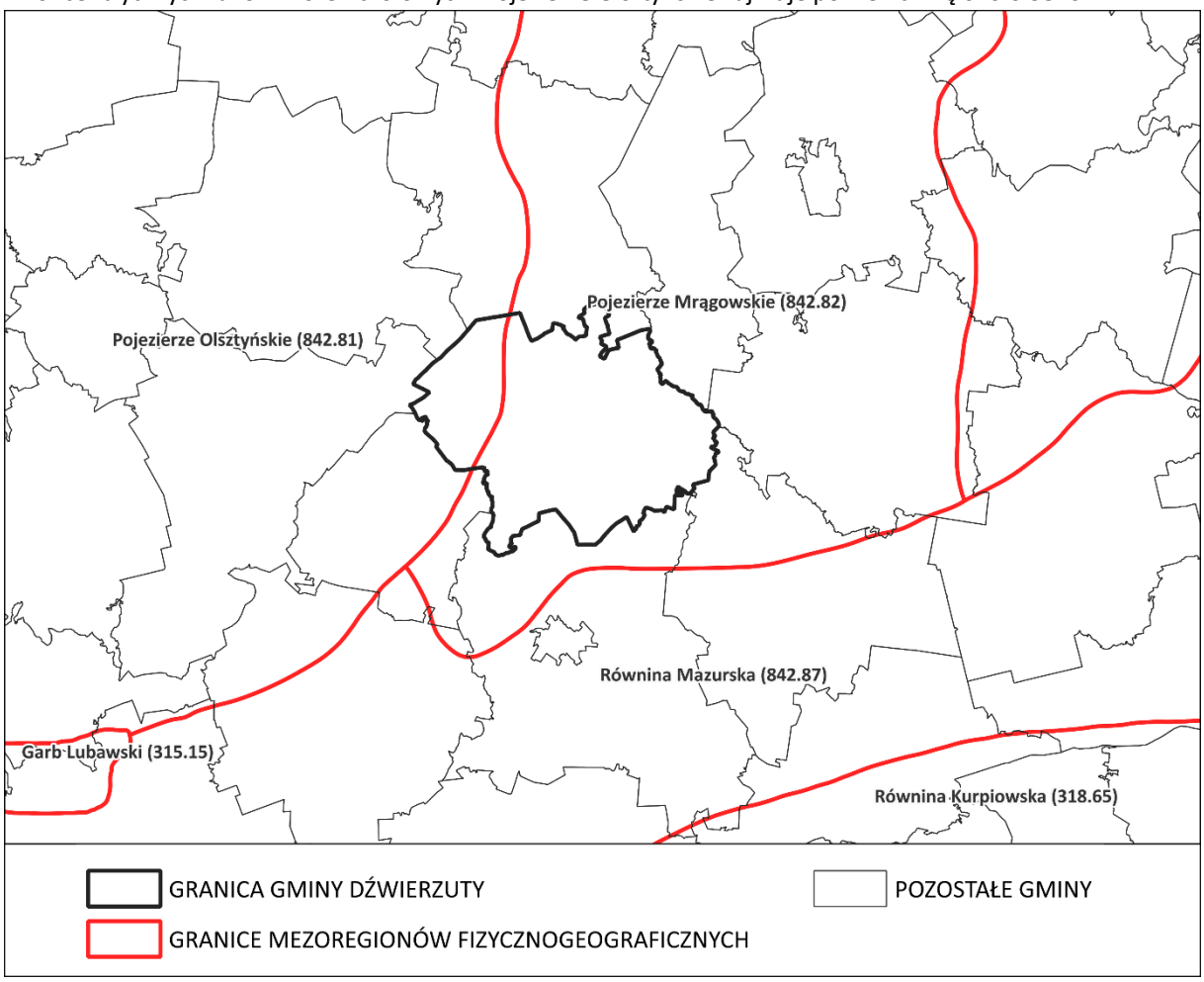

Ryc. 3 Położenie fizycznogeograficzne gminy
Materiał źródłowy: opracowanie własne wg podziału J. Kondrackiego.

4.1.3 POKRYWA GLEBOWA

Na terenie gminy Dźwierzuty, z uwagi na dominujące gliniaste podłoże, wykształciły się gleby o stosunkowo korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej. Mniej korzystne warunki agroekologiczne występują natomiast w rejonach, gdzie dominuje piaszczyste podłoże oraz w miejscach z płytko położoną warstwą wodonośną. W graniach Gminy dominują gleby brunatne, natomiast wśród kompleksów glebowych przeważają kompleksy pszenne dobre oraz pszenne wadliwe.[6]

[5] Zarys ogólny mezoregionu według materiału źródłowego: Kondracki J.,2002, Geografia regionalna Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
[6] Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty, 2021.

4.1.4 BIOSFERA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

ZASOBY LEŚNE I SZATA ROŚLINNA

Powierzchnia gruntów leśnych wynosi ok. 7 183 ha, z czego ok. 90% to grunty publiczne, natomiast pozostałe z nich to grunty prywatne. Lesistość w Gminie (26,7%) jest nieco niższa w stosunku do średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (31,7%) i kraju (29,6%) oraz zdecydowanie niższa na tle powiatu szczycieńskiego (50,7%).[7] Lasy występują tutaj zarówno w postaci zwartych kompleksów (we wschodniej i centralnej części Gminy), jak również rozczłonkowane w postaci większych i mniejszych enklaw.

Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Lasy te zlokalizowane są przede wszystkim we wschodniej części Gminy, gdzie swój zasięg ma Puszcza Piska.

Szatę roślinną oprócz wyżej opisanych kompleksów leśnych współtworzą: zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe, torfowiska, zbiorowiska towarzyszące polom uprawnym i istniejącej zabudowie, urządzona zieleń wiejska, pozostały drzewostan, zbiorowiska wodne i nadwodne, zbiorowiska ruderalne.

ŚWIAT ZWIERZĘCY

Niewielka gęstość zaludnienia i uprzemysłowienia oraz wysoki udział terenów biologicznie czynnych i zróżnicowanie siedlisk (ekosystemy otwarte łąk i pastwisk oraz pól uprawnych, ekosystemy leśne, ekosystemy wodne i nadwodne), warunkuje duże zróżnicowanie gatunkowe fauny. Spośród gatunków zwierząt na wyróżnienie zasługują ptaki (awifauna), w tym zwłaszcza gatunki wodolubne. Związane jest to z obecnością licznych jezior polodowcowych oraz podmokłych okresowo terenów łąkowo-pastewnych. Występować mogą tutaj takie gatunki jak m.in. żuraw, kormoran, łabędź krzykliwy, kania ruda. Ponadto na terenach leśnych wystąpić mogą potencjalnie takie gatunki jak: bocian czarny, orlik krzykliwy, dzięcioł czarny, gdzie znajdować się mogą ich stanowiska lęgowe. Wśród ssaków możemy spotkać na terenie Gminy przede wszystkim: łosie, jelenie, sarny, dziki i zające, które w lasach znajdują dogodne warunki do bytowania. Ssaki drapieżne reprezentowane są przez wilka, lisa, jenota, borsuka, kunę leśną i domową, tchórza zwyczajnego, norkę amerykańską, łasicę, gronostaja. Powszechnie występuje także bóbr, który stał się zwierzęciem dość często spotykanym w dolinach rzek, gdzie buduje żeremia w postaci kopców z pociętych gałęzi i mułu. Ponadto występują liczne gatunki płazów i gadów, jak: żaba, jaszczurka, padalec, żmija zygzakowata, żółw błotny, zaskroniec. Spośród ryb najliczniejsze są ryby karpiowate i okoniowate.

4.1.5 POŁOŻENIE ZLEWNIOWE, RYS HYDROGRAFICZNY ORAZ STAN WÓD

PODZIAŁ HYDROGRAFICZNY

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Dźwierzuty położony jest na terenie:

- dorzecza Wisły (I rzędu) – przeważająca część Gminy;
  - zlewni rzeki Narew (II rzędu);
    - zlewni rzeki Pisa (III rzędu) – wschodnia cześć Gminy;
    - zlewni Narwi od Pisy do zb. Dębe (III rzędu) – południowa i centralna część Gminy;
- zlewni Zalewu Wiślanego (I rzędu) – północno-zachodnie fragmenty Gminy;
  - zlewni rzeki Pregoły (II rzędu);
    - zlewni rzeki Łyny (III rzędu).

[7] Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2021 rok.

PODZIAŁ NA JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Gmina położona jest w zasięgu zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- Sąpłaty (LW30299);
- Rozoga od źródeł do Radostówki z Radostówką (RW200017265269);
- Wałpusza z jeziora Wałpusz (RW200017265449);
- Krutynia do wpływu do jeziora Bełdany wraz z dopływami i jeziorami (RW200025264299);
- Sawica od źródeł do wypływu z jeziora Sasek Mały (RW2000252654279);
- Wadąg do wypływu z jeziora Pisz (RW7000255844579).

PODZIAŁ NA JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH

Gmina zlokalizowana jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych:

- JCWPd nr 20 (kod: PLGW700020) – północna część Gminy;
- JCWPd nr 31 (kod: PLGW200031) – wschodnia część Gminy;
- JCWPd nr 50 (kod: PLGW200050) – centralna, południowa i zachodnia część Gminy.

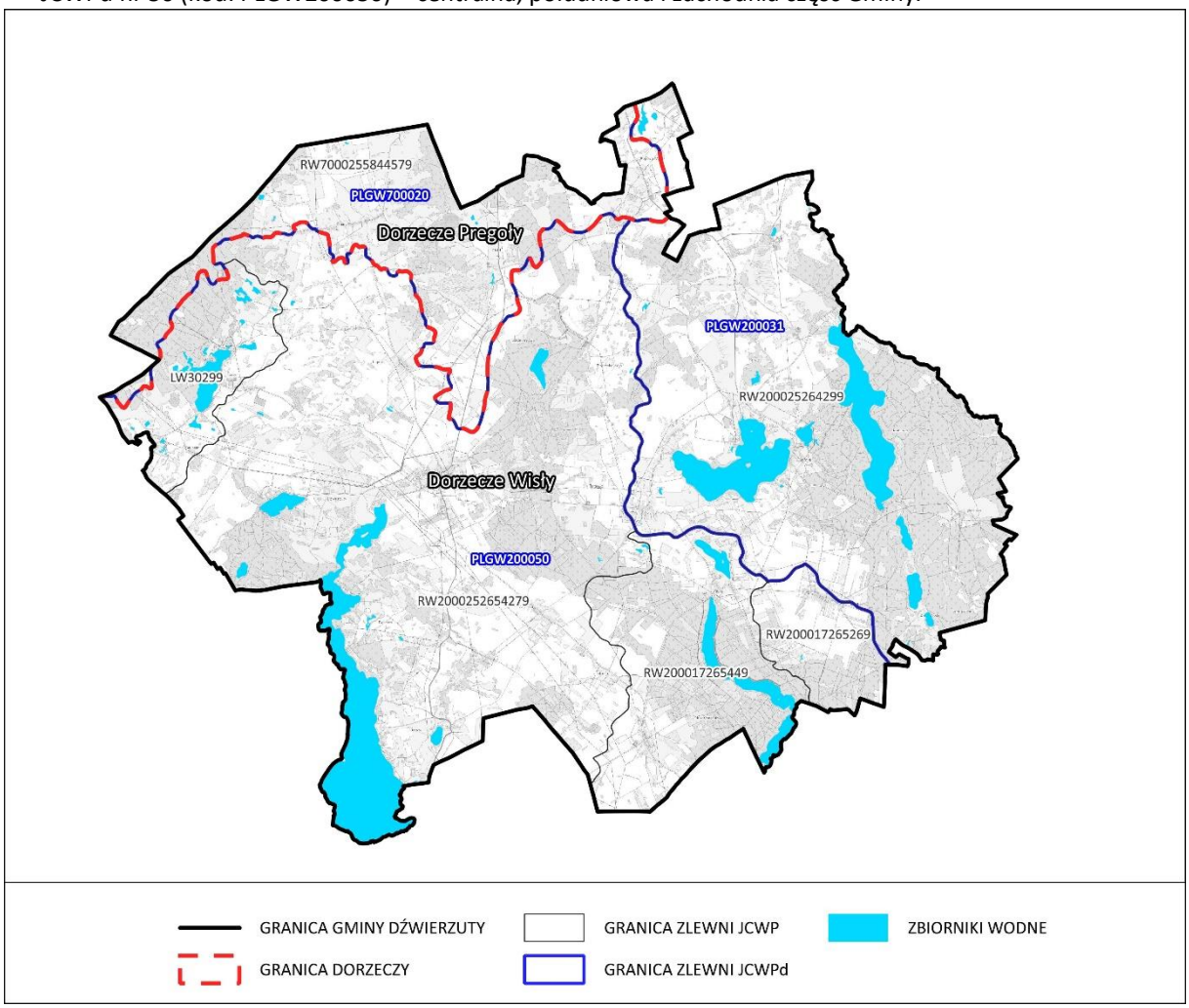

Ryc. 4 Położenie Gminy w stosunku do zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) i Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd).
Materiał źródłowy: opracowanie własne według danych PGW.

WODY POWIERZCHNIOWE

W granicach gminy Dźwierzuty sieć hydrograficzną współtworzą niewielkie rzeki i kanały powiązane z jeziorami. Na zasoby wód powierzchniowych składają się również liczne jeziora polodowcowe, wśród których największe to: Sasek Wielki, Babięty Wielkie, Łęsk i Rańskie Jezioro. Zbiorniki te wykorzystywane są w celach

rekreacyjno-wypoczynkowych (np. możliwość połowu ryb). Ponadto znajdują się tutaj również inne mniejsze stawy hodowlane i oczka wodne. W granicach Gminy występuje system rowów i kanałów melioracyjnych, który znajduje się przede wszystkim w jej północnej części.

WODY PODZIEMNE

GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH:

Gmina Dźwierzuty położona jest w zasięgu udokumentowanego **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 213 „Zbiornik Międzymorenowy Olsztyn”** (obejmuje centralną, południową i zachodnią część Gminy).

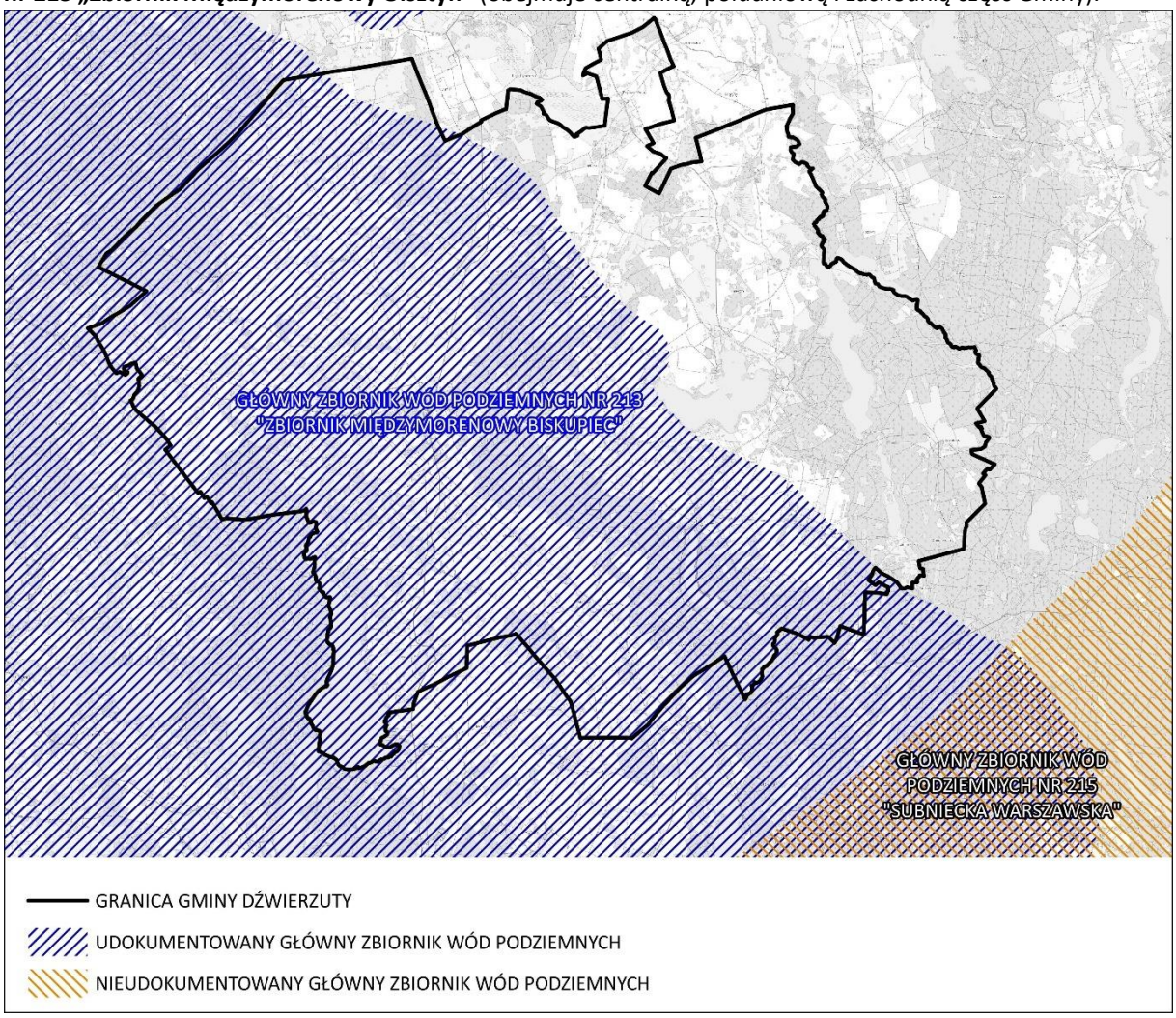

Ryc. 5 Położenie Gminy w odniesieniu do zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP)
Materiał źródłowy: opracowanie własne według danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz Państwowego Instytutu Geologicznego.

GZWP nr 213 „Zbiornik międzymorenowy Olsztyn” zajmuje łącznie powierzchnię ok. 1579 km^2. Jest to zbiornik czwartorzędowy w utworach międzymorenowych (QM), porowy, o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 290 tys. m^3/dobę i średniej głębokości ujęć ok. 20-50m. GZWP nr 213 posiada zatwierdzoną w 2008 r. dokumentację hydrogeologiczną.

WODY GRUNTOWE

Na obszarze gminy Dźwierzuty pierwsza użytkowa warstwa wodonośna znajduje się w utworach czwartorzędowych, w otoczeniu utworów piaszczysto-żwirowych oraz gliniastych. Pierwszy poziom wodonośny znajduje się na różnych głębokościach. Obszary, gdzie wody podziemne znajdują się płytko pod powierzchnią terenu (tj. 0-1 m) obejmują przede wszystkim doliny rzeczne, lokalne zagłębienia bezodpływowe oraz tereny

położone w bliskim sąsiedztwie niektórych zbiorników wodnych. Rejony, gdzie poziom wodonośny znajduje się głęboko występują przede wszystkim na terenie wysoczyzn morenowych.

JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Obszar gminy Dźwierzuty zlokalizowany jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Powierzchniowych (JCWP), dla których obowiązuje *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły*[8], w których określono m.in. charakter poszczególnych zlewni JCWP, ich status oraz stan wód:

Tab. 3 Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych w Gminie

NAZWA I KOD JCWP	STATUS JCWP	STAN/POTENCJAŁ OGÓLNY JCWP	OCENA POSTĘPU
Sąpłaty (LW30299)	Naturalna	Brak danych	Brak możliwości oceny postępu
Rozoga od źródeł do Radostówki z Radostówką (RW200017265269)	Naturalna	bd*	bd*
Wałpusza z jeziora Wałpusz (RW200017265449)	Naturalna	bd*	bd*
Krutynia do wpływu do jeziora Bełdany wraz z dopływami i jeziorami (RW200025264299)	Naturalna	bd*	bd*
Sawica od źródeł do wypływu z jeziora Sasek Mały (RW2000252654279)	Naturalna	bd*	bd*
Wadąg do wypływu z jeziora Pisz (RW7000255844579)	Naturalna	bd*	bd*

Materiał źródłowy: opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły, 2022.
*bd – brak danych.

4.1.6 ZARYS GEOLOGICZNO-GEOMORFOLOGICZNY I STAN RZEŹBY TERENU

Obszar gminy Dźwierzuty położony jest w zasięgu najmłodszego zlodowacenia plejstoceńskiego (Bałtyckiego). Ukształtowanie powierzchni terenu jest w większości płaskie lub lekko faliste, co związane jest z położeniem obszaru Gminy w obrębie wysoczyzny morenowej i równiny sandrowej, o przeważnie niewielkich spadkach terenowych, nie przekraczających 5-10°.Wyjątek stanowią strome brzegi niektórych jezior (głównie rynnowych), gdzie nachylenia stoków osiągają lokalnie znaczne wartości (powyżej 15-20°). Jednocześnie są to obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych. Ponadto znaczne spadki terenowe znajdują się również w niektórych fragmentach strefy marginalnej wysoczyzny morenowej.

Obszar Gminy wyniesiony jest od ok. 137 m n.p.m. w jej południowo-zachodniej części, gdzie znajduje się jez. Sasek Wielki, do ok. 203 m n.p.m. w strefie wysoczyznowej. Deniwelacje terenu nie przekraczają zazwyczaj kilku-, kilkunastu metrów.

Rzeźba terenu w większości nie stwarza istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych, a jednocześnie nie stanowi znaczącego potencjału prorozwojowego. Ograniczenia występują głównie na obszarach o większych spadkach terenowych oraz w rejonach predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych (opisane szerzej w rozdz. 5.6).

[8] Aktualnie obowiązujący Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły oraz Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjęto w 2022 r.

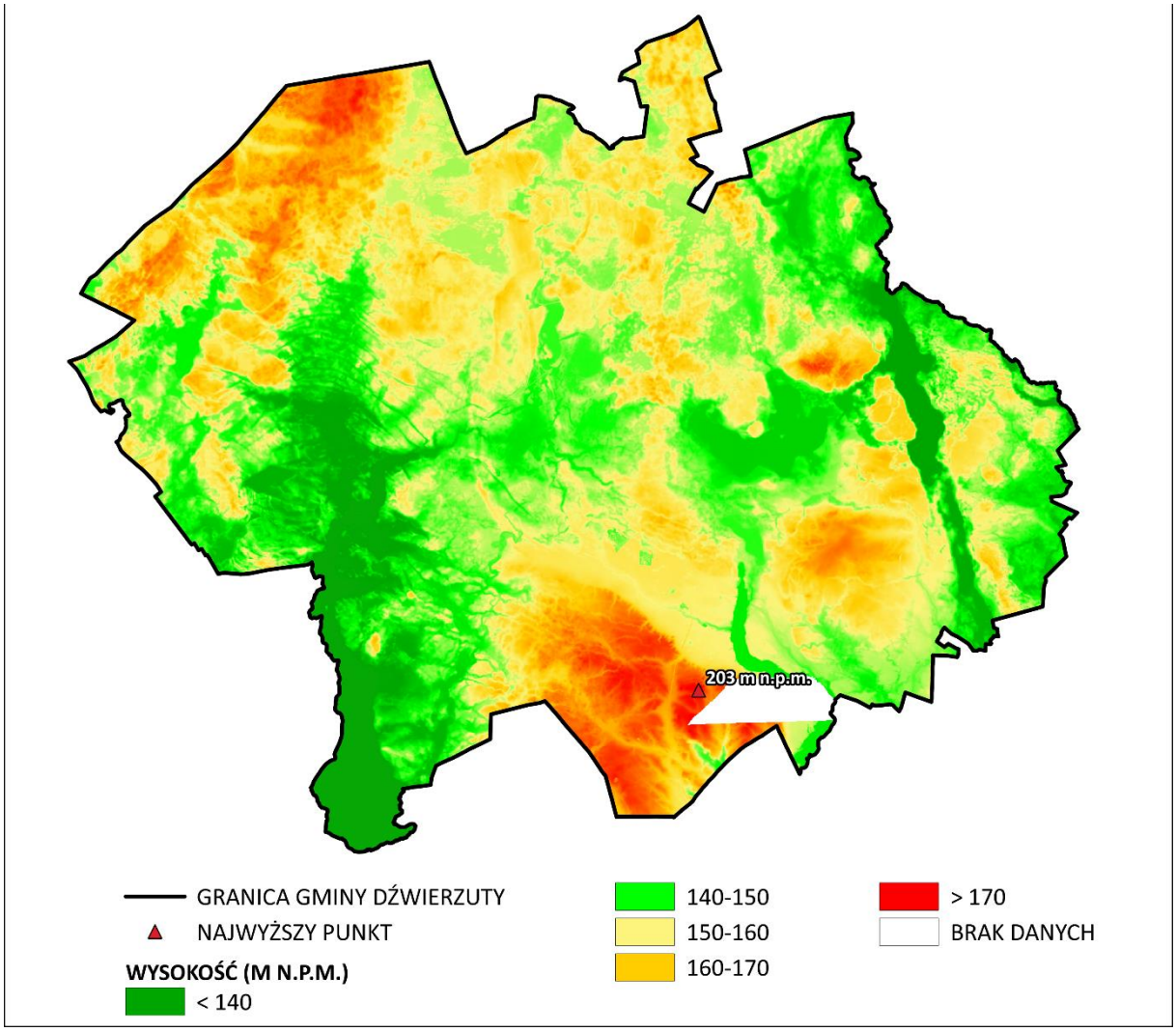

Ryc. 6 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Dźwierzuty
Materiał źródłowy: Numeryczny Model Terenu (NMT) pobrany z serwisu geoportal.gov.pl.

Powierzchnia gminy Dźwierzuty w przeważającej części zbudowana jest z utworów trudno-przepuszczalnych tj. gliny zwałowej, co uwarunkowane jest budową geologiczną. Utwory te występują głównie na wysoczyźnie morenowej, która obejmuje większą cześć Gminy. Nierzadko występują tutaj również piaski i żwiry lodowcowe, które wykształciły się na równinie sandrowej. Ponadto w dolinach rzecznych oraz w obrębie niektórych zagłębień terenowych występować mogą utwory torfowe.

4.1.7 KOPALINY I STAN ZAGOSPODAROWANIA KOPALIN

Na terenie Gminy aktualnie znajdują się następujące, udokumentowane złoża kopalin[9]:

Tab. 4 Wykaz udokumentowanych złóż kopalin na terenie Gminy

NUMER ZŁOŻA	NAZWA ZŁOŻA	FORMA ZŁOŻA	GRUPA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	KOPALINA	POWIERZCHNIA ZŁOŻA
KN 5432	Gąsiorowo	pokładowa	II	złoże wstępnie rozpoznane	piaski i żwiry	162,276 ha
KN 17880	Gąsiorowo I	pokładowa	II	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	8,929 ha

[9] Materiał źródłowy: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce według stanu na 31.XII.2020 r., 2021, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa oraz systemu ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS", www.geoportal.pgi.gov.pl/midas-web.

NUMER ZŁOŻA	NAZWA ZŁOŻA	FORMA ZŁOŻA	GRUPA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	KOPALINA	POWIERZCHNIA ZŁOŻA
KN 7977	Gąsiorowo II	pokładowa	II	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	11,400 ha
KN 11099	Gisiel	pokładowa	II	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	164,702 ha
KN 16928	Gisiel 1	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	1,985 ha
KN 20118	Gisiel I	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	1,994 ha
KN 1469	Gisiel-Dymer	sandr	II	złoże rozpoznane wstępnie	piaski i żwiry	170,100 ha
KN 1467	Jabłonka	pokładowa	II	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	38,116 ha
KN 3586	Jabłonka	pokładowa	II	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	5,496 ha
KN 9689	Jabłonka dz.109/2	pokładowa	-	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	1,910 ha
KN 11871	Jabłonka II	pokładowa	II	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	3,442 ha
KN 14148	Jabłonka II/1	pokładowa	-	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	1,988 ha
KN 9295	Miętkie	pokładowa	-	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	1,660 ha
KN 5433	Rasząg	pokładowa	II	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	138,030 ha
KN 1466	Rogale	soczewkowa	II	złoże rozpoznane wstępnie	piaski i żwiry	29,175 ha
KN 14602	Rumy	pokładowa	-	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	0,566 ha
KN 17383	Rumy I	pokładowa	-	złoże eksploatowane okresowo	piaski i żwiry	1,319 ha
KN 20035	Rumy II	pokładowa	I	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	5,236 ha
KN 1468	Szczepankowo	sandr	II	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	172,500 ha
KN 10855	Targowo	pokładowa	II	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	4,670 ha
KN 13926	Targowo I	pokładowa	-	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	7,629 ha
KN 14519	Targowo II	pokładowa	-	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	0,750 ha
KN 14518	Targowo III	pokładowa	II	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	8,180 ha
KN 16292	Targowo IV	pokładowa	-	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	1,139 ha
KN 16946	Targowo IV/1	pokładowa	-	złoże zagospodarowane	piaski i żwiry	1,993 ha
KN 19704	Targowo V	pokładowa	I	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	10,110 ha
KN 20488	Targowo VI	pokładowa	II	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	2,823 ha

Materiał źródłowy: System ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS".

4.1.8 WARUNKI KLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

REGIONALIZACJA KLIMATYCZNA

Pod względem regionalizacji klimatycznej Polski obszar gminy Dźwierzuty położony jest w obrębie **regionu klimatycznego nr 11 (Region Środkowo-Mazurski).**

Region charakteryzuje się mniejszą liczbą dni w roku z pogodą umiarkowanie chłodną. Notuje się tu najmniejszą w skali kraju liczbę dni z pogodą umiarkowanie ciepłą i jednocześnie pochmurną, bez opadu (ok. 42 dni/rok). W Regionie Środkowo-Mazurskim mniej jest także dni z typem pogody umiarkowanie ciepłej z dużym zachmurzeniem i opadem atmosferycznym (ok. 29 dni/rok). Ponadto w ciągu roku notuje się mniej dni bardzo ciepłych z dużym zachmurzeniem i opadem (ok. 8 dni/rok). Omawiany Region na tle pozostałych wyróżnia mniejsza częstość występowania dni umiarkowanie ciepłych bez opadu (ok. 63 dni/rok). W Regionie Środkowo-Mazurskim notuje się również nieco większą liczbę dni z pogodą dość mroźną, zarówno z opadem, jak i bez opadu.[10]

LOKALNE WARUNKI KLIMATYCZNE

Lokalne warunki klimatyczne uzależnione są od różnych czynników, m.in.: rzeźby terenu, występowania lasów i innych zbiorowisk roślinnych, wód powierzchniowych, podmokłych zagłębień terenowych itp. Większość obszaru Gminy odznacza się dobrym przewietrzaniem i znacznym nasłonecznieniem. Mniejszym nasłonecznieniem charakteryzują się tereny lasów, zboczy wysoczyznowych o ekspozycji północnej i zagłębienia terenowe. Część terenów Gminy to obszary łąk i pastwisk występujących zwłaszcza w obrębie dolin rzecznych. Występuje tu większa niż na terenach zurbanizowanych, czy ornych wilgotność powietrza.

Tab. 5 Podstawowe dane meteorologiczne dla regionu gminy Dźwierzuty

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Temperatura średnia rok	(8,0)^{O}C – (9,0)^{O}C
Suma opadu rok	600-650 mm
Usłonecznienie sumaryczne rok	1700-1750 h
Zachmurzenie średnie rok	4,75-5/8
Średnia liczba dni z prędkościami wiatru powyżej progów zagrożeń meteorologicznych	12-24 dni
Średnia roczna liczba dni z burzą	20-25 dni
Średnia roczna liczba dni z gradem	1-2 dni
Średnia roczna liczba dni z mgłą	40-60 dni
Średnia roczna liczba dni z sadzią	5-10 dni
Średnia roczna liczba dni z gołoledzią	6 – 12 dni

Materiał źródłowy: Dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW).

JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Badania jakościowe powietrza atmosferycznego wykonywane są na poziomie regionalnym. Dla województwa warmińsko-mazurskiego badania odbywają się w odniesieniu do trzech stref:

- miasto Olsztyn (PL 2801);
- miasto Elbląg (PL 2802);
- strefa warmińsko-mazurska (PL 2803)[11], w której znajduje się gmina Dźwierzuty.

Dla każdej strefy przeprowadza się ocenę jakości powietrza uwzględniając wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji

[10] Materiał źródłowy: Woś A., 1999, Klimat Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

[11] Wyniki pomiarów regionalnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego są cyklicznie (rokrocznie lub okresowo, np. w okresie pięcioletnim) przeprowadzane i publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.

w powietrzu[12]. Ocenie jakości powietrza w strefach służą wyniki pomiarów ze stacji automatycznych i manualnych (stacje zlokalizowane są poza granicami Gminy).

Wyniki badań jakości powietrza atmosferycznego w strefie warmińsko-mazurskiej są następujące:

Tab. 6 Jakość powietrza atmosferycznego w strefie warmińsko-mazurskiej w 2021 r.

KRYTETRIA USTALONE POD KĄTEM OCHRONY ZDROWIA LUDZI														
NAZWA STREFY	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY													
	SO_2	NO_2	CO	C_6H_6	PM_{10}	$PM_{2,5}$ 1)	$PM_{2,5}$ 2)	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O_3 3)	O_3 4)
STREFA WARMIŃSKO-MAZURSKA	A	A	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	**C**	A	**D2**

KRYTETRIA USTALONE POD KĄTEM OCHRONY ROŚLIN				
NAZWA STREFY	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY			
	SO_2	NO_x	O_3 (AOT4) poziom docelowy	O_3 (AOT4) poziom celu długoterminowego
STREFA WARMIŃSKO-MAZURSKA	A	A	A	**D2**

Objaśnienia:
1) - wg poziomu dopuszczalnego
2) - wg poziomu dopuszczalnego faza II
3) - wg poziomu celu docelowego
4) - wg poziomu celu długoterminowego
A – stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych
C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe
C1 – stężenia $PM_{2,5}$ przekraczają poziom dopuszczalny fazy I
D1 i **D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego
poziom dopuszczalny – jest to poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym terminie i który po tym terminie nie powinien być przekraczany; poziom dopuszczalny jest standardem jakości powietrza,
poziom docelowy – jest to poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych; poziom ten ustala się w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość,
poziom celu długoterminowego – jest to poziom substancji, poniżej którego, zgodnie ze stanem współczesnej wiedzy, bezpośredni szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość jest mało prawdopodobny; poziom ten ma być osiągnięty w długim okresie czasu, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie może być osiągnięty za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych.

Materiał źródłowy: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2021, GIOŚ, 2022.

Zgodnie z powyższym, na podstawie badań za 2021 r., w strefie warmińsko-mazurskiej stwierdzono:
- przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM_{10},
- przekroczenia poziomów celów długoterminowych ozonu (kryteria – ochrony roślin i zdrowia).

Należy podkreślić, że powyższe wyniki odnoszą się do całej strefy warmińsko-mazurskiej, mają wymiar regionalny i nie świadczą bezpośredniego o jakości powietrza w Gminie (brak w jej granicach punktów monitoringu).

Na terenie Gminy okresowo i lokalnie mogą występować sytuacje zwiększonego stężenia substancji zanieczyszczających. W sezonie grzewczym mogą nasilać się emisje z tzw. „niskich" źródeł sektora bytowego powstałe na skutek spalania paliw różnej jakości (nierzadko spalania odpadów). Na okresowe zwiększenie stężeń substancji zanieczyszczających narażone są zwłaszcza zwarte tereny mieszkaniowe, zaopatrywane są w ciepło z kotłów węglowych. Nie przewiduje się pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego w wyniku napływu substancji zanieczyszczających z większych ośrodków miejskich (znajdują się one w dużym oddaleniu od Gminy – powyżej 20 km).

Na podstawie danych monitoringowych GIOŚ stwierdza się, że na terenie gminy Dźwierzuty w 2021 r:
- nie odnotowano przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM_{10},

[12] Ocenę jakości powietrza przeprowadza się według:
– kryteriów dotyczących ochrony zdrowia ludzi, dla wskaźników: dwutlenek siarki SO_2, dwutlenek azotu NO_2, tlenek węgla CO, benzen C_6H_6, pył zawieszony PM_{10}, pył zawieszony $PM_{2.5}$, ołów w pyle Pb (PM_{10}), arsen w pyle As(PM_{10}), kadm w pyle Cd(PM_{10}), nikiel w pyle Ni(PM_{10}), benzo(a)piren w pyle B(a)P(PM_{10}), ozon O_3;
– kryteriów określonych w celu ochrony roślin, dla wskaźników: dwutlenek siarki SO_2, tlenek azotu NO_x, ozon O_3 określony współczynnikiem AOT40.

- nie odnotowano przekroczeń poziomów celów długoterminowych ozonu (kryterium – ochrony zdrowia),
- odnotowano przekroczenia poziomów celów długoterminowych ozonu (kryterium – ochrony roślin),
- nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM_{10} oraz $PM_{2,5}$.

4.1.9 K LIMAT AKUSTYCZNY I JEGO STAN

Obowiązujące przepisy prawne określają, że źródłem informacji o hałasie w środowisku jest przede wszystkim Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ). Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

W ramach niniejszego Programu opracowana została mapa akustyczna dla odcinka drogi krajowej nr 57 Nie mniej jednak badany odcinek znajdował się poza granicami gminy Dźwierzuty[13].

Najważniejszymi, potencjalnymi źródłami pogarszania klimatu akustycznego w Gminie są:

- **hałas komunikacyjny (drogowy)** – oddziaływujący w coraz większym stopniu na środowisko i zdrowie ludności, z uwagi na sukcesywny wzrost liczby środków transportu. Hałas ten powodowany jest ruch pojazdów silnikowych poruszających się po drogach, zwłaszcza po drogach charakteryzujących się największym nasileniem ruchu drogowego w Gminie, tzn. na drodze krajowej nr 57 oraz drodze wojewódzkiej nr 600, ze stosunkowo wysokim udziałem pojazdów ciężkich. W zdecydowanie mniejszym stopniu jakość klimatu akustycznego pogarszają drogi powiatowe i gminne.
- **hałas przemysłowy, usługowy i komunalny** – powoduje go przede wszystkim praca maszyn i instalacji wykorzystywanych w działalności produkcyjnej (m.in. instalacje wentylacji ogólnej, odpylania i odwiórowania, sprężarki, chłodnie, maszyny tartaczne, maszyny stolarskie, maszyny do plastycznej obróbki metalu, maszyny budowlane, węzły betoniarskie, sieczkarnie, specjalistyczne linie technologiczne, transport wewnątrzzakładowy, urządzenia nagłaśniające). Na terenie Gminy funkcjonują zakłady zajmujące się produkcją mebli oraz warsztaty remontowo-naprawcze, mogące stanowić potencjalne źródło pogarszania klimatu akustycznego. Ponadto źródłem hałasu mogą być także restauracje i inne obiekty realizujące funkcje gastronomiczno-rozrywkowe. Nie mniej warto zaznaczyć, że w Gminie nie występują szczególnie istotne źródła hałasu pochodzenia przemysłowego, usługowego lub komunalnego, które w sposób znaczący oddziaływałyby na klimat akustyczny.
- **hałas rolniczy** – pochodzący z działalności rolniczej, powoduje go przede wszystkim praca maszyn rolniczych, które stanowią jedynie lokalne i okresowe uciążliwości akustyczne.

Celem właściwego kształtowania akustycznych warunków życia ludności lub przynajmniej nie pogarszania stanu istniejącego, zasadnym byłoby prowadzenie działań polegających na:

- lokalizacji nowych terenów wymagających ochrony akustycznej w takiej odległości od źródeł hałasu, która gwarantuje zachowanie na tych terenach dopuszczalnych poziomów hałasu lub w odległości mniejszej, przy zastosowaniu skutecznych środków ograniczających emisję hałasu co najmniej do poziomów dopuszczalnych (np. nasadzenia zieleni izolacyjnej, ekrany akustyczne),
- lokalizacji uciążliwych pod względem hałasu zakładów produkcyjnych i usługowych w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej i innej chronionej akustycznie,
- poprawie nawierzchni dróg,
- rozwój ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych oraz promocja alternatywnych środków transportu.

Poziomy hałasu w środowisku powinny spełniać dopuszczalne normy, które reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Rozporządzenie odnosi się do poszczególnych grup źródeł hałasu i dopuszczalnych poziomów hałasu dla pory dziennej i pory nocnej, względem poszczególnych rodzajów terenów:

[13] Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr XII/190/19 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie określenia Aktualizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. - w zakresie dróg krajowych (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2019 poz. 6015).

Tab. 7 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku dla wybranych rodzajów terenu w odniesieniu do źródeł hałasu, wyrażone wskaźnikami LAeq D i LAeq N, mającymi zastosowanie do ustalenia i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

RODZAJ TERENU	DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU			
	DROGI LUB LINIE KOLEJOWE		POZOSTAŁE OBIEKTY I DZIAŁALNOŚĆ BĘDĄCA ŹRÓDŁEM HAŁASU	
	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży Tereny domów opieki społecznej Tereny szpitali w miastach	**61**	**56**	**50**	**40**
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego Tereny zabudowy zagrodowej Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe Tereny mieszkaniowo-usługowe	**65**	**56**	**55**	**45**

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14.06.2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j.Dz U.2014 poz. 112).

4.1.10 SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI I JEGO STAN

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto, zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów;
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpisu dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne są zbierane w sposób zorganizowany oraz wywożone poza jej teren.

Obecnie na terenie gminy Dźwierzuty nie znajduje się punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (stan na czerwiec 2023 r.). Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2018-2021, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 8 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy w latach 2018-2021

ROK	2018	2019	2020	2021
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	1 085,47	1 308,55	1 199,23	1 171,88
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	238,20	302,23	483,62	545,99
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	847,27	1 006,32	715,61	625,89
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	-	201	196	194
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	21,9	23,1	40,3	46,6

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Na przestrzeni omawianego okresu wzrosła całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych. Jednocześnie zaobserwowano ponad dwukrotny wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów. W 2018 r. udział ten wynosił 21,9%, natomiast w 2021 r. wartość ta wzrosła do 46,6%.[14] W związku z powyższym zalecana jest kontynuacja działań, mająca na celu sukcesywne zwiększanie udziału selektywnie zebranych odpadów w kolejnych latach.

Ponadto wdrażany jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Dźwierzuty na lata 2016-2032". Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy w Dźwierzutach.

4.1.11 PROMIENIOWANIE ELEKROMAGNETYCZNE

Promieniowanie elektroenergetyczne to emisja zaburzenia energetycznego wywołanego przez przepływ prądu elektrycznego lub zmianę ładunków w źródle. Promieniowanie niejonizujące obejmuje pola elektromagnetyczne w zakresie 0-300 GHz, a promieniowanie jonizujące w zakresie >300 GHz.

MONITORING PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

Ocenę oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko przeprowadza się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) na podstawie badań monitoringowych oraz informacji o źródłach emitujących pola.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w cyklu trzyletnim realizowane są pomiary promieniowania elektromagnetycznego. Spośród 90 punktów pomiarowych na terenie województwie żaden z nich nie znajdował się bezpośrednio na terenie gminy Dźwierzuty.

Zgodnie z wynikami badań z cyklu pomiarowego 2017-2018 stwierdzono, iż w żadnym punkcie pomiarowym położonym na obszarach wiejskich oraz miejskich nie odnotowano przekroczeń normy dopuszczalnej badanej składowej elektrycznej oraz nie zaobserwowano wzrostu zmierzonych wartości pól elektromagnetycznych. Na obszarach wiejskich średnie poziomy PEM w omawianych okresie nie przekraczały 0,3 V/m, co stanowiło ok. 4,3% wartości dopuszczalnej. Najwyższe zmierzone wartości dla obszarów wiejskich w latach 2017-2018 wynosiły natomiast 0,72 V/m (ok. 10,3% wartości dopuszczalnej)[15].

W związku z powyższym należy przyjąć, iż na terenie gminy Dźwierzuty nie nastąpiło przekroczenie norm dopuszczalnych promieniowania elektroenergetycznego.

[14] Materiał źródłowy: Dane GUS.

[15] Materiał źródłowy: Raport o stanie środowiska w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku, 2020.

4.1.12 ZASOBY DZIDZICTWA KULTUROWEGO[16]

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na terenie gminy Dźwierzuty znajduje się 20 obiektów – zabytków nieruchomych, wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Tab. 9 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego

LP	NR REJESTRU	OBIEKT/OBECNA FUNKCJA	CHRONOLOGIA	DATA REJESTRU	LOKALIZACJA
1	A-1513	Dwór	XIX w.	06.01.1984	Budy
2	A-2363	Cmentarz parafialny/rzymskokatolicki przy kościele św. Trójcy	XIX w.	29.01.1988	Dźwierzuty
3	A-868	Dom parafialny	XIX w.	10.04.1968	Dźwierzuty
4	A-27	Kościół Ewangelicki z wyposażeniem wnętrza i cmentarzem przykościelnym	1 poł. XVI w. koniec XVII w.	01.09.1949	Dźwierzuty
5	A-4128	Biuro i składnica handlowa, obecnie magazyn i sklep	ok. 1910 r.	27.12.1999	Dźwierzuty
6	A-4155	Kościół p.w. św. Trójcy	1883 r.	16.03.2000	Dźwierzuty
7	A-1107	Kościół Ewangelicki z cmentarzem przykościelnym	-	10.04.1968	Dźwierzuty
8	A-3946	Dwór	1918 r.	08.01.1997	Grądy
9	A-3949	Dwór	XIX w.	08.01.1997	Grodziska
10	A-1410	Park	I poł. XIX w.	01.12.1982	Jabłonka
11	A-1406	Park dworski	2 poł. XVIII w.	01.12.1982	Małszewko
12	A-4399	Spichlerz	XIX w.	30.03.2006	Małszewko
13	A-3948	Dwór	2 poł. XIX w.	08.01.1997	Popowa Wola
14	A-856	Kościół Ewangelicki z cmentarzem przykościelnym	-	28.03.1968	Rańsk
15	A-1302	Park	ok. 1782 r.	17.01.1980	Rogale
16	A-3950	Dwór	XX w.	08.01.1997	Rogale
17	A-4156	Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela	XX w.	16.03.2000	Targowo
18	A-1342	Park	XVIII w.	27.11.1981	Targowo
19	A-1301	Park	XVIII w.	11.01.1980	Zalesie
20	A-3947	Pałac	poł. XIX w.	08.01.1997	Zalesie

Materiał źródłowy: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie i https://zabytek.pl/

[16] Na podstawie informacji zawartych w analizowanym projekcie Strategii.

OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

W Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dźwierzuty ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wśród obiektów wpisanych do ewidencji znajdują się m.in.: budynki mieszkalne, szkoły, zespoły dworsko-folwarczne, parki i cmentarze.

Łącznie na terenie Gminy zidentyfikowano aż 379 obiektów lub obszarów wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków, co świadczy o stosunkowo dużych zasobach zachowanych dóbr kultury materialnej.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Dźwierzuty zidentyfikowano kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Żadne z tych stanowisk nie jest objęte wpisem do rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego.

4.2 POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Środowisko przyrodnicze jest układem dynamicznym. Charakter i intensywność zmian zależne są od intensywności czasu oddziaływania inicjalnych czynników naturalnych i antropogenicznych. Zmiany mogą przybierać charakter ilościowy lub jakościowy. Zmianom tym podlega m.in. rzeźba terenu, pokrywa glebowa, wody powierzchniowe i wody podziemne, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, świat roślinny i świat zwierzęcy. Szczególnie istotny jest poziom rozwoju społeczno-gospodarczego a także stan ekosystemów oraz infrastruktury technicznej i komunalnej.

W przypadku braku realizacji ustaleń projektu Strategii, na terenie gminy Dźwierzuty nie zostałyby wdrażane krajowe i wojewódzkie strategie dotyczące polityki rozwoju, a co za tym idzie można byłoby spodziewać się pogorszenia warunków nie tylko do wzrostu społeczno-gospodarczego, ale także dla jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia ludności. Brak realizacji poszczególnych, celów i kierunków działań przewidzianych w projektowanym dokumencie, zwłaszcza związanych z realizacją infrastruktury służącej ochronie środowiska oraz działań dla podniesienia jakości ochrony środowiska, mógłby spowodować stagnację gminy, zaniechanie nowych inwestycji (brak możliwości lub znaczne ograniczenia w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych) i pośrednio przyczynić się do degradacji warunków funkcjonowania środowiska i człowieka w środowisku.

Realizacja kierunków działań przewidzianych w projekcie Strategii zapewni korzyści ekonomiczne, ekologiczne i społeczne, zgodnie z przyjętą zasadą nadrzędną – zrównoważonego rozwoju.

5 ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

5.1 USTANOWIONE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Spośród form ochrony przyrody, rozróżnionych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody stwierdza, iż w granicach gminy Dźwierzuty występują:

- rezerwat przyrody Kulka;
- Obszar Natura 2000 – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Puszcza Piska PLB280008;
- Obszar Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007;
- Obszar Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (SOO) Ostoja Piska PLH280048;
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Rzeka Babant i Jezioro Białe;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego;
- Spychowski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- pomniki przyrody;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów – obligatoryjna dla terytorium całego kraju.

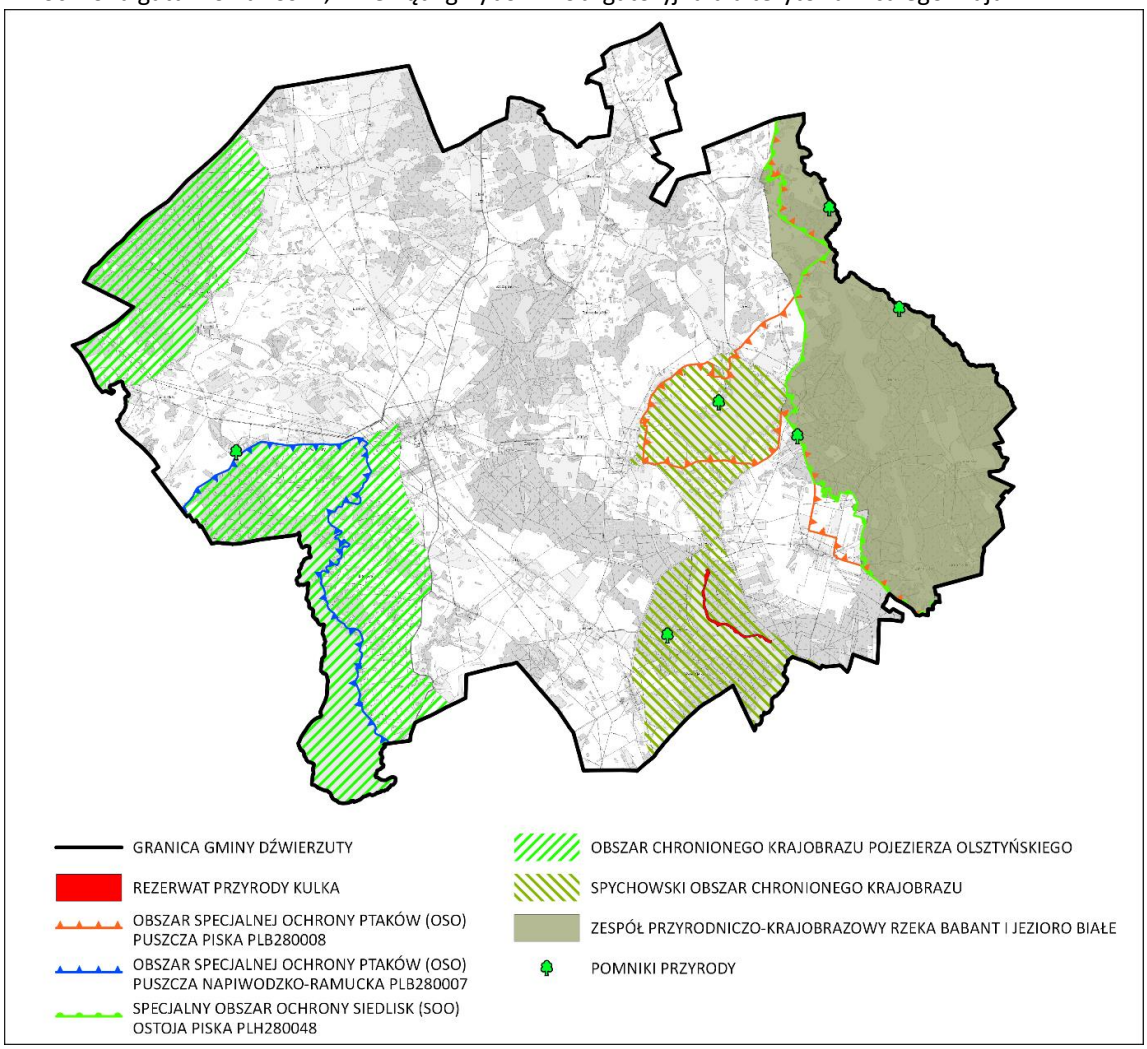

Ryc. 7 Formy ochrony przyrody w rejonie Gminy
Materiał źródłowy: opracowanie własne według danych GDOŚ.

REZERWAT PRZYRODY KULKA

Rezerwat przyrody Kulka ustanowiony został na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 21 kwietnia 1955 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody (M.P. z 1955 r. Nr 40, poz. 395). Obecnie, dla terenu w/w Rezerwatu obowiązuje Obwieszczenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 kwietnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.- Maz. 1998, Nr 28 poz. 375) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Kulka" (Dz. Urz. Woj. Warm. -Maz. 2016 poz. 3275). Ponadto dla w/w Rezerwatu aktualnie nie został wyznaczony plan ochrony i zadania ochronne.

Powierzchnia rezerwatu wynosi 12,67 ha i w całości znajduje się w granicach administracyjnych gminy Dźwierzuty. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie stanowiska roślinności kserotermicznej.[17]

Zgodnie z Zarządzeniem Ministra Leśnictwa z dnia 21 kwietnia 1955 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1955 r. Nr 40, poz. 395) **na obszarze rezerwatu zabronione są:**

- *wycinanie drzew i pobór użytków drzewnych z wyjątkiem usuwania drzew martwych, wywrotów i złomów w sposób nie narażający na zniszczenie otoczenia, a w szczególności podrostów i nalotów oraz z pozostawieniem w ziemi karpiny,*
- *pozyskiwanie żywicy, zbiór owoców i nasion drzew i krzewów,*
- *zbiór ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części,*
- *koszenie trawy, zbiór ściółki leśnej i pasanie zwierząt gospodarskich,*
- *niszczenie lub uszkadzanie drzew i innych roślin,*
- *niszczenie gleby, pozyskiwanie kamieni i żwiru,*
- *polowanie, chwytanie i zabijanie dziko żyjących zwierząt,*
- *zanieczyszczenie terenu, wzniecanie ognia i zakłócanie ciszy,*
- *umieszczanie tablic, napisów i innych znaków,*
- *wznoszenie budowli oraz zakładanie lub budowa urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych,*
- *przebywanie na terenie rezerwatu poza miejscami specjalnie w tym celu wyznaczonymi przez konserwatora przyrody.*

OBSZAR NATURA 2000 OSTOJA PISKA PLH280048[18]

Specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Ostoja Piska PLH280048 wyznaczony został na mocy Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048) (Dz. U. 2022 poz. 418). Do czasu ustanowienia w/w aktu prawnego stanowił on obszar mający znaczenie dla wspólnoty, nie mniej obecnie posiada on status specjalnego obszaru ochrony siedlisk[19] (tzw. „obszar siedliskowy").

Obszar Natura 2000 o powierzchni łącznej 57 826,61 ha położony jest w województwie warmińsko-mazurskim w obrębie 4 powiatów (olsztyński, piski, szczycieński, mrągowski) i 11 gmin, w tym gminy Dźwierzuty.

Ostoja Piska obejmuje teren Puszczy Piskiej, stanowiącej jeden z największych kompleksów leśnych kraju. W zasięg Obszaru włączono tereny o najlepiej zachowanych zespołach leśnych, które wyróżniały się swym naturalnym charakterem bądź obfitością gatunkową fauny i flory. Ukształtowanie powierzchni w zasięgu Ostoi wyróżnia się szczególnie zróżnicowanym charakterem młodoglacjalnym. W części północno-wschodniej porastają je lasy dębowo-sosnowe i grądy, będące reliktami dawnej Puszczy Jańsborskiej. Przestrzenie południowe porastają zespoły borów sosnowych z domieszką jodły, w miejscach o wilgotniejszym mikroklimacie.

---

[17] Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 października 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Rzeka Drwęca" (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. 2016.3571).

[18] Materiał źródłowy: Dane ze *Standardowego Formularza Danych Obszaru Natura 2000*, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, a także na podstawie projektu Planu Zadań Ochronnych. Przedstawiony opis dotyczy całego obszaru Natura 2000.

[19] Według Art. 25.1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:
- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW).

Pierwsze z nich (OSO), to tzw. „obszary ptasie", drugie i trzecie (SOO i OZW), to tzw. „obszary siedliskowe", przy czym obszary mające znaczenie dla Wspólnoty są to projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską w drodze decyzji, ale wobec których nie został dotychczas wyznaczony akt prawa krajowego. Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty to „pełnoprawne" obszary Natura 2000, w stosunku do których obowiązują pełne przepisy dla obszarów Natura 2000.

Pod względem zajmowanej powierzchni dominują jednak plantacje sosny z towarzyszącymi gatunkami drzew liściastych. W zasięgu dolin potoków wykształciły się zbiorowiska lasów łęgowych, w niewielkich płatach, sporadycznie pozostały nadpotokowe drzewostany jesionowo-olszowe. Na skutek osuszania śródleśnych mokradeł, w zasięgu kompleksu rozprzestrzeniły się olszyny i brzeziny. Ponadto w zasięgu Ostoi znajdują się również liczne, rynny jeziorne połączone doliną rzeki Krutyni. Największymi zbiornikami wodnymi występującymi w granicach Ostoi są jeziora: Nidzickie, Bełdany i Mokre (wszystkie poza granicami gminy Dźwierzuty). W zasięgu obszaru znalazły się również szczególnie cenne zlewnie i dorzecza rzeki Krutyni, części Pisy oraz jeziora Bełdanów i Nidzickiego. Na obszarze Ostoi występują również zachowane torfowiska m.in. torfowisko wokół Mysich Jeziorek. Z uwagi na te uwarunkowania obszar Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 składa się z pojedynczych enklaw, zróżnicowanych pod względem powierzchniowym. Charakterystyka pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 została określona na podstawie klas siedliska przyrodniczego.

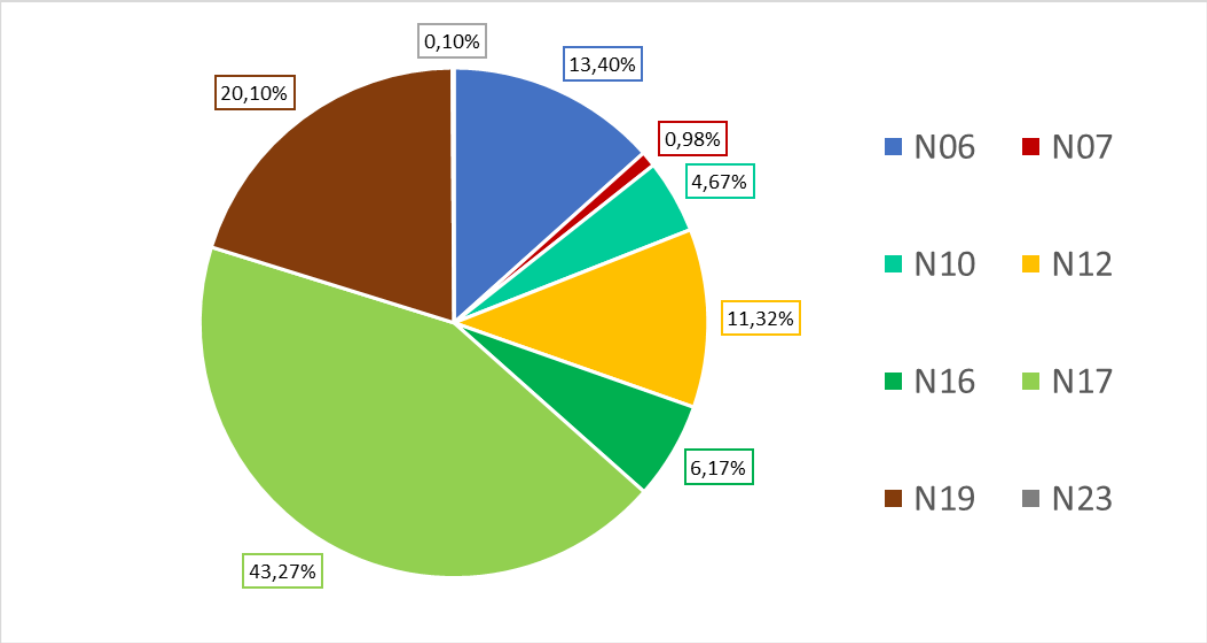

Ryc. 8 Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048

Oznaczenia:
N06 - wody śródlądowe (stojące i płynące),
N07 - torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami,
N10 - łąki wilgotne, łąki świeże,
N12 - ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie),
N16 - lasy liściaste zrzucające liście na zimę,
N17 - lasy iglaste,
N19 - lasy mieszane,
N23 - pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe).
Materiał źródłowy: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra klimatu i środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048) oraz Instrukcja wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 (Wersja 2012.1).

Z uwagi na bogactwo gatunkowe w zasięgu Obszaru zidentyfikowano 18 siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 16 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ze względów faunistycznych, szczególnie istotne są ostoje wydry (*Lutra Lutra*), bobra (*Castor fiber*) i wilka (*Canis lapus).* Pod względem florystycznym natomiast naturalne zbiorowiska grądu subkontynentalnego (9170), naturalnych, dystroficznych zbiorników wodnych (3160), torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140), jezior eutroficznych (3150), oraz zbiorowisk ramienic w wodach mezotroficznych (3140). Poszczególne okazy drzew zostały objęte ochroną pomnikową. Obszar Ostoi Piskiej jest fragmentem ostoi ptasiej o randze europejskiej E-23. Przedmiotem ochrony na w/w obszarze są siedliska przyrodnicze, gatunki roślin oraz ich siedliska, jak również gatunki zwierząt innych niż ptaki oraz ich siedliska. Szczegółowy wykaz przedmiotów ochrony został przedstawiony w poniższych tabelach.

Tab. 10 Siedliska przyrodnicze będące przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Ostoja Piska (PLH280048)

L.P.	KOD*	NAZWA
1	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (*Charcteria spp.*)
2	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*
3	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
4	6210	Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*)
5	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
6	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
7	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
8	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)
9	7150	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*
10	7210	Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis*)
11	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)
12	91D0	Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne
13	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe
14	91I0	Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*)

* Kody siedlisk są zgodne z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713).

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Ministra klimatu i środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048).

Tab. 11 Gatunki roślin będące przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Ostoja Piska (PLH280048)

LP.	NAZWA POLSKA	NAZWA NAUKOWA
1	leniec bezpodkwiatkowy	*Thesium ebracteatum*
2	obuwik pospolity	*Cypripedium calceolus*
3	sasanka otwarta	*Pulsatilla patens*
4	sierpowiec błyszczący	*Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Ministra klimatu i środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048).

Tab. 12 Gatunki zwierząt innych niż ptaki będące przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Ostoja Piska (PLH280048)

LP.	NAZWA POLSKA	NAZWA NAUKOWA	POPULACJA OBJĘTA OCHRONĄ
1	bóbr europejski	*Castor fiber*	osiadła
2	jelonek rogacz	*Lucanus cervus*	osiadła
3	koza	*Cobitis taenia*	osiadła
4	kozioróg dębosz	*Cerambyx cerdo*	osiadła
5	kumak nizinny	*Bombina bombina*	osiadła
6	poczwarówka zwężona	*Vertigo angustior*	osiadła
7	traszka grzebieniasta	*Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)*	osiadła
8	wilk	*Canis lupus*	osiadła
9	wydra	*Lutra lutra*	osiadła
10	zalotka większa	*Leucorrhinia pectoralis*	osiadła
11	żółw błotny	*Emys orbicularis*	osiadła

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Ministra klimatu i środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048).

Ponadto w obszarze Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 występują inne typy siedlisk przyrodniczych wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, które nie zostały uznane za przedmioty ochrony ze względu

na niską reprezentatywność i/lub znikome zajmowane powierzchnie znanych płatów, a także występują inne gatunki zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, które nie zostały uznane za przedmioty ochrony ze względu na to, że w świetle obecnej wiedzy liczebność ich populacji nie jest istotna z punktu widzenia zachowania tych gatunków w kraju:

- siedliska przyrodnicze: 6120 - ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae)*; 91F0 – łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *(Ficario-Ulmetum);*
- gatunki zwierząt: 1084 - pachnica dębowa *Osmoderma eremita;* 1130 – boleń *Aspius aspius;* 1145 - piskorz *Misgurnus fossilis;* 1308 – mopek *Barbastella barbastellus;* 1318 – nocek łydkowłosy *Myotis dascyneme*, 1361 - ryś *Lynx lynx.*

Do najważniejszych oddziaływań (zagrożeń, presji i działań) mających lub mogących mieć wpływ na obszar Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 zaliczono:

- zagrożenia poziomu wysokiego:
  - eutrofizacja (naturalna);
  - żeglarstwo;
  - inne typy zabudowy;
  - leśnictwo;
  - polowanie;
- zagrożenia poziomu średniego:
  - kempingi i karawaningi;
  - zmiana sposobu uprawy, w tym również zakładanie wieloletnich upraw niedrzewnych;
  - szkody wyrządzane przez roślinożerców (w tym przez zwierzynę łowną);
  - chwytanie, trucie, kłusownictwo;
  - obce gatunki inwazyjne;
  - wycinka lasu;
  - wędkarstwo, inne niż z użyciem przynęty;
  - linie elektryczne i telefoniczne;
  - odnawianie lasu po wycince (nasadzenia) nasadzenia na obszarach leśnych po wycince;
  - obiekty, budynki rolnicze stanowiące element krajobrazu;
  - usuwanie martwych i umierających drzew;
  - infrastruktura sportowa i rekreacyjna;
  - pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych;
  - drogi, autostrady, wszystkie drogi twarde / asfaltowe;
  - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe, w tym gruntowe drogi leśne;
  - pojazdy zmotoryzowane;
  - uprawa, w tym zwiększenie obszarów rolnych;
  - nawożenie /nawozy sztuczne;
  - turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych;
  - zalesianie terenów otwartych, zwiększenie obszarów leśnych, zalesianie np. łąk, wrzosowisk;
  - usuwanie podszytu;
  - odpady, ścieki;
- zagrożenia poziomu niskiego:
  - wydobywanie piasku i żwiru;
  - wandalizm;
  - zabudowa rozproszona;
  - tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane;
  - hodowla zwierząt;
  - restrukturyzacja gospodarstw rolnych;
  - zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną;

- drogi kolejowe;
- rurociągi;
- lotniarstwo, szybownictwo, paralotniarstwo, baloniarstwo;
- stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych;
- uciążliwości hałasu, zanieczyszczenie hałasem.

Na terenie Ostoi występują również oddziaływania pozytywne, do których zaliczono:

- oddziaływania poziomu wysokiego:
  - leśnictwo;
- oddziaływania poziomu średniego:
  - koszenie / ścinanie trawy;
  - odnawianie lasu po wycince (nasadzenia), nasadzenia na obszarach leśnych po wycince;
  - zalesianie terenów otwartych, zwiększenie obszarów leśnych, zalesianie np. łąk, wrzosowisk;
  - usuwanie podszytu;
  - wypas;
- oddziaływania poziomu niskiego:
  - hodowla zwierząt.

OBSZAR NATURA 2000 PUSZCZA NAPIWODZKO-RAMUCKA PLB280007[20]

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 wyznaczony został na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 2004 Nr 229, poz. 2313). Obecnie dla obszaru obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133). Obszar znajduje się w obrębie 3 powiatów (olsztyński, nidzicki, szczycieński) oraz 10 gmin i zajmuje łącznie powierzchnie 11 6604,69 ha. Charakterystyczną cechą tutejszego krajobrazu jest urozmaicona rzeźba terenu z dużą liczbą jezior polodowcowych i borów sosnowych. Na terenie Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej stwierdzono dotychczas 234 gatunki ptaków, z czego ok. 150 lęgowych. Dla 26 gatunków wykazano populacje lęgowe stanowiące powyżej 1% ich populacji lęgowej.

Charakterystyka pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 została określona na podstawie klas siedliska przyrodniczego.

[20] Materiał źródłowy: Dane ze Standardowego Formularza Danych Obszaru Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,. Przedstawiony opis dotyczy całego obszaru Natura 2000.

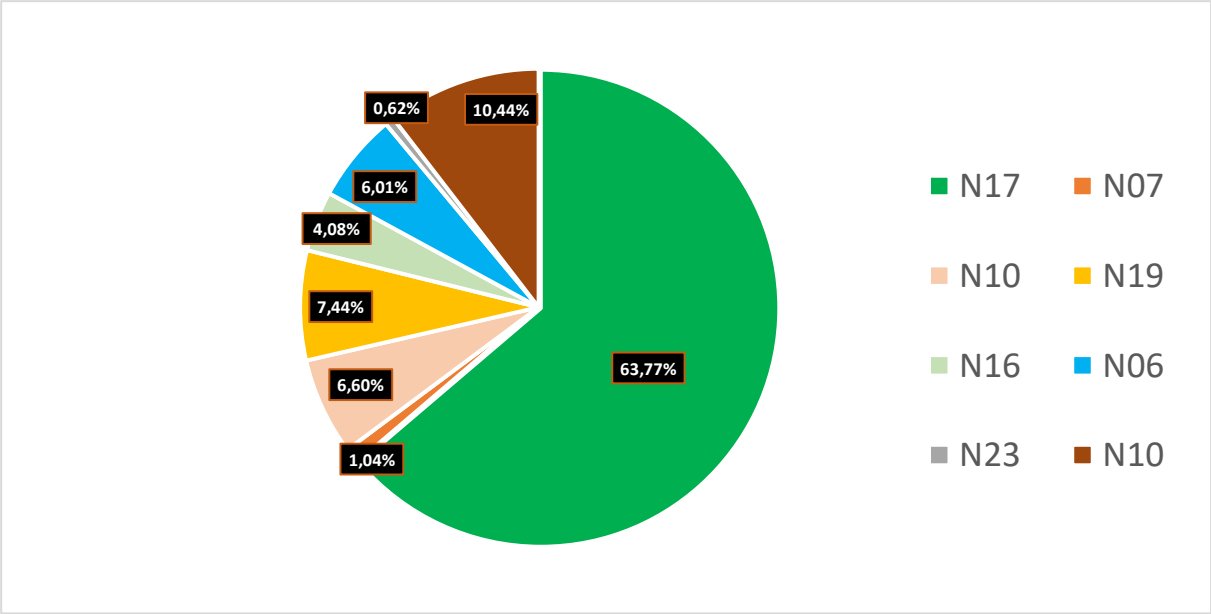

Ryc. 5 Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007

Oznaczenia:
N06 - Wody śródlądowe (stojące i płynące)
N07 - Torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami
N10 - Łąki wilgotne, łąki świeże
N16 - Lasy liściaste zrzucające liście na zimę
N17 - Lasy iglaste
N19 – Lasy mieszane
N23 – Pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe);
Materiał źródłowy: Standardowy formularz danych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007.

Przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 są ptaki. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG zostały wymienione w poniższej tabeli.

Tab. 2 Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007

KOD	NAZWA POLSKA	NAZWA NAUKOWA
A298	Trzciniak	*Acrocephalus arundinaceus*
A294	Wodniczka	*Acrocephalus paludicola*
A223	Włochatka	*Aegolius funereus*
A229	Zimorodek	*Alcedo atthis*
A051	Krakwa	*Anas strepera*
A255	Świergotek polny	*Anthus campestris*
A089	Orlik krzykliwy	*Aquila pomarina*
A021	Bąk zwyczajny	*Botaurus stellaris*
A215	Puchacz	*Bubo bubo*
A067	Gągoł	*Bucephala clangula*
A224	Lelek	*Caprimulgus europaeus*
A197	Rybitwa czarna	*Chlidonias niger*
A031	Bocian biały	*Ciconia ciconia*
A030	Bocian czarny	*Ciconia nigra*
A081	Błotniak stawowy	*Circus aeruginosus*
A082	Błotniak zbożowy	*Circus cyaneus*
A084	Błotniak łąkowy	*Circus pygargus*
A207	Siniak	*Columba oenas*
A231	Kraska	*Coracias garrulus*

KOD	NAZWA POLSKA	NAZWA NAUKOWA
A122	Derkacz	*Crex crex*
A038	Łabędź krzykliwy	*Cygnus cygnus*
A239	Dzięcioł białogrzbiety	*Dendrocopos leucotos*
A238	Dzięcioł średni	*Dendrocopos medius*
A236	Dzięcioł czarny	*Dryocopus martius*
A379	Ortolan	*Emberiza hortulana*
A321	Muchołówka białoszyja	*Ficedula albicollis*
A320	Muchołówka mała	*Ficedula parva*
A153	Kszyk	*Gallinago gallinago*
A127	Żuraw zwyczajny	*Grus grus*
A075	Bielik	*Haliaeetus albicilla*
A022	Bączek zwyczajny	*Ixobrychus minutus*
A338	Gąsiorek	*Lanius collurio*
A292	Brzęczka	*Locustella luscinioides*
A246	Lerka	*Lullula arborea*
A070	Nurogęś	*Mergus merganser*
A073	Kania czarna	*Milvus migrans*
A074	Kania ruda	*Milvus milvus*
A094	Rybołów	*Pandion haliaetus*
A072	Trzmielojad	*Pernis apivorus*
A005	Perkoz dwuczuby	*Podiceps cristatus*
A120	Zielonka	*Porzana parva*
A119	Kropiatka	*Porzana porzana*
A193	Rybitwa rzeczna	*Sterna hirundo*
A307	Jarzębatka	*Sylvia nisoria*
A409	Cietrzew zwyczajny	*Tetrao tetrix tetrix*
A165	Samotnik	*Tringa ochropus*

Materiał źródłowy: Standardowy formularz danych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007.

Do najważniejszych oddziaływań (zagrożeń, presji i działań) mających lub mogących mieć wpływ na obszar Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 zaliczono:

– zagrożenia poziomu średniego:
  - turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych;
  - rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych;
  - kłusownictwo;
  - wypalanie;
  - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie;
  - zabudowa rozproszona;
  - motorowe sporty wodne;
  - wycinka lasu;
  - gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji.

OBSZAR NATURA 2000 PUSZCZA PISKA PLB280008[21]

Obszar Natura 2000 Puszcza Piska PLB280008 posiada status obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) utworzony został na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.04.229.2313). Na terenie obowiązuje również Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011, Nr. 25 poz. 133). Dla Obszaru Natura 2000 Puszcza Piska PLB280008 nie został utworzony plan zadań ochrony.

Obszar znajdujący się w granicy 3 województw (podlaskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie), 6 powiatów (olsztyński, piski, ostrołęcki, szczycieński, mrągowski, kolneński) oraz 15 gmin zajmuje łącznie powierzchnię ok. 172 802,21 ha.

Obszar Puszczy zbudowany jest przez utwory czwartorzędowe, w zdecydowanej większości pochodzenia glacjalnego i fluwioglacjalnego okresu zlodowacenia bałtyckiego. Jedynie miejscowo z utworów pochodzenia późniejszego (holoceńskiego), wykształconego wskutek lodowacenia jezior, akumulacją rzeczną i eoliczną. Rzeźba terenu w Obszarze jest bardzo zróżnicowana. Występują tu takie formy jak m.in. wysoko wypiętrzone wały moreny czołowej, faliste i pagórkowate tereny moreny dennej i bocznej, piaszczyste wydmy, głębokie rynny, równiny sandrowe oraz terasy zalewowe, bezodpływowe zagłębienia i inne silnie zaznaczone formy krajobrazowe.

Puszcza Piska zlokalizowana jest w sąsiedztwie obszarów o znaczących walorach przyrodniczych. Od południa – łąki i lasy Puszczy Kurpiowskiej, od północnego wschodu – tereny Poligonu Orzysz, od zachodu jest to Puszcza Napiwodzko-Ramucka, od północy m.in. Bagna Nietlickie, Mazurska Ostoja Żółwia Błotnego Baranowo, jezioro Łuknajno. W granicach Obszaru zlokalizowane są innego rodzaju formy ochrony przyrody. Walory przyrodniczo-historyczne, uwarunkowały rozwój gospodarki w kierunku leśniczym, rolniczym, turystycznym, przetwórstwa drewna i rybactwa. Charakterystyka pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 została określona na podstawie klas siedliska przyrodniczego.

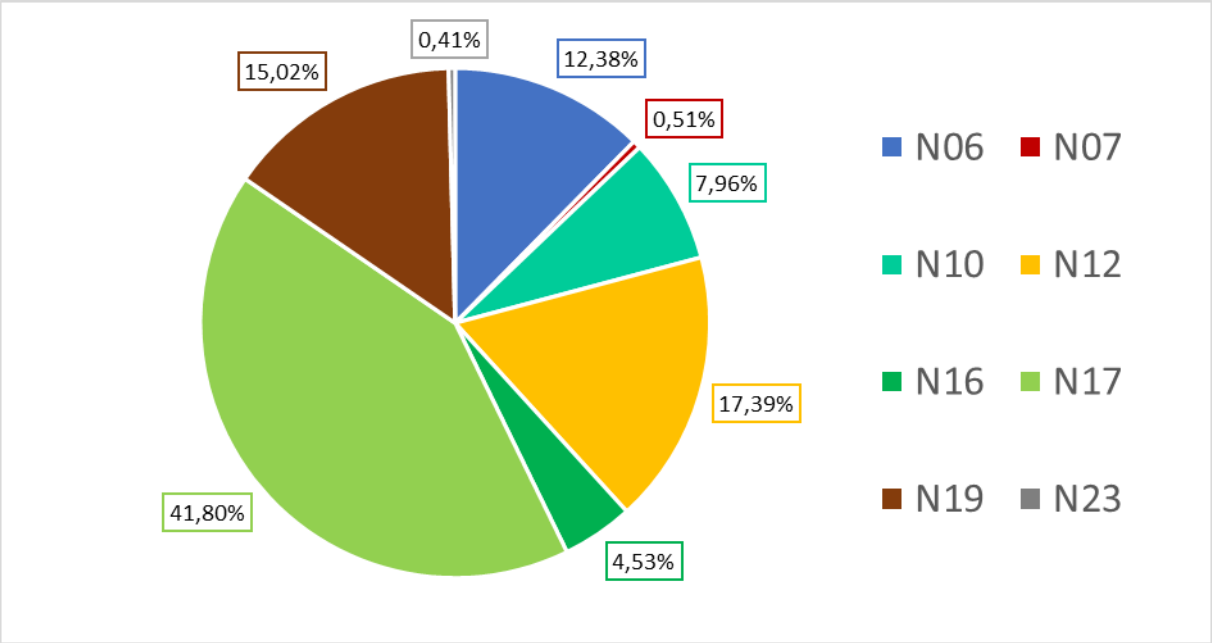

Ryc. 9 Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Puszcza Piska PLB280008

Oznaczenia:
N06 - wody śródlądowe (stojące i płynące),
N07 - torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami,
N10 - łąki wilgotne, łąki świeże,
N12 - ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie),
N16 - lasy liściaste zrzucające liście na zimę,
N17 - lasy iglaste,
N19 - lasy mieszane,
N23 - pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe).

[21] Materiał źródłowy: dane ze Standardowego Formularza Danych Obszaru Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, a także na podstawie projektu Planu Zadań Ochronnych. Przedstawiony opis dotyczy całego obszaru Natura 2000.

Przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Piska PLB280008 są ptaki. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009I147IWE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92I43IEWG zostały wymienione w poniższej tabeli:

Tab. 13 Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Puszcza Piska (PLH280008)

KOD	NAZWA POLSKA	NAZWA NAUKOWA
A298	Trzeciak	*Acrocephalus arundinaceus*
A223	Włochatka	*Aegolius funereus*
A229	Zimorodek	*Alcedo atthis*
A052	Cyraneczka	*Anas crecca*
A255	Świergotek polny	*Anthus campestris*
A089	Orlik krzykliwy	*Aquila pomarina*
A104	Jarząbek zwyczajny	*Bonasa bonasia*
A021	Bąk zwyczajny	*Botaurus stellaris*
A215	Puchacz	*Bubo bubo*
A067	Gągoł	Bucephala clangula
A224	Lelek	Caprimulgus europaeus
A197	Rybitwa czarna	Chlidonias Niger
A031	Bocian biały	*Ciconia ciconia*
A030	Bocian czarny	*Ciconia nigra*
A081	Błotniak stawowy	*Circus aeruginosu*
A084	Błotniak łąkowy	*Circus pygargus*
A207	Siniak	*Columba oenas*
A122	Derkacz	Crex crex
A036	Łabędź niemy	*Cygnus olor*
A239	Dzięcioł białogrzbiety	*Dendrocopos leucotos*
A238	Dzięcioł średni	Dendrocopos martius
A236	Dzięcioł czarny	Dryocopus martius
A379	Ortolan	*Emberiza hortulana*
A099	Kobuz	Falco subbuteo
A321	Muchołówka białoszyjna	*Ficedula albicollis*
A320	Muchołówka mała	*Ficedula parva*
A153	Kszyk	Gallinago gallinago
A217	Sóweczka	Glaucidium passerinum
A127	Żuraw	Grus grus
A075	Bielik	Haliaeetus albicilla
A022	Bączek	Ixobrychus minutus
A179	Śmieszka	Larus ridibundus
A246	Lerka	Lullula arborea
A270	Słowik szary	*Luscinia luscinia*
A272	Podróżniczek	*Luscinia svecica*
A070	Nurogęś	Mergus merganser;
A073	Kania czarna	*Milvus migrans;*
A074	Kania ruda	Milvus milvus;
A058	Hełmiatka	Netta rufina;
A094	Rybołów	Pandion haliaeetuS;

KOD	NAZWA POLSKA	NAZWA NAUKOWA
A072	Trzmielojad	Pernis apivorus;
A391	Kormoran	Phalacrocorax carbo;
A005	Perkoz dwuczuby	*Podiceps cristatus;*
A120	Zielonka	*Porzana parva*
A119	Kropiatka	Porzana porzana;
A193	Rybitwa rzeczna	*Sterna hirundo;*
A307	Jarzębatka	Sylvia nisora;
A409	Cietrzew	Tetrao tetrix;
A165	Samotnik	Tringa ochropus.
A142	Czajka	Vanellus vanellu

Materiał źródłowy: Standardowy formularz danych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Piska PLB280008.

Do najważniejszych oddziaływań (zagrożeń, presji i działań) mających lub mogących mieć wpływ na obszar Natura 2000 Puszcza Piska PLB280008 zaliczono:

- zagrożenia poziomu wysokiego:
  - zabudowa rozproszona;
  - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze;
  - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie;
  - intensyfikacja rolnictwa;
  - Inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej, np. erozja ze względu na wycinkę, fragmentacja;
- zagrożenia poziomu średniego:
  - inne kompleksy sportowe i rekreacyjne;
  - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem;
- zagrożenia poziomu niskiego:
  - konkurencja, przykład: mewa / rybitwa;
  - inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych;
  - drapieżnictwo.

OBSZARY NATURA 2000 – UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE

W odniesieniu do obszarów Natura 2000, w tym mających swój zasięg w gminie Dźwierzuty, tzn.:

- „Ostoja Piska PLH 280048”;
- „Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007”;
- „Puszcza Piska PLB 280008”;

obowiązują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W kontekście problematyki zagospodarowania przestrzennego, istotne są przede wszystkim następujące przepisy w/w ustawy o ochronie przyrody:

zgodnie z art. 33 ustawy:

1. *Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:*
   1) *pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub*
   2) *wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub*
   3) *pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.*
2. *Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk,*

3. *Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.*

zgodnie z art. 34 ustawy:

1. *Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich – dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000,*
2. *W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:*
   1) *ochrony zdrowia i życia ludzi,*
   2) *zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,*
   3) *uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego,*
   4) *wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.*

Ponadto, w stosunku do obszarów Natura 2000 obowiązują tzw. plany zadań ochronnych:

- dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Piska PLH280048" – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 16 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. 2020 poz. 1813) zmieniony w zakresie zał. nr 3, 4, 5 oraz 6 przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 8 września 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2020 poz. 3711);
- dla obszaru Natura 2000 „Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007" – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2015 poz. 1037); Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 10 czerwca 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2016 poz. 2500) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 29 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2022 poz. 42).
- dla obszaru Natura 2000 „Puszcza Piska PLB280008" – nie został jak dotąd formalnie zatwierdzony przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Olsztynie (stan na czerwiec 2023 r.). Należy nadmienić, iż w 2013 r. opracowany został projekt planu zadań ochronnych dla omawianego Obszaru Natura 2000, nie mniej jednak nie został uchwalony.

Plany zadań ochronnych zawiera m.in. opis granic i mapę obszaru, identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony, cele działań ochronnych, działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Ponadto plany zadań ochronnych mogą zawierać wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU POJEZIERZA OLSZTYŃSKIEGO

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olszyńskiego ustanowiony został w 1998 roku. OCHK zajmuje łącznie teren o powierzchni 40 796,95 ha, w tym na terenie gminy Dźwierzuty.

Aktualnie na OCHK Pojezierza Olsztyńskiego obowiązuje Uchwała Nr XX/470/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 4171).

SPYCHOWSKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Spychowski Obszar Chronionego Krajobrazu ustanowiony został w 1998 roku. OCHK zajmuje łącznie teren o powierzchni 12 188,86 ha, w tym na obszarze gminy Dźwierzuty. Obszar ten charakteryzuje się znacznym urozmaiceniem rzeźby terenu oraz dużą jeziornością i lesistością.

Aktualnie na w/w OCHK obowiązuje Uchwała Nr XXXIV/743/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 lutego 2018 r. w sprawie Spychowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2018 poz. 1322).

ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY RZEKA BABANT I JEZIORO BIAŁE

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Rzeka Babant i Jezioro Białe ustanowiony został na mocy Rozporządzenia Nr 10 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 11 stycznia 2000 r. w sprawie wyznaczenia zespołu przyrodniczo - krajobrazowego (Dz. Urz. z 2000 r. Nr 2, poz. 20). ZPK zajmuje łącznie teren o powierzchni 12 458 ha, w tym we wschodniej części gminy Dźwierzuty.

ZPK Rzeka Babant i Jezioro Białe obejmuje środkową część dorzecza Krutyni, w tym zlewnię rzeki Babant wraz z jeziorami: Białe, Gant, Tejsowo, Krawno, Krawienko, Kały, Babięty Wielkie, Babięty Małe, Słupek, Miętkie i Stromek. Szczególnym celem ochrony jest tu zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów polodowcowych o zróżnicowanej rzeźbie i szczególnych wartościach kulturowych. Na terenie ZPK Rzeka Babant i Jezioro Białe obowiązuje Rozporządzenie Nr 26 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie zespołu przyrodniczo - krajobrazowego "Rzeka Babant i Jezioro Białe" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 122, poz. 1700), Rozporządzenie Nr 62 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Rzeka Babant i Jezioro Białe" (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 168, poz. 2414) oraz Uchwała Nr X/61/2011 Rady Gminy Sorkwity z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Nr 26 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Rzeka Babant i Jezioro Białe" (Dz. Urz. z 2011 r. Nr 110, poz. 1822).

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie gminy Dźwierzuty 4 okazy drzew oraz 2 głazy narzutowe objęte zostały ochroną pomnikową (pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej):

Tab. 14 Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy

Lp.	RODZAJ – NAZWA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	OBOWIĄZUJĄCY AKT PRAWNY
1	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	Wysokość: 28 m Obwód: 412 cm Pierśnica: 131 cm	Park podworski w Małszewku	Decyzja Nr RGŻL-op-402/84 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 11 czerwca 1984 r. o uznaniu za pomnik przyrody.
2	Dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*	Wysokość: 28 m Obwód: 471 cm Pierśnica: 150 cm	ok. 25 m od skraju łąki; N-ctwo Strzałowo, L-ctwo Rańsk, oddz. 1 b	Rozporządzenie Nr 268 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie uznania obiektów za pomniki przyrody oraz uchylenia ochrony obiektów uznanych za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego 1997 Nr 35 poz. 493).

3	Głaz narzutowy	Wysokość: 1,5 m Obwód: 18 m	N-ctwo Kukłanka (1952), Szczytno (1970), L-ctwo Kulka, oddz. 17 (1952), 74 (1970)	Orzeczenie Nr Rlb-16/143/52 Prezydium WRN w Olsztynie z dnia 29 grudnia 1952 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz. Urz. WRN w Ciechanowie 1953 Nr 8 poz. 36)
4	Głaz narzutowy	Wysokość: 2,4 m Obwód: 10 m	Nieczynny cmentarz na wzgórzu k. Zalesia, kombinat rolny "Mazury"; N-ctwo Szczytno	Decyzja Nr RGŻL-op-403/84 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 11 czerwca 1984 r. o uznaniu za pomnik przyrody
5	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	Wysokość: 23 m Obwód: 701 cm Pierśnica: 223 cm	N-ctwo Strzałowo, L-ctwo Rańsk, oddz. 7 g	Decyzja Nr OS.III-7141/441/86 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 30 grudnia 1986 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego 1986 Nr 12 poz. 236)
6	Jałowiec Pospolity *Juniperus communis*	Wysokość: 7 m Obwód: 91 cm Pierśnica: 29 cm	Rańsk, przy drodze polnej 150 m od szosy asfaltowej do Jeleniewa; N-ctwo Strzałowo	Zarządzenie Nr 21 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 8 marca 1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego 1989 Nr 4 poz. 88).

Materiał źródłowy: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, www.clc.gios.gov.pl.

OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, ZWIERZĄT I GRZYBÓW

Ochrona gatunkowa obowiązuje na terytorium całego kraju, w tym na terenie gminy Dźwierzuty. Względem gatunków objętych ochroną zastosowanie znajdują uwarunkowania określone ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Na tej podstawie sporządzane są stosowne rozporządzenia, określające m.in. listę gatunków objętych ochroną oraz szczegółowe zakazy względem nich wprowadzone. Obecnie obowiązują następujące rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2016 poz. 2183),
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 18 grudnia 2019 r zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2020 poz. 26),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej i biologicznej. Ochroną gatunkową obejmowane są w szczególności gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem, cenne dla nauki, a także odgrywające istotną rolę w ekosystemach. Głównym celem działań ochronnych jest zachowanie tych gatunków na naturalnie zajmowanych stanowiskach. W celu zachowania i zabezpieczenia ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

5.2 PROBLEMATYKA POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem zapewnia głównie jego system przyrodniczy, rozumiany jako system płatów i korytarzy ekologicznych, występujących na danej powierzchni. Płaty ekologiczne to nielinijne elementy struktury krajobrazu, różniące się typem, wielkością, kształtem, charakterem granic i różnorodnością od elementów sąsiadujących, mogące występować powszechnie lub sporadycznie. Korytarze

ekologiczne to element krajobrazu o strukturze pasmowej, wyraźnie różniący się od matrycy, pełniący funkcje przewodnika, siedliska, bariery (filtra), źródła i odbiornika. Korytarze rozpatrywane są pod kątem funkcjonowania abiotycznej części środowiska, gdzie główną rolę odgrywają procesy fizyczno-geograficzne, a wśród nich obieg wody i związany z nim cykl erozyjno-sedymentacyjny. Poszczególne elementy systemu przyrodniczego obszaru mogą stanowić elementy o znaczeniu lokalnym (jak np. niewielkie cieki i pasmowe zadrzewienia – korytarze ekologiczne skali mikro, czy też łąka z niewielkim zbiornikiem wodnym – płat ekologiczny skali mikro) lub ponadlokalnym (jak np. większe doliny rzeczne – korytarze ekologiczne o ponadlokalnym charakterze, duże kompleksy leśne – płat ekologiczny lub/i korytarz ekologiczny o ponadlokalnym charakterze).

Według koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ[22] gmina Dźwierzuty zlokalizowana jest w zasięgu głównych korytarzy ekologicznych pn.:

- „Puszcza Piska",
- „Dolina Pasłęki – Puszcza Piska",
- „Puszcza Napiwodzko-Ramucka",
- „Puszcza Piska-Puszcza Napiwodzko-Ramucka"

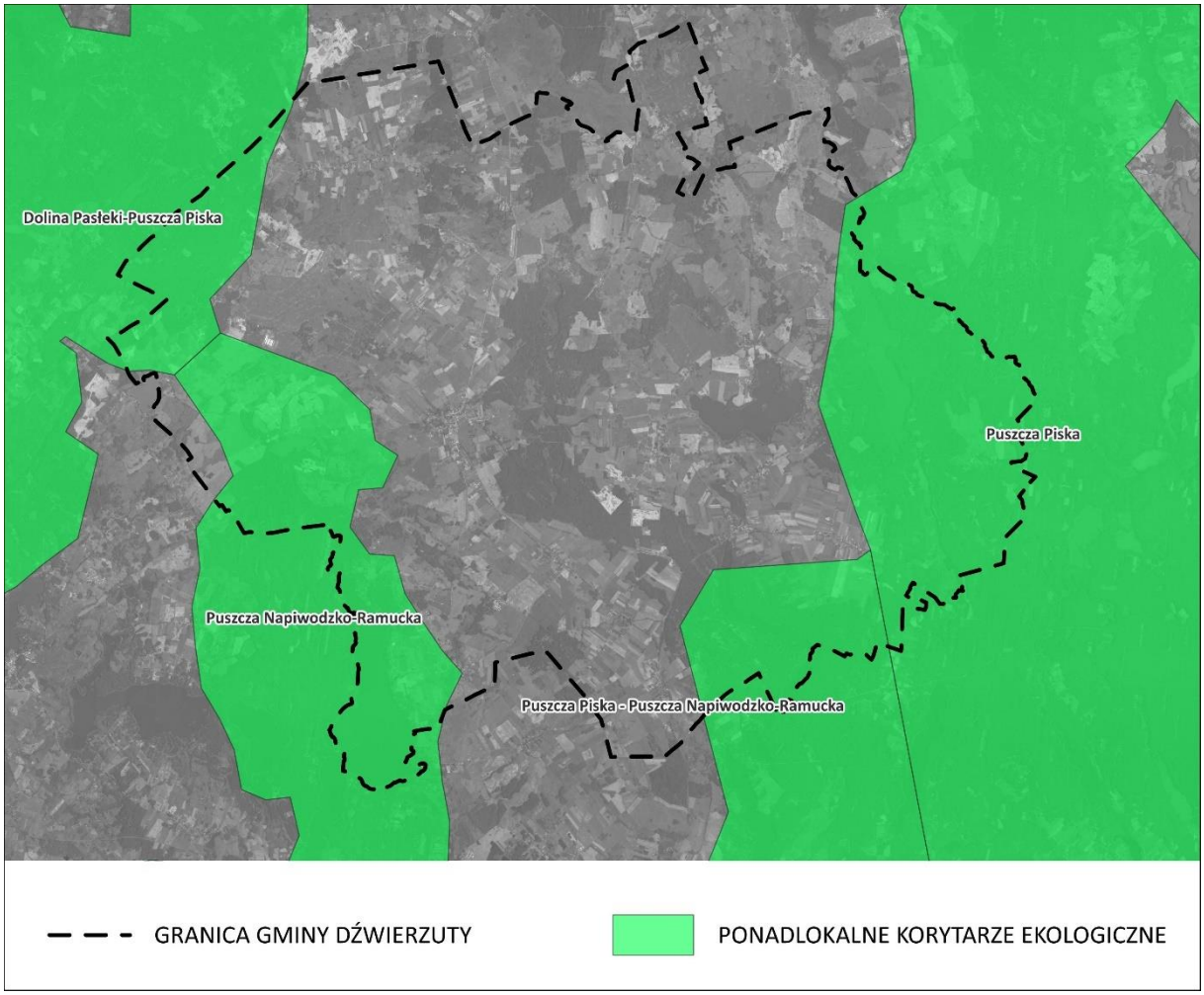

Ryc. 6 Gmina w odniesieniu do koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ
Materiał źródłowy: opracowanie własne http://mapa.korytarze.pl/.

Jak wskazano w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego układ wzajemnie powiązanych obszarów, obejmujących obszary węzłowe oraz łączące je korytarze łącznikowe daje możliwość utworzenia regionalnej sieci korytarzy ekologicznych w województwie warmińsko-mazurskim. Stanowi ona ważny element struktury przyrodniczej, przyczyniający się do ochrony różnorodności biologicznej.

[22] Materiał źródłowy: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez wdrożenie lądowych korytarzy ekologicznych na terenie Polski.

Według w/w Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w granicach gminy Dźwierzuty występują następujące elementy regionalnej sieć ekologicznej:

- **obszar węzłowy „Puszcza Piska i Jezioro Śniardwy"** – obejmuje swym zasięgiem tereny położone w północno-wschodniej części Gminy**;**
- **korytarze łącznikowe o znaczeniu regionalnym** – przebiegają wzdłuż zachodniej oraz południowo-wschodniej granicy Gminy.

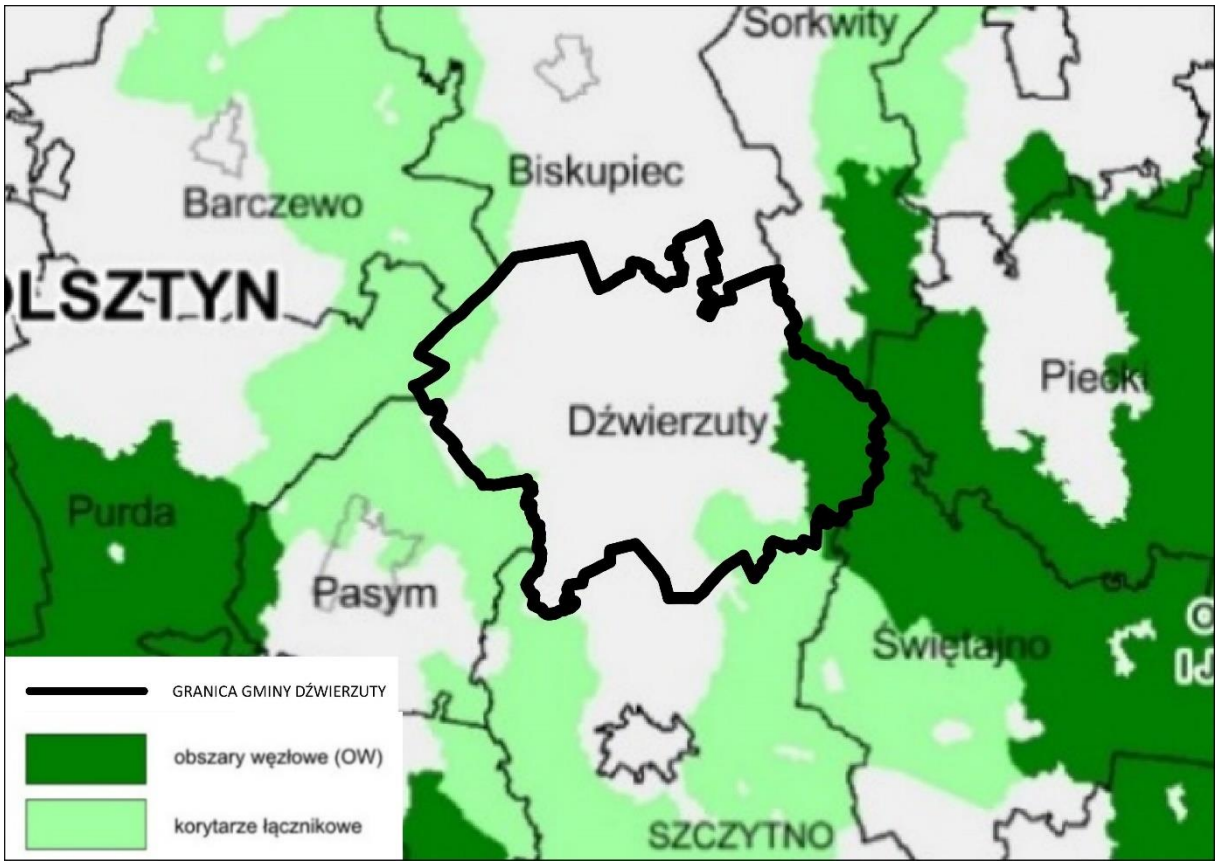

Ryc. 7 Gmina na tle koncepcji sieci ekologicznej zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa
Materiał źródłowy: Rysunek 26. Korytarze ekologiczne oraz Kierunki zagospodarowania przestrzennego, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018.

Korytarze ekologiczne i płaty ekologiczne zasługują na zachowanie i ochronę w działaniach planistycznych Gminy. Są to obszary, które należy chronić ze względu na spójność współżycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Dotyczy to zwłaszcza korytarzy ekologicznych ponadlokalnych o randze krajowej i wojewódzkiej.

5.3 PROBLEMATYKA ZMIAN KLIMATYCZNYCH

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj, dlatego istotne jest zgłębienie tego tematu w niniejszym opracowaniu.

Międzynarodowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) stanowi organ Organizacji Narodów Zjednoczonych powołany w celu przekazania wiarygodnej i obiektywnej oceny i informacji o postępujących zmianach klimatu. Organizacja ta założona została w 1988 roku przez Światową Organizację Meteorologiczną oraz Program Środowiskowy ONZ, publikując cyklicznie od 1990 r. raporty o zmianie klimatu.

IPCC jest aktualnie w trakcie opracowywania szóstego raportu podsumowującego naukową wiedzę na temat zmian klimatycznych. Raport składa się z trzech tomów, sporządzanych przez wykwalifikowane grupy robocze:

- *Climate Change 2021: The Physical Science Basis;*
- *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability;*
- *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change.*

Temperatura powierzchni Ziemi sukcesywnie rośnie, natomiast każda z czterech ostatnich dekad była cieplejsza od poprzedniej oraz od wszystkich wcześniejszych od rozpoczęcia pomiarów w 1850 roku. Zgodnie z pierwszym tomem najnowszego raportu IPCC – *Climate Change 2021: The Physical Science Basis* globalny wzrost średniej temperatury powietrza na przestrzeni lat 1850-2019 mieścił się w przedziale 0,8°C do 1,3°C, z najbardziej prawdopodobną wartością 1,07°C. Według raportu średnia temperatura na lądzie w latach 2011–2020 była o 1,59°C wyższa niż w latach 1850–1900, natomiast w przypadku mórz i oceanów wzrost ten był wyraźnie niższy, gdyż wyniósł ok. 0,88°C.

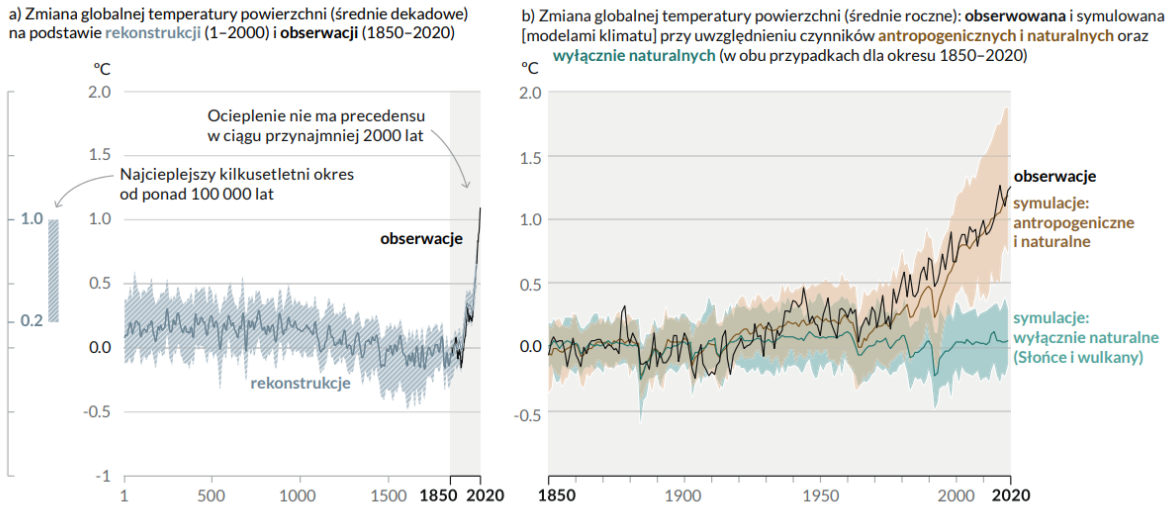

Ryc. 8 Zmiany temperatury powierzchni Ziemi względem okresu 1850-1900
Materiał źródłowy: IPCC - *Climate Change 2021: The Physical Science Basis.*

Prognozuje się, że średnia temperatura powietrza na Ziemi będzie wzrastać. Według różnych scenariuszy w poszczególnych regionach świata, w stosunku do okresu 1850-1900, przewiduje się:

- według scenariusza optymistycznego (SSP1 1.9) w połowie XXI w. (lata 2046-2060) wzrost temp. o ok. +1,2°C – +2,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081-2100) wzrost temp. o ok. +1,0° - +1,8°C,
- według scenariusza pesymistycznego (SSP5 8.5) w połowie XXI w. (lata 2046-2060) wzrost temp. o ok. +1,9°C – +3,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081-2100) wzrost temp. o ok. +3,3°C - +5,7°C.

Należy nadmienić, iż jedną z konsekwencji zmian klimatycznych jest m.in. wzrost średniego poziomu mórz i oceanów. Na przestrzeni okresu 1901 – 2018 poziom ten wzrósł o ok. 20 cm, nie mniej proces ten wyraźnie przyspieszył w ostatnich dziesięcioleciach.

Ponadto do najważniejszych faktów, ustalonych w szóstym Raporcie IPCC – *Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability* należą m.in.

- Wzrost zachorowań oraz przedwczesnych zgonów spowodowanych ekstremalnymi warunkami pogodowymi oraz wzrost ryzyka rozprzestrzeniania się chorób, w tym związanych ze zdrowiem psychicznym (poczucie lęku, stresu, depresja).
- Ryzyko wyginięcia rzadko występujących gatunków będzie co najmniej dziesięciokrotnie wyższe, w przypadku gdy wzrost temperatury będzie postępował w kierunku zmiany o 3°C, w porównaniu z sytuacją, gdy będzie on ograniczony do 1,5°C. Szczególnie zagrożone wyginięciem są gatunki zamieszkujące Puszczę Amazońską oraz niektóre regiony górskie.
- Wzrost zagrożenia występowania ekstremalnych zjawisk przyrodniczych, takich jak m.in. cyklony tropikalne, sztormy, tornada, gradobicia i nawalne deszcze oraz przedłużające się okresy suszy i niedoboru wody.
- Problemy z dostępem do czystej wody pitnej w przypadku dalszego wzrostu temperatury. Przewiduje się, iż mieszkańcy mniejszych wysp i regionów, których zasoby wodne uzależnione są od wód roztopowych

lodowców mogą nie mieć wystarczającej ilości wody pitnej, w przypadku gdy temperatura powietrza wzrośnie o 1,5°C.

- Wzrost temperatury powietrza oraz coraz dłuższe okresy suszy będą miały negatywny wpływ na produkcję żywności (plony zbóż, chów zwierząt), co przyczynić się może do wzrostu niedożywienia i śmiertelności zwłaszcza w regionach tropikalnych. Przy podniesieniu się temperatury powietrza o 1,5°C rośnie ryzyko strat w uprawie kukurydzy w głównych regionach produkujących żywność, natomiast dalszy wzrost wartości temperatur pogłębi problemy rolniczo-produkcyjne.
- Zagrożenie wystąpienia powodzi w regionach nadmorskich wzrośnie o 20% w przypadku podniesienia się poziomu mórz i oceanów o dodatkowe 15 cm, natomiast ryzyko to podwoi się przy wzroście poziomu morza o kolejne 75 cm.
- W przypadku wzrostu temperatury o 1,5°C niektóre ekosystemy zostaną całkowicie utracone, nawet jeśli temperatury zostaną w przyszłości obniżone. Dotyczy to przede wszystkim ekosystemów polarnych, górskich i przybrzeżnych. Istnieje również duże ryzyko utraty raf koralowych u wybrzeży Australii.

W odniesieniu do obszaru Polski, biorąc pod uwagę historię obserwacji instrumentalnych, stwierdzono, że ostatnie 20-lecie XX wieku i pierwsza dekada XXI wieku były najcieplejszymi w historii (co stanowi potwierdzenie tendencji obserwowanej na całym świecie)[23]:

- we wszystkich porach roku obserwowany jest wzrost temperatur powietrza (zdecydowanie silniejszy w zimie, słabszy w lecie),
- roczne sumy opadów w kontekście całego kraju nie uległy istotnym zmianom, ale odznaczały się znaczną zmiennością w ciągu roku (mniej lub bardziej wilgotne okresy w krótkich odstępach czasu); obserwowana jest tendencja spadkowa sum opadów na obszarze Polski północno-wschodniej,
- w większości kraju obserwuje się spadek łącznej liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych w ciągu roku, jednocześnie obserwuje się niewielką tendencję wzrostową długości trwania okresów mroźnych,
- od lat 90-tych XX wieku coraz częściej pojawiają się w Polsce ciągi upałów i dni upalne z temperaturą powietrza ≥ 30°C,
- w większości kraju obserwuje się zmiany w strukturze opadów, polegające na wzroście liczby dni z opadem o dużym natężeniu,
- we wschodniej części kraju, na wschód od Wisły wydłużają się okresy bezdeszczowe oraz okresy suszy,
- w chłodnej porze roku obserwuje się wzmożony udział prędkości wiatru w porywach ≥ 17 m/s, a w okresie letnim pojawiają się coraz częściej huraganowe prędkości wiatrów.

Prognozuje się, że zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne[24]:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.:
  - wydłużenie okresu wegetacyjnego,
  - skrócenie okresu grzewczego,
  - wydłużenie sezonu turystycznego;
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.:
  - niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze),
  - zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof,
  - nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód,
  - zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,
  - większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są również w rejonie gminy Dźwierzuty. Na podstawie analizy najważniejszych wskaźników klimatycznych na przestrzeni ostatnich lat (2011, 2016, 2021) przyjmuje się, iż zachodzące zmiany objawiają się przede wszystkim:

[23] Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

[24] Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

- ociepleniem (wzrostem średniej rocznej temperatury powietrza o ok. 1-2° w stosunku do średniej z poprzednich wieloleci);
- wzrostem rocznej ilości odpadów o ok. 10-20% w stosunku do średniej z poprzednich wieloleci oraz nierównomiernym rozkładem opadów w ciągu roku (występują coraz dłuższe okresy suszy oraz krótkotrwałe i intensywne opady deszczu);
- zwiększeniem rocznego usłonecznienia (wzrost o ok. 200-350 h w stosunku do średniej z poprzednich wieloleci);
- coraz częstszym występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w postaci intensywnych burz i nawałnic, gradobić, huraganowych wiatrów oraz trąb powietrznych.

5.4 ZAGROŻENIE SUSZĄ

Susza oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych i jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. W warunkach Polski susze obserwuje się przeważnie w okresie letnim. Jest to związane z wysokim ciśnieniem powietrza i wyższą od wartości normalnych temperaturą powietrza, co powoduje zwiększenie zarówno wartości ewapotranspiracji, jak i zapotrzebowania na wodę. W związku z tym podatność na tworzenie się suszy podlega regionalizacji, która głównie odpowiada panującym tam warunkom klimatycznym (opady i temperatura) oraz geomorfologicznym cechom danej zlewni. Suszę dzielimy na cztery typy genetyczne: suszę atmosferyczną, suszę rolniczą, suszę hydrologiczną oraz suszę hydrogeologiczną, które wyznaczają kolejne etapy jej rozwoju[25].

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy* (PPSS). Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej[26].

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Dźwierzuty:

- w przeważającej części w stopniu „słabym" narażona jest na ryzyko występienia suszy rolniczej; wyższe ryzyko zagrożenia może mieć miejsce na terenach rolniczych z głęboko położonym poziomem wodonośnym; nie mniej jednak rejony te obejmuje stosunkowo niewielkie powierzchnie w skali Gminy;
- w stopniu „umiarkowanym" oraz „bardzo zagrożonym narażona jest na wystąpienie zagrożenia suszy hydrologicznej; Wyższe zagrożenie występuje we wschodniej części Gminy, obejmujące zwarte kompleksy leśne.
- w stopniu „słabym" narażona na ryzyko wystąpienia suszy hydrogeologicznej;
- w stopniu „silnym", „umiarkowanym" oraz „słabym" narażona jest na syntetyczne ryzyko wystąpienia suszy. Zróżnicowanie to wynika przede wszystkim z aktualnej struktury użytkowania terenu.

Podsumowując, stopień zagrożenia suszą (rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną) w gminie Dźwierzuty w latach 1987-2018 był zróżnicowany. Wynika to w dużej mierze z aktualnej struktury użytkowania terenu. Najmniejsze ryzyko wystąpienia suszy występuje w południowo-zachodniej części Gminy, gdzie znajduje się jezioro Sasek Wielki.

Obszary umiarkowanie zagrożone suszą obejmują przede wszystkim zwarte kompleksy leśne. Należy nadmienić, iż są to jednocześnie rejony w których istnieje realne niebezpieczeństwo wystąpienia pożaru. W przypadku niekorzystnych warunków wietrznych oraz upalnej i bezdeszczowej pogody może dojść do

[25] Materiał źródłowy: www.posucha.imgw.pl.

[26] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U .2021 poz. 1615).

niekontrolowanego rozprzestrzeniania się ognia na większe pałacie lasów. Obszary silnie zagrożone zjawiskiem suszy to przede wszystkim tereny rolnicze, gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się głęboko.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

5.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,*
- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,*
- *obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne,*
- *pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.*

Na obszarze gminy Dźwierzuty nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

5.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów, a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości[27].

Z uwagi na charakter rzeźby terenu, w tym stosunkowo duże zróżnicowanie form geomorfologicznych w granicach gminy Dźwierzuty występują różne klasy spadków terenowych. Występują zarówno powierzchnie płaskie lub lekko faliste (wierzchowiny wysoczyzn morenowych oraz równiny sandrowe), jak i powierzchnie urozmaicone, o spadkach przekraczających 15° (strome brzegi niektórych jezior rynnowych). Nie mniej należy zaznaczyć, iż w ujęciu generalnym na terenie Gminy dominują obszary, na których nachylenie stoków nie przekracza 5-10°.

Jednocześnie, na obszarze gminy Dźwierzuty znajdują się rejony predysponowane do występowania ruchów masowych. Obejmują one najbardziej strome brzegi niektórych jezior polodowcowych, głównie rynnowych (jez. Babięty Wielkie, Sasek Wielki, Sąpłaty, Rańskie, Łęsk).

Ryzyko wystąpienia ruchów grawitacyjnych może wzrosnąć, gdy stoki te nie będą porośnięte roślinnością w wystarczającym stopniu. Korzenie drzew przytrzymują bowiem zwietrzeliny skalne, uniemożliwiając tym samym ich zsunięcie ze skarp. Istotny wpływ na ryzyko wystąpienia ruchów grawitacyjnych posiada również budowa geologiczna stoków.

Nie mniej należy podkreślić, iż tereny o wyższych nachyleniach obejmują relatywnie niewielkie obszary, w związku z powyższym uwarunkowanie to nie będzie w sposób szczególnie znaczący oddziaływać na rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty.

[27] Za publikacjami Państwowego Instytutu Geologicznego.

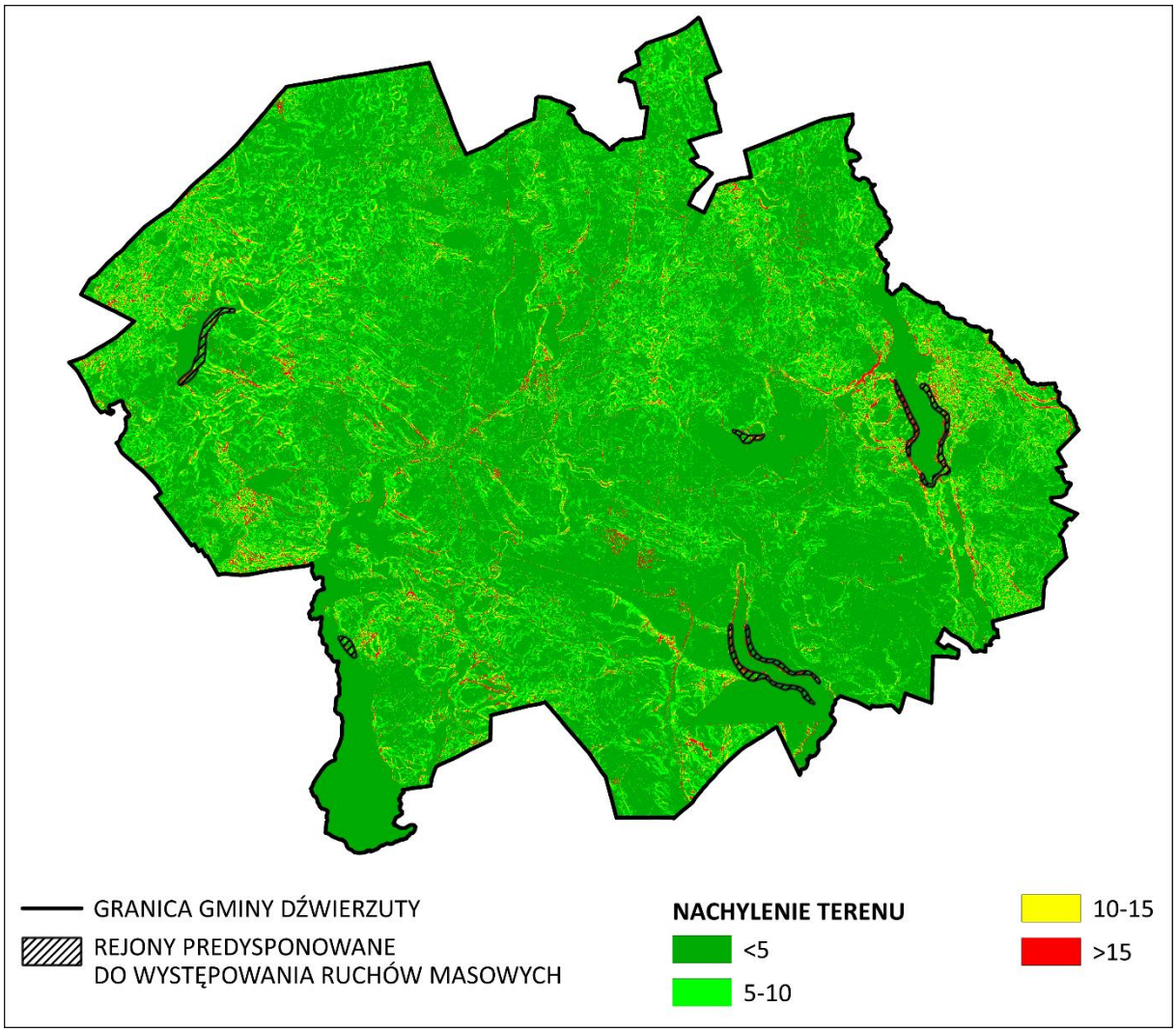

Ryc. 9 Klasy nachylenia terenu oraz rejony predysponowane do występowania ruchów masowych na terenie gminy Dźwierzuty

Materiał źródłowy: opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

6 PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

6.1 WSTĘP

Biorąc pod uwagę sformułowaną w projekcie Strategii wizję i przyjęte cele strategiczne (przytoczone w rozdz. 3.2.), **nadrzędną rolę w kreowaniu polityki rozwoju gminy Dźwierzuty przyjmować będzie konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju** *(ang. sustainable development*). Jej wdrażanie, co do zasady, oznaczać będzie rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, harmonizujący z uwarunkowaniami przyrodniczymi i jednocześnie ograniczający degradację środowiska naturalnego, nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. **Należy pozytywnie ocenić zakładany „fundament" wdrażania polityki rozwoju na terenie gminy Dźwierzuty.**

Na obecnym etapie planistycznym nie jest przesądzona specyfika (nie precyzuje się konkretnych przedsięwzięć, ich charakteru, rodzaju i lokalizacji), w związku z czym utrudnione jest precyzyjne określenie oddziaływań na środowisko przyrodnicze. Uszczegółowienie analizy możliwe będzie na etapie prognoz oddziaływania na środowisko dla projektów planów miejscowych lub na etapie ewentualnych ocen oddziaływania na środowisko konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

W dalszej części niniejszego rozdziału omówiono obiektywne oddziaływania, wynikające bezpośrednio z ustaleń projektu Strategii i odnoszące się do:

- poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego i kulturowego (z uwzględnieniem zależności między nimi):
  - flory, fauny i różnorodności biologicznej,
  - warunków życia i zdrowia ludzi,
  - wód powierzchniowych i podziemnych,
  - powietrza atmosferycznego,
  - powierzchni ziemi i ukształtowania terenu,
  - krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego,
  - warunków klimatycznych,
  - zasobów naturalnych,
  - zabytków,
  - dóbr materialnych;
- form ochrony przyrody, w tym celu i przedmiotu ochrony oraz integralności obszarów Natura 2000;
- kwalifikacji oddziaływań jako znaczące, oraz podziału oddziaływań na: bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe.

Założono, że wszystkie przedsięwzięcia, zanim powstaną, będą spełniały wymagania przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody i przepisów towarzyszących.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływana na środowisko zostały opracowane stosownie do stanu wiedzy współczesnej i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Uwzględniono także uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie wydane przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny.

Na potrzeby oceny oddziaływań, podjęto próbę pogrupowania i uszeregowania poszczególnych kierunków działań, pod kątem ich rodzaju, mając na uwadze przewidywany wpływ na środowisko. Spośród zadań określonych w projekcie Strategii wyróżnia się zadania inwestycyjne oraz zadania „miękkie" i nieinwestycyjne.

Do zadań inwestycyjnych należeć będą (por. szczegółowy opis poszczególnych działań w rozdz. 3.2.):

- **działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej:**
  - 1.1.1. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym:
    - Budowa biologicznych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Popowa Wola, Grodziska, Rumy i Łupowo.
    - Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Julianowo.
    - Modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Dźwierzutach.

    - Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej, w tym w miejscowościach Popowa Wola, Rutkowo, Grodziska, Łupowo, Rumy, Julianowo, Sąpłaty, Mycielin, Rusek Mały, Nowe Kiejkuty, Jabłonka i Olszewki.
    - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej z m. Nowe Kiejkuty, Jabłonka, Olszewki do oczyszczalni ścieków w Dźwierzutach.
    - Rozbudowa, przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
    - Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.
    - Budowa lub remont bezodpływowych zbiorników na ścieki.
  - 1.1.2. Rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym:
    - Budowa nowych ujęć wody w miejscowościach Dźwierzuty i Orzyny.
    - Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja ujęć wody i Stacji Uzdatniania Wody w miejscowościach Dźwierzuty, Orzyny i Targowo.
    - Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja sieci wodociągowej.
    - Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody poprzez rozbudowę, przebudowę lub modernizację.
  - 1.1.3. Rozwój infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej.
  - 1.1.4. Rozwój infrastruktury zaopatrzenia w gaz, w tym:
    - Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci gazowej.
    - Wspieranie podłączeń odbiorców do sieci gazowej.
  - 1.1.5. Rozwój sieci elektroenergetycznej poprzez:
    - Budowa, rozbudowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej.
    - Przebudowa napowietrznych linii elektroenergetycznych na linie kablowe.
  - 1.1.7. Uzbrojenie potencjalnych terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.
- **działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego**:
  - 1.2.1. Poprawa jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej, w tym:
    - Modernizacja i remonty obiektów i terenów użyteczności publicznej i terenów przestrzeni publicznej w tym np. poprawa bezpieczeństwa społeczności wokół ZSP Dźwierzuty (ograniczenie ruchu pojazdów bez możliwości podjeżdżania bezpośrednio pod wejścia – szkoły, przedszkola. Uzupełnienie ogrodzenia w bramy wejściowe, furtki).
    - Tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i zielono-niebieskiej infrastruktury.
  - 1.2.3. Poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym, w tym:
    - Realizacja nowych budynków lub mieszkań komunalnych/socjalnych.
    - Modernizacja i remonty istniejących budynków i lokali komunalnych.
    - Adaptacja budynków użyteczności publicznej na cele mieszkalne.
  - 2.2.1. Utworzenie placówek opieki dla najmłodszych, w tym:
    - Budowa żłobka w Dźwierzutach, albo/i w Orzynach.
    - Budowa przedszkola w Orzynach.
  - 2.2.2. Modernizacja przedszkola w Dźwierzutach, w tym rozbudowa placu zabaw dla przedszkola.
  - 2.2.3. Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, kulturalnych i bibliotek.
  - 2.2.4. Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego placówek oświatowych.
  - 2.2.5. Tworzenie nowych, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich.
  - 2.5.1. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.
- **działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki:**
  - 1.3.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze, w tym:
    - Realizacja szlaków turystycznych pieszych i pieszo-rowerowych oraz miejsc wypoczynku.
    - Budowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (altany, miejsca do grillowania, wiaty, ławy, stoły itd.).
    - Realizacja przedsięwzięć związanych z turystyką wodną.
    - Budowa traktu pieszego (promenady) nad jeziorem Małszewieckim.

    - Rozbudowa infrastruktury na kąpielisku nad jeziorem Łęsk w Orzynach, w tym m.in.: umocnienie nabrzeża, modernizacja pomostów.
    - Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej na działkach gminnych przylegających bezpośrednio do linii brzegowej.
  - 1.3.2. Wzrost zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej, w tym:
    - Rozbudowa bazy noclegowej.
    - Rozwój agroturystyki.
    - Rozbudowa i poprawa jakości bazy gastronomicznej, w tym wspieranie regionalnych tradycji kulinarnych.
    - Utrzymanie we właściwym stanie istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej.
    - Realizacja nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrznych i inne ogólnodostępne obiekty).
- **działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych:**
  - 3.1.1. Poprawa jakości i dostępności układu komunikacyjnego, w tym:
    - Podniesienie rangi klasy drogi krajowej nr 57 (z poziomu klasy G na klasę GP);
    - Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 600;
    - Budowa obwodnicy w miejscowości Dźwierzuty.
    - Budowa obwodnicy w miejscowości Linowo.
    - Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg powiatowych;
    - Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych;
    - Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg wewnętrznych;
    - Budowa nowych dróg gminnych i wewnętrznych.
  - 3.1.2. Modernizacja dróg transportu rolniczego.
  - 3.1.3. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.
  - 3.1.4. Budowa, rozbudowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów, ścieżek rowerowych i innej infrastruktury towarzyszącej).
  - 3.1.5. Rozwój infrastruktury rowerowej.
  - 3.1.6. Zwiększenie dostępności do komunikacji zbiorowej, poprzez zwiększenie liczby przystanków autobusowych oraz modernizację przystanków istniejących.
  - 3.1.7. Budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych.
- **działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym:**
  - 4.3.1. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym:
    - Ochrona ustanowionych form ochrony przyrody.
    - Przeciwdziałanie fragmentacji składowych ponadlokalnego systemu przyrodniczego (korytarzy i płatów ekologicznych o randze ponadlokalnej).
  - 4.3.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, w tym:
    - Ochrona zwartych kompleksów leśnych.
    - Zwiększenie lesistości.
  - 4.3.4. Minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych.
  - 4.3.5. Ochrona zasobów surowcowych, w tym:
    - Ochrona udokumentowanych złóż kopalin.
    - Dokumentowanie nowych złóż kopalin.
  - 4.4.2. Rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym:
    - Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w miejscowości Dźwierzuty.
    - Wyposażenie miejsc publicznych w nowe pojemniki do gniazdowej zbiórki odpadów komunalnych.(gminna polityka jest taka aby odchodzić od gniazdowania odpadów; zgodnie z naszą uchwałą każdy wytwórca odpadów ma sam zapewnić sobie pojemniki na odpady).
    - Wyposażenie miejsc publicznych w nowe pojemniki do gniazdowej zbiórki odpadów komunalnych.
    - Selektywne zbieranie odpadów.
    - Usuwanie wyrobów zawierających azbest.

    - Usuwanie folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej.
    - Zmniejszenie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa.
  - 4.4.3. Zapewnienie dobrego stanu wód, w tym:
    - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.
    - Budowa szczelnych zbiorników na gnojowicę lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych.
  - 4.4.4. Rekultywacja gruntów i zdegradowanych gleb, w tym:
    - Eliminacja niekoncesjonowanej eksploatacji złóż.
    - Rekultywacja terenów o niekorzystnych przekształceniach powierzchni ziemi, w tym wyrobisk.
    - Poprawa warunków glebowych poprzez racjonalne nawożenie i stosowanie odpowiednich upraw.
  - 4.4.5. Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych, w tym:
    - Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych.
    - Zapobieganie potencjalnym uciążliwościom akustycznym.
  - 4.4.7. Ochrona przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym:
    - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji.
    - Ograniczenie strat wody poprzez jej ponowne wykorzystanie do celów gospodarczych („deszczówka", „szara woda").
    - Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych.
    - Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.
    - Modernizacja, remont urządzeń melioracyjnych.
  - 4.4.8. Realizacja automatycznej stacji meteorologicznej, umożliwiającą wgląd na aktualną sytuację pogodową.
- **działania związane z poprawą jakości powietrza:**
  - 1.1.6. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym:
    - Realizacja wolnostojących urządzeń i instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.
    - Zwiększenie wykorzystania urządzeń indywidualnych (mikroinstalacji OZE).
  - 3.1.8. Budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych.
  - 4.3.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, w tym:
    - Ochrona zwartych kompleksów leśnych.
    - Zwiększenie lesistości.
  - 4.4.1. Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego, w tym:
    - Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę niskosprawnych kotłów na paliwo stałe na urządzenia wysokosprawne i spełniające normy.
    - Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizacje i stosowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii.
    - Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- **działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego:**
  - 2.1.1. Rozbudowa i przebudowa budynku GOK z siedzibą gminnej biblioteki oraz centrum integracji społecznej w Dźwierzutach.
  - 2.1.2. Rozwój infrastruktury instytucji kultury (budowa, rozbudowa, modernizacja).
  - 4.2.1. Wspieranie prac konserwatorskich, w tym restauratorskich, renowacyjnych i rewaloryzacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych.
  - 4.2.2. Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych.
  - 4.2.3. Powiększanie zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym:
    - Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków i Gminnej Ewidencji Obiektów Archeologicznych.
    - Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego.
    - Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.
    - Poszukiwanie, odkrywanie i pielęgnowanie lokalności, tradycji, wierzeń, obrzędów charakterystycznych dla gminy Dźwierzuty i regionu.
    - Pomoc w renowacji zabytkowego wyposażenia obiektów sakralnych.

- 4.2.4. Ochrona obiektów sakralnych, w tym:
  - Renowacje i właściwa ekspozycja obiektów kultu religijnego, w tym kapliczek i krzyży przydrożnych.
  - Utrzymanie i bieżąca konserwacja cmentarzy.
- 4.2.5. Ochrona udokumentowanych stanowisk archeologicznych.

<u>Do zadań „miękkich" i nie inwestycyjnych należeć będą:</u>

– **działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk":**
- 1.2.1. Poprawa jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej, w tym:
  - Utrzymanie czystości i porządku przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych.
  - Okazjonalne i sezonowe aranżacje i wzbogacenie przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych.
  - Stosowanie jednolitego systemu identyfikacji i informacji w Gminie.
- 1.2.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym:
  - Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych oraz obiektów użyteczności publicznej.
  - Współpraca z policją i strażą pożarną, w tym organizacyjna i rzeczowa.
  - Podejmowanie działań i inicjatyw na rzecz utrzymania właściwego poziomu bezpieczeństwa.
  - Wsparcie inicjatyw, kursów i szkoleń na rzecz pogłębiania wiedzy i umiejętności praktycznych postępowania w sytuacjach kryzysowych.
- 1.2.4. Wspieranie estetyki zainwestowania w budownictwie prywatnym, tym:
  - Ustalanie jednolitych zasad zagospodarowania w zakresie parametrów i wskaźników zabudowy.
  - Wsparcie dla działań modernizacyjnych, w tym termomodernizacyjnych.
  - Wsparcie dla remontów/renowacji obiektów zabytkowych.
  - Organizację konkursów i zachęt mających na celu poprawę estetyki obiektów i przestrzeni.
  - Przeciwdziałanie nielegalnym formom użytkowania przestrzeni.
  - Uporządkowanie reklam i nośników reklamowych poprzez regulacje, w tym wykorzystanie mechanizmów ustawy krajobrazowej.
- 1.3.3. Stworzenie punktu informacji turystycznej.
- 2.5.2. Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.
- 2.5.3. Poprawa dostępności i jakości różnych form usług zdrowotnych, w tym pielęgnacyjno-opiekuńczych.
- 2.5.4. Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki zdrowia oraz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia.
- 2.5.5. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców, w tym:
  - Organizacja zabaw, konkursów i imprez sportowych dla dzieci, młodzieży lub dorosłych.
  - Wspieranie działalności klubów sportowych.
- 3.2.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, w tym:
  - Rozbudowa sieci światłowodowej.
  - Wspieranie działań na rzecz udostępnienia innowacyjnych rozwiązań zapewniających dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, w tym technologii satelitarnych.
- 3.2.2. Zwiększenie dostępności mobilnych sieci komórkowych, w tym:
  - Poprawa przepustowości i jakości połączeń telefonii komórkowej.
  - Poprawa przepustowości i jakości mobilnego Internetu w technologii 4G (LTE).
  - Wspieranie działań na rzecz udostępnienia zasięgu mobilnego Internetu w technologii 5G.
- 3.2.3. Rozwój e-usług publicznych oraz dostępności i jakości e-urzędu, w tym:
  - Doskonalenie form przekazu treści portalu internetowego Urzędu Gminy.
  - Zwiększenie dostępności portalu internetowego Urzędu Gminy, dla osób niepolskojęzycznych – wprowadzenie innych wersji językowych.
  - Poprawa jakości portali internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji, podległych Gminie.
  - Stworzenie aplikacji mobilnej Gminy Dźwierzuty.
  - Rozwój i poprawa funkcjonalności Systemu Informacji Przestrzennej Gminy.
  - Rozwój e-usług jednostek podległych np. biblioteka, Ośrodek Kultury, Szkoły, Sołectwa itp.

- 3.2.4. Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej.
- 3.2.5. Popularyzacja metod i możliwości wykorzystania Internetu, zwłaszcza wśród osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.
- 4.3.1. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym:
  - Promocja walorów przyrodniczych Gminy.
  - Przygotowanie i wydawanie publikacji poświęconych walorom przyrodniczym.
- 4.3.3. Racjonalne wykorzystanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.
- 4.4.3. Zapewnienie dobrego stanu wód, w tym:
  - Monitorowanie jakości wód.
  - Prowadzenie kontroli warunków wprowadzania ścieków do wód lub ziemi.
  - Wspieranie i promocja ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
  - Przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód.
- 4.4.6. Monitoring zanieczyszczeń środowiska i wdrożenie mechanizmów i narzędzi ograniczających działalność wpływającą na zanieczyszczanie.
- Ochrona przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym:
  - Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.

– **działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego:**
- 1.5.1. Rozwój i unowocześnienie gospodarstw rolnych, w tym:
  - Wzmocnienie produktywności gospodarstw rolnych, w tym modernizacja gospodarstw i zwiększenie zasobności i jakości sprzętu, maszyn i urządzeń rolniczych.
  - Wspieranie wykształconych kierunków produkcji rolnej i przemysłu rolno-spożywczego.
  - Wspieranie nowych kierunków upraw lub hodowli.
  - Wspieranie tworzenia miejsc pracy w rolnictwie.
  - Organizacja spotkań związanych z nowoczesnymi formami działalności rolniczej.
  - Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.
- 1.5.2. Wzrost znaczenia lokalnych produktów rolniczych, w tym:
  - Wspieranie lokalnego rynku rolno-spożywczego – lokalnego przetwórstwa, handlu detalicznego prowadzonego przez rolników, sprzedaży i dostaw bezpośrednich do konsumentów.
  - Wspieranie wytwarzania i dystrybucji produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.
- 1.5.3. Wspieranie i promocja działalności sektora spożywczego, przetwórczego i rolnego:
  - Współdziałanie z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego i innymi podmiotami w zakresie organizowania bezpłatnych szkoleń dla rolników.
  - Wspieranie organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność rolniczą.
  - Promowanie ekologicznej produkcji rolniczej.
  - Promowanie innowacji w rolnictwie.
  - Promowanie wytwórczości produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.
  - Wspieranie rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.

– **działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych:**
- 1.3.4. Organizacja i promocja imprez i wydarzeń sportowych, turystycznych i kulturalnych.
- 1.4.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców, w tym:
  - Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie informowania o usługach pośrednictwa zawodowego oraz ofertach pracy.
  - Organizacja praktyk i staży w Urzędzie Gminy i podległych jednostkach organizacyjnych.
  - Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.
- 1.4.2. Rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym:
  - Wspieranie przedsiębiorstw i przedsiębiorców na etapie „start-up" – ulgi lub zwolnienia w podatkach i opłatach lokalnych, pomoc w uzyskaniu dofinansowań, pomoc w dostępie do terenów inwestycyjnych.
  - Rozwijanie współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

- 1.4.3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej:
  - Stworzenie skonkretyzowanej i inicjującej oferty inwestycyjnej.
  - Organizacja punktu informacyjnego dla przedsiębiorców i inwestorów (punktu obsługi inwestora).
- 2.1.3. Wspieranie działalności instytucji kultury.
- 2.1.4. Wspieranie działalności organizacji i stowarzyszeń związanych z kulturą i twórczością regionalną (kół gospodyń wiejskich, twórców lub innych).
- 2.1.5. Wspieranie rozwoju edukacji kulturalnej i artystycznej dzieci, młodzieży lub dorosłych.
- 2.1.6. Organizacja i promocja cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych.
- 2.1.7. Wzmocnienie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja i udostępnianie zbiorów i zasobów archiwalnych).
- 2.1.8. Udział i wspieranie udziału w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i promocyjnych.
- 2.1.9. Współpraca z innymi regionami w Polsce i na świecie, w celu wspierania interakcji pomiędzy tradycjami i kulturami.
- 2.1.10.Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.
- 2.3.1. Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).
- 2.3.2. Wsparcie działań instytucji pomocy społecznej.
- 2.3.3. Spójne oraz kompleksowe wspieranie rodzin.
- 2.3.4. Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez m.in. rozwój infrastruktury sportowej, miejsc aktywnego wypoczynku, tworzenie miejsc i zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych.
- 2.3.5. Identyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym promocja profilaktyki i edukacji wśród dzieci i młodzieży.
- 2.3.6. Aktywizacja osób starszych i rozwój systemu opieki senioralnej.
- 2.3.7. Pomoc osobom z niepełnosprawnością, w tym likwidacja barier architektonicznych, promowanie zatrudnienia i pomoc doraźna.
- 2.3.8. Wspieranie inicjatyw na rzecz pomocy społecznej, w tym promocja i wspieranie idei wolontariatu.
- 2.3.9. Wspieranie organizacji społecznych i stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz utrzymania i wzrostu poczucia bezpieczeństwa.
- 2.4.1. Wspieranie inicjatyw obywatelskich oraz działalności instytucji, organizacji i stowarzyszeń w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich.
- 2.4.2. Zwiększenie poziomu partycypacji mieszkańców w zarządzaniu Gminą, w tym:
  - Tworzenie mechanizmów i narzędzi konsultacji społecznych.
  - Wzrost znaczenia i dostępności e-usług i e-urzędu
- 2.4.3. Rozwój kompetencji osób dorosłych, w tym:
  - Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób dorosłych.
  - Wspieranie reorientacji zawodowej osób poszukujących lub zmieniających pracę.
  - Wspieranie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia.
- 3.3.1. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej, w oparciu o posiadane zasoby materialne (infrastruktura) i niematerialne (walory przyrodnicze).
- 3.3.2. Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej.
- 3.3.3. Doskonalenie wykorzystania mediów społecznościowych w działaniach informacyjnych, promocyjnych i w dialogu ze społeczeństwem.
- 3.3.4. Upowszechnienie informacji o Gminie, jako atrakcyjnym miejscu wypoczynku i inwestycji.
- 3.3.5. Zawiązanie współpracy partnerstwa (gminy partnerskie) w celu wymiany kulturalnej, gospodarczej i informacyjnej.

– **działania związane z edukacją**:
  - 2.2.6. Rozwój potencjału dydaktycznego, w tym:
    - Podniesienie jakości kształcenia praktycznego w szkołach.

    - Doskonalenie zawodowe nauczycieli.
    - Wsparcie nauczycieli w zakresie przygotowania uczniów do zawodów, konkursów i olimpiad.
    - Monitoring poziomu nauczania w placówkach oświatowych.
  - 2.2.7. Wzmocnienie kompetencji podstawowych z zakresu informatyzacji, przedsiębiorczości, nauki języków obcych oraz postaw społeczno-obywatelskich.
  - 2.2.8. Wsparcie rozwoju osób szczególnie uzdolnionych poprzez organizację konkursów lub zajęć dodatkowych.
  - 2.2.9. Wsparcie edukacji specjalistycznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach terapeutycznych lub z niepełnosprawnością.
  - 2.2.10. Podniesienie poziomu zaangażowania rodziców w proces edukacyjno-wychowawczy.
  - 2.2.11. Inicjowanie i wspieranie działalności w zakresie organizacji i udoskonalania zajęć, wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć dydaktycznych i sportowych.
  - 4.1.4. Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego, w tym:
    - Przeprowadzania warsztatów, szkoleń lub spotkań.
    - Zwiększanie roli partycypacji społecznej przy opracowaniu dokumentów planowania przestrzennego.
  - 4.4.9. Edukacja ekologiczna mieszkańców w szczególności w zakresie:
    - Ochrony klimatu i jakości powietrza.
    - Adaptacji do postępujących zmian klimatu, zwłaszcza przystosowania do ekstremalnych zjawisk pogodowych.
    - Segregacji odpadów i szkodliwości spalania odpadów.
- **działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym:**
  - 1.4.3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, w tym:
    - Uzbrojenie terenów inwestycyjnych;
  - 4.1.1. Dążenie do zwartości zabudowy, w tym:
    - Koncentracja zabudowy poszczególnych miejscowości, w oparciu o dostępną infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.
    - Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na tereny otwarte, wartościowe przyrodniczo.
  - 4.1.2. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
  - 4.1.3. Opracowanie planu ogólnego gminy.
  - 4.1.5. Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych, poprzez wykup oraz zmianę przeznaczenia na potrzeby funkcjonowania strefy aktywizacji gospodarczej.
  - 4.1.6. Podjęcie działań na rzecz rewitalizacji, w tym:
    - Delimitacja obszarów wymagających działań rewitalizacyjnych.
    - Rewitalizacja zidentyfikowanych obszarów problemowych (wymagających interwencji).

6.2 FORMY OCHRONY PRZYRODY

Jak wykazano w rozdz. 5.1., w granicach gminy Dźwierzuty występują powierzchniowe oraz punktowe formy ochrony przyrody, **co zostało omówione w rozdziale 5.3. diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Działania inwestycyjne przewidziane w projekcie Strategii w większości dotyczą terenów położonych poza zasięgiem form ochrony przyrody lub terenów zantropizowanych, poza wartościowymi siedliskami przyrodniczymi. Wyjątek stanowić mogą działania związane z rozwojem potencjału turystyczno-wypoczynkowego, co związane będzie przede wszystkim z rozbudową bazy noclegowej i gastronomicznej oraz stworzeniem kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o położenie pobliskich jezior – w zależności od ostatecznego zasięgu przestrzennego danych inwestycji (co nie jest sprecyzowane na etapie projektowym niniejszej Strategii). **Podkreśla się przy tym, że wszelkie inwestycje, które będą realizowane w obrębie form**

ochrony przyrody, zanim powstaną, winny spełniać przepisy odnoszące się do poszczególnych form ochrony przyrody – aktualnie obowiązują (por. opis w rozdz. 5.1.):

- Na terenie rezerwatu przyrody oraz obszarów Natura 2000 obowiązują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W stosunku do rezerwatu przyrody Kulka nie został jak dotąd wyznaczony plan ochrony i zadania ochronne, natomiast obowiązują ustalenia (w tym zakazy) wskazane w Zarządzeniu Ministra Leśnictwa z dnia 21 kwietnia 1955 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1955 r. Nr 40, poz. 395).
- W odniesieniu do obszarów Natura 2000 najistotniejsze jest, że zabrania się podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności mogących:
  - pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
  - wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
  - pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

  Dla obszaru Ostoja Piska PLH280048 obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 16 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2020 poz. 1813) zmieniony w zakresie zał. nr 3, 4, 5 oraz 6 przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 8 września 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Piska PLH280048 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2020 poz. 3711);

  Dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2015 poz. 1037); Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 10 czerwca 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2016 poz. 2500) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 29 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007 (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2022 poz. 42);

  Dla obszaru 2000 Puszcza Piska PLB 280008 nie został dotychczas ustanowiony plan zadań ochronnych.
- Ponadto, obowiązują przepisy odnoszące się do poszczególnych pomników przyrody, sprowadzające się do ochrony obiektu lub grupy obiektów, tym zakazu ich niszczenia.
- Obowiązuje także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Względem gatunków objętych ochroną zastosowanie znajdują uwarunkowania określone w ustawie z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Na tej podstawie sporządzane są stosowne rozporządzenia, określające m.in. listę gatunków objętych ochroną oraz szczegółowe zakazy względem nich wprowadzone. Obecnie obowiązują następujące rozporządzenia:
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183),
  - Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 18 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2020 poz. 26)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408),
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).

Wszelkie prace budowlane i modernizacyjne nie mogą oddziaływać na tereny chronione bez przeprowadzenia uprzednich postępowań i uzyskania odpowiedniej zgody na realizację przedsięwzięcia. Zatem można uznać, że **na obecnym etapie planistycznym należy wykluczyć możliwość negatywnego oddziaływania na obszary chronione** – nie ma obiektywnych przesłanek pozwalających na stwierdzenie, iż planowane przedsięwzięcia, ze względu na rodzaj, charakter i prawdopodobne lokalizacje, mogłyby znacząco negatywnie oddziaływać na cele i przedmioty ochrony poszczególnych form ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000.

Potencjalne oddziaływania na Obszary Natura 2000 występujące na terenie Gminy dotyczyć mogą zadań związanych z rozwojem potencjału turystyczno-rekreacyjnego.

Jednocześnie, z uwagi na bliskie sąsiedztwo istniejącej zabudowy mieszkaniowej oraz brak ingerencji w najbardziej wartościowe zbiorowiska leśne można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że **nie wystąpi znacząco negatywne oddziaływanie na Obszary Natura 2000 Ostoja Piska PLH 280048, Puszcza Piska PLB280008 oraz Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007, w tym nie pogorszy się stan funkcjonowania siedlisk dla których wyznaczono obszar.**

Równocześnie wskazuje się, iż szczegółowy opis inwestycji nie jest przesądzony na obecnym etapie planistycznym. Projekt SRG nie przedstawia charakterystyki w/w przedsięwzięcia, natomiast opis oddziaływań na poszczególne struktury przyrodnicze, w tym na Obszary Natura 2000 będzie możliwy w ewentualnych raportach o stanie środowiska.

Działania „miękkie" i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na formy ochrony przyrody, w tym Obszarów Natura 2000. Przeciwnie ich prawidłowa, zgodna z przepisami prawa realizacja (dotyczy głównie działań związanych z planowaniem przestrzennym i strategicznym) przysłuży się zachowaniu wartości przyrodniczych i przedmiotów ochrony poszczególnych form.

Reasumując, zakładające przestrzeganie przepisów obowiązujących dla poszczególnych formy ochrony przyrody, nie zakłada się wystąpienia znaczących, negatywnych oddziaływań w wyniku realizacji działań przewidzianych w projekcie Strategii.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 15 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na formy ochrony przyrody

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej			■	■			■			■	■	
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego			■	■			■			■	■	
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki			■	■			■			■	■	
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych			■	■			■			■	■	
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym	■		■	■	■		■			■	■	
Działania związane z poprawą jakości powietrza	■				■				■	■	■	
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego			■		■					■	■	

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

6.3 ROŚLINNOŚĆ, ZWIERZĘTA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Wpływ na roślinność, zwierzęta i różnorodność biologiczną może wystąpić w wyniku realizacji zadań inwestycyjnych przewidzianych w projekcie Strategii. Działania budowlane, remontowe i modernizacyjne mogą wymagać likwidacji części istniejącej roślinności i siedlisk zwierząt, przy czym zaznacza się, że zdecydowana większość zadań będzie realizowana na obszarach zantropizowanych i zabudowanych, w związku z czym nie przewiduje się utraty znacznej ilości siedlisk wartościowych przyrodniczo.

Działania związane z rozwojem zabudowy mieszkaniowo-usługowej będą prawdopodobnie wywierać pewien wpływ na szatę roślinną, zwierzęta i różnorodność biologiczną, przy czym zakłada się tereny planowanej zabudowy będą realizowane głównie jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub na terenach o generalnie niskiej wartości przyrodniczej (jak użytki rolne i nieużytki), zgodnie z przyjętą zasadą zrównoważonego rozwoju, a co za tym idzie również racjonalnego zagospodarowania przestrzeni. Sporadyczne sytuacje konfliktowe, jak np. konieczność wylesień lub wycinki drzewostanu, wymagać będzie przestrzegania przepisów prawa w tym zakresie, w tym ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o ochronie przyrody. Biorąc pod uwagę przyjętą zasadę zrównoważonego rozwoju, jako szczególnie istotną w kreowaniu polityki gminy, można się spodziewać racjonalnego podejścia w przygotowaniu terenów pod zainwestowanie. Ponadto potencjalne presje inwestycyjne na terenach najcenniejszych przyrodniczo będą ograniczane przez obowiązujące przepisy dla poszczególnych form ochrony przyrody (zob. rozdz. 5.1.).

Działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki spowodują zubożenie istniejącej szaty roślinnej – dotyczyć to będzie przede wszystkim zadań dotyczących: zwiększenia atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze (działanie: 1.3.1.) oraz wzrostu zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej (działanie 1.3.2.). Nastąpi stopniowa likwidacja warunków funkcjonowania dotychczasowych zbiorowisk roślinnych związana ze zmianą zagospodarowania i ich synantropizacją oraz zwiększenie współczynnika wydeptywania roślinności w związku z wypoczynkiem mieszkańców Gminy. Należy zaznaczyć, że obowiązują przepisy odnoszące się do poszczególnych form ochrony przyrody występujących w Gminie, na co wskazuje projekt Strategii. Ponownie podkreśla się, iż na obecnym etapie planistycznym nie jest możliwa szczegółowa charakterystyka oddziaływań na florę i faunę. Będzie to możliwe po wykonaniu ewentualnych decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych.

Działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej będą wiązać się ze zróżnicowanym oddziaływaniem na szatę roślinną i świat zwierzęcy. Roślinność na trasach przebiegu infrastruktury liniowej podziemnej (np. sieć kanalizacyjna, sieć wodociągowa, sieć gazowa) oraz naziemnej (obiekty wspomagające infrastrukturę) zostanie czasowo zniszczona – będą to prawdopodobnie głównie zbiorowiska łąkowe, ruderalne i segetalne lub drobne zbiorowiska leśne i semileśne, choć nieunikniona może się okazać ingerencja w struktury o większej wartości przyrodniczej. W przypadku zdiagnozowania występowania chronionych gatunków zwierząt, roślin lub grzybów **obowiązuje ochrona gatunkowa** (opisane szczegółowo w rozdziale 5.1.). Na obecnym etapie nie są sprecyzowane przebiegi lokalizacje poszczególnych elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Warunki dotyczące realizacji tego typu działań powinny zostać szczegółowo opisane w ewentualnych decyzjach o uwarunkowaniach środowiskowych.

Ewentualna modernizacja drogi wojewódzkiej nr 600 realizowana będzie bez ingerencji w szczególnie wartościowe siedliska roślinne. Jednocześnie wykorzystane zostaną istniejące już pasy drogowe, co wyraźnie ograniczać będzie potencjalną ingerencję w środowisko przyrodnicze. Pewne oddziaływanie na istniejącą szatę roślinną może mieć miejsce w związku z ewentualną budową obwodnic wokół miejscowości Dźwierzuty i Linowo. Nie przewiduje się natomiast znaczącej utraty wartościowych siedlisk przyrodniczych. Realizacja tego typu inwestycji związana jest bowiem z wyższym celem publicznym, który ma na celu poprawę jakości ruchu drogowego, w tym spadkiem natężenia ruchu samochodowego.

Pewne oddziaływanie na migracje zwierząt lądowych może być związane w związku z planowaną realizacją obwodnic wokół miejscowości Dźwierzuty i Linowo (działanie 3.1.1. projektu SRG). Z uwagi na niewielkie powierzchnie przekształceń nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania na warunki życia zwierząt w skali Gminy i regionu.

Realizacja poszczególnych celów i kierunków działań ustalonych w projekcie SRG **nie zaburzy w sposób istotny warunków migracji i bytowania zwierzyny**, ze względu na przewidziane w dokumencie zachowanie przestrzennych powiązań przyrodniczych (korytarzy i płatów ekologicznych). W przypadku realizacji obwodnic postuluje się o zastosowanie działań minimalizujących (przepusty oraz przejścia dla zwierząt). Jednocześnie wskazuje się, iż szczegółowy opis odziaływań w/w inwestycji na florę i faunę oraz różnorodność biologiczną nie jest możliwy na obecnym etapie planistycznym. Będzie to bowiem możliwe po przeprowadzeniu ewentualnych decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych.

Ponadto projekt Strategii przewiduje utrzymanie siedlisk wartościowych przyrodniczo, w tym wskazuje na konieczność przestrzegania prawa ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody, aktów prawnych odnoszących się do poszczególnych form ochrony przyrody oraz innych przepisów odrębnych.

Działania „miękkie" i nieinwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na szatę roślinną, zwierzęta i różnorodność biologiczną. Przeciwnie ich prawidłowa, zgodna z przepisami prawa realizacja (dotyczy głównie działań związanych z planowaniem przestrzennym i strategicznym) przysłuży się zachowania wartości przyrodniczych.

W wyniku realizacji działań przewidzianych w projekcie Strategii **nie przewiduje się zaburzenia funkcjonowania różnorodności biologicznej**, w tym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na system przyrodniczy obszaru (korytarze i płaty ekologiczne migracji roślin i zwierząt).

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 16 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na roślinność, zwierzęta i różnorodność biologiczną

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

6.4 LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

Działania przewidziane w projekcie Strategii, będą w większości pozytywnie oddziaływać na strefę społeczną – liczne działania dotyczą sfery socjalnej, w tym poprawy warunków i dostępu do opieki/świadczeń dla osób potrzebujących i niepełnosprawnych. Szeroko pojęty sektor zdrowia i warunków życia ludności ma odzwierciedlenie w działaniach od 2.3. do 2.5. (zob. rozdz. 3.2.)

W ujęciu generalnym dojdzie do pozytywnego oddziaływania na ludzi, w tym wystąpi:

- poprawa warunków, jakości i komfortu życia ludności, w tym poprzez wzrost gospodarczy i poprawę infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i mieszkaniowej oraz bazy materialnej turystyki,
- ochrona zdrowia społeczeństwa i likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych/ starszych/ potrzebujących,
- wzrost postaw prospołecznych,
- informatyzacja społeczeństwa,
- poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy itd.

Jednocześnie w wyniku realizacji zadań inwestycyjnych wystąpią bezpośrednie, negatywne, krótkoterminowe i chwilowe oddziaływania związane z etapem budowy niektórych przedsięwzięć inwestycyjnych. Wystąpią pewne uciążliwości akustyczne oraz wpływające na estetyczne warunki życia ludzi, a także związane z emisją zanieczyszczeń pyłowych maszyn i urządzeń budowlanych. Po zakończeniu etapu budowy uciążliwości ustaną.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 17 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na ludzi i warunki życia

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

6.5 WODY

Zadania związane z modernizacją infrastruktury wodno-ściekowej oraz uzbrojeniem terenów inwestycyjnych pozwolą na lepsze zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniami bytowymi i gospodarczymi. Dotyczy do głównie działań inwestycyjnych:

- *1.1.1. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym:*
  - *Budowa biologicznych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Popowa Wola, Grodziska, Rumy i Łupowo.*
  - *Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Julianowo.*
  - *Modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Dźwierzutach.*
  - *Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej, w tym w miejscowościach Popowa Wola, Rutkowo, Grodziska, Łupowo, Rumy, Julianowo, Sąpłaty, Mycielin, Rusek Mały, Nowe Kiejkuty, Jabłonka i Olszewki.*
  - *Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej z m. Nowe Kiejkuty, Jabłonka, Olszewki do oczyszczalni ścieków w Dźwierzutach.*
  - *Rozbudowa, przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej.*
  - *Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.*
  - *Budowa lub remont bezodpływowych zbiorników na ścieki.*
- *1.1.2. Rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym:*
  - *Budowa nowych ujęć wody w miejscowościach Dźwierzuty i Orzyny.*
  - *Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja ujęć wody i Stacji Uzdatniania Wody w miejscowościach Dźwierzuty, Orzyny i Targowo.*
  - *Rozbudowa, przebudowa lub modernizacja sieci wodociągowej.*
  - *Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody poprzez rozbudowę, przebudowę lub modernizację.*

Na etapie realizacji poszczególnych inwestycji może wystąpić ryzyko przedostania się zanieczyszczeń do wód gruntowych (np. awarie sprzętu budowlanego, wycieki paliw). Ich oddziaływanie może być toksyczne w stosunku do organizmów żywych. Ograniczaniu tego ryzyka sprzyjać będzie nadzór nad sprawnością sprzętu budowlanego oraz zabezpieczenia gruntów, zgodnie z praktyką budowlaną.

Realizacja większości zadań inwestycyjnych (por. tabela poniżej) przewidzianych w projekcie Strategii, pod warunkiem przestrzegania przepisów prawa ochrony środowiska i prawa wodnego, będzie oddziaływać pośrednio na stan wód. Będzie to oddziaływanie pozytywne – zmniejszenie ilości zanieczyszczeń, w tym wprowadzanych do wód powierzchniowych i gruntowych.

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz rozwiązania zakładane chroniące środowisko, w tym gruntowo-wodne, stwierdza się, że realizacja projektu Strategii **nie spowoduje ryzyka dla osiągnięcia celów środowiskowych określonych dla Jednolitych Części Wód Powierzchniowych** (JCWP) – zlewnie zidentyfikowano w rozdz. 4.1.5 niniejszej Prognozy.

Działania „miękkie" i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na wody. Prawidłowa, zgodna z przepisami prawa realizacja działań związanych z planowaniem przestrzennym i strategicznym przysłuży się zachowaniu walorów i jakości wód.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 18 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na wody

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej	■		■	■	■		■			■	■	
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego			■	■						■	■	
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki			■	■						■	■	
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych			■	■			■			■	■	
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym	■			■			■			■	■	
działania związane z poprawą jakości powietrza			■		■	■				■	■	
działania związane z ochroną zabytków i			■		■					■	■	

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.6 POWIETRZE I KLIMAT

W założeniach Strategii wskazuje się kierunek działań odnoszący się wprost do poprawy jakości powietrza atmosferycznego – 4.4.1.: Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego. Ponadto pośrednio realizacja zadań w zakresie i rozwoju sieci kanalizacyjnych, wodociągowych oraz alternatywnych źródeł energii również przyczyni się do poprawy jakości powietrza oraz ograniczaniu zmian klimatu. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii jest zgodne z ogólnopolskimi i unijnymi trendami przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i przyczyni się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego. Przyczyni się to także do ograniczania zmian klimatycznych – źródła niskoemisyjne lub bezemisyjne powodują spadek ilości emisji gazów cieplarnianych, w tym dwutlenku węgla do atmosfery (które uwalniane są w wyniku spalania źródeł konwencjonalnych, np. węgla). Ograniczaniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery służyć będą także nowe technologie i standardy produkcji.

Pośrednio do poprawy stanu powietrza przyczyni się modernizacja, przebudowy i remonty dróg oraz rozwój alternatywnych źródeł transportu (rozwój infrastruktury rowerowej, budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych).

W odniesieniu do działań związanych z rozwojem gospodarki mieszkaniowo-usługowej oraz turystycznej, mając na uwadze skalę istniejącej i planowanej zabudowy oraz zakładając zwiększenie wykorzystania niskoemisyjnych systemów ogrzewania budynków oraz rozwoju alternatywnych źródeł energii **zagrożenie pogorszenia jakości powietrza należy uznać za niewielkie**. Niewielkie oddziaływanie negatywne może być tymczasowe (chwilowe) i krótkotrwałe – w sytuacjach zwiększonego zapotrzebowania na ciepło w obiektach ogrzewanych indywidualnie (zjawisko niskiej emisji).

Przewiduje się, iż **pewne negatywne oddziaływania wystąpią na etapie budowlanym niektórych przedsięwzięć inwestycyjnych**. Będą się one wiązać z emisją zanieczyszczeń od maszyn budowlanych i środków transportu (tlenki azotu, benzen, tlenek węgla, węglowodory alifatyczne i aromatyczne) oraz pyleniem gruntu (na powierzchniach nieutwardzanych). Oddziaływanie to będzie ograniczone przestrzenne i krótkotrwałe. Nie przewiduje się także aby były to oddziaływania znaczące, ze względu na przewidywany stosunkowo niewielki zakres prac jednorazowych (prace rozłożone w czasie i dotyczą wielu obiektów i urządzeń).

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne przewidziane w projekcie Strategii nie będą miały znaczącego wpływu na powietrze i klimat. Przeciwnie, edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy przyczynić się może do poprawy jakości powietrza atmosferycznego i jakości życia.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 19 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na powietrze i klimat

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej	■		■		■					■	■	
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego		■	■	■				■		■	■	■
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki		■	■	■			■	■		■	■	■
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych		■	■	■				■		■	■	■
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym	■			■	■				■	■	■	
działania związane z poprawą jakości powietrza	■			■	■				■	■	■	
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego	■			■			■			■	■	
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”	■				■		■			■	■	
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego			■		■					■	■	
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych			■		■					■	■	
Działania związane z edukacją	■		■		■					■	■	

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.7 POWIERZCHNIA ZIEMI

Realizacja niektórych zadań inwestycyjnych przewidzianych w projekcie Strategii skutkować będzie **przekształceniami w przypowierzchniowej warstwie litosfery**, związanymi z niezbędnymi robotami ziemnymi, jakie należy wykonać przed posadowieniami obiektów i urządzeń. Ze względu na charakter ustaleń **nie przewiduje się aby były to przekształcenia znaczące**. Budowa budynków, obiektów towarzyszących oraz dróg i innych obiektów powierzchniowych, punktowych i liniowych spowoduje lub może spowodować:

- konieczność niwelacji terenowych, szczególnie dla obiektów lokalizowanych na terenach o bardziej urozmaiconej rzeźbie terenu, dla ciągów komunikacyjnych oraz dla obiektów o większych powierzchniach;
- wymianę gruntów słabonośnych lub nienośnych na grunty nośne w przypadku ewentualnej realizacji inwestycji w obrębie gruntów pochodzenia organogenicznego;
- budowę fundamentów pod budynki i związaną z tym konieczność wykopów ziemi;
- budowę umocnień i nasypów na terenach, gdzie spadki terenu wymagają zastosowania odpowiednich rozwiązań technologicznych przy budowie obiektów powierzchniowych i liniowych;
- degradację warunków glebowych na terenach zajętych przez zagospodarowanie.

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi zachodzić będzie także w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych – rozjeżdżanie terenu. Nie będzie to oddziaływanie znaczące z uwagi na przewidywany niewielki stosunkowo niewielki rozmiar prac budowlanych.

Działania „miękkie" i nie inwestycyjne przewidziane w projekcie Strategii nie będą miały znaczącego wpływu na powierzchnię ziemi.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 20 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na powierzchnię ziemi

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

6.8 KRAJOBRAZ

Na obszarze gminy Dźwierzuty występuje stosunkowo urozmaicona rzeźba terenu. W ujęciu generalnym Gminy najwyższe walory przyrodniczo-krajobrazowe stanowią przede wszystkim zwarte przestrzenie leśne Puszczy Piskiej oraz liczne jeziora polodowcowe. Projekt Strategii uwzględnia ochronę walorów krajobrazowych, w związku z położeniem:

- Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego;
- Spychowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu;

- Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Rzeka-Babant i Jezioro Białe.

Istotnym czynnikiem ochrony zasobów krajobrazowych obszaru jest kształtowanie zainwestowania zgodnie z zasadą szeroko pojętego ładu przestrzennego. W kontekście ochrony walorów krajobrazowych rozwój gminy i budowa obiektów pod różne funkcje użytkowe powinno uwzględniać:

- wymogi i standardy architektoniczne;
- uwarunkowania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych;
- walory ekonomiczne przestrzeni;
- potrzeby interesu publicznego;
- potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej;
- rozwój zrównoważony, który powinien być podstawą postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy.

Zgodnie z zapisami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego *„Celem głównym polityki przestrzennej jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu*".

Jednym z wyodrębnionych celów szczegółowych polityki przestrzennej niniejszego dokumentu jest: *„Zachowanie i odtwarzanie wysokiej jakości struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska, stanowiące istotny element polityki rozwoju województwa*".

Oddziaływanie przyjętych rozwiązań w projekcie Strategii na krajobraz w aspekcie środowiskowym opiera się na ocenie stopnia naturalności krajobrazu, jego struktury i zniekształceń. Krajobraz ulega przemianom pod wpływem naturalnych procesów zachodzących w środowisku biotycznym i abiotycznym oraz oddziaływań antropogenicznych. Działalność człowieka jest głównym czynnikiem, który ingeruje w struktury przyrodnicze, a więc i krajobraz. Realizacja analizowanego dokumentu doprowadzi przede wszystkim do zachowania obecnych walorów krajobrazowych oraz na niewielkich obszarach w skali gminy do wytworzenia krajobrazu zurbanizowanego z obiektami mieszkaniowymi związanymi z infrastrukturą techniczną i drogową. **Zakłada się, że działania przewidziane w projekcie Strategii nie będą miały negatywnego wpływu na walory krajobrazowe gminy Dźwierzuty na etapie funkcjonowania**. Wystąpi natomiast **pozytywny wpływ na warunki krajobrazowo-estetyczne w zakresie inwestycji modernizacyjnych** – poprawie ulegnie stan wizualny obiektów prywatnych, terenów użyteczności publicznej oraz zagospodarowania turystycznego.

Pozytywny wpływ na walory krajobrazowe Gminy będą miały również zadania poprawiające jakość przestrzeni publicznej. Wśród kierunków działań oraz samych działań projekt Strategii zakłada m.in. tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i „zielono-niebiskiej" infrastruktury, a także poprawę jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej.

Pewne, negatywne i czasowe oddziaływania na krajobraz mogą wystąpić w fazie budowlanej przedsięwzięć inwestycyjnych, gdzie wystąpi ograniczone czasowo i przestrzennie pogorszenie warunków estetycznych. Z uwagi na charakter prac nie przewiduje się, aby były to oddziaływania znaczące.

Działania „miękkie" i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na krajobraz. Przeciwnie, realizacja działań związanych z planowaniem przestrzennym przysłuży się zachowaniu i uporządkowany ładu przestrzennego w gminie.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 21 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na krajobraz

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej	■			■			■			■	■	
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego	■			■			■			■	■	
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki	■			■			■			■	■	
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych	■			■			■			■	■	
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym	■			■	■		■			■	■	
działania związane z poprawą jakości powietrza			■	■	■		■			■	■	
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego	■		■	■	■		■			■	■	
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”	■			■	■		■			■	■	
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego			■	■	■				■		■	
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych			■		■					■	■	
Działania związane z edukacją			■	■					■		■	
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym	■				■					■	■	

Materiał źródłowy: opracowanie własne

6.9 ZASOBY NATURALNE

Na obecnym etapie planistycznym nie przewiduje się, aby realizacja działań przewidzianych w projekcie Strategii miała wpłynąć negatywnie na zasoby naturalne gminy Dźwierzuty. Przeciwnie, **ustalenia projektu będą pozytywnie oddziaływać na zasoby naturalne** – m.in. zwiększenie lesistości, poprawa gospodarowania zasobami wód deszczowych, zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza, co wpłynie korzystnie na pozostałe komponenty środowiska przyrodniczego, w tym również na stan zdrowotny lasów, zachowanie walorów krajobrazowych i wodnych (por. wcześniejsze podrozdziały).

W związku z powyższym należy uznać, iż realizacja ustaleń projektu Strategii, w tym przyjętych kierunków działań **nie powinna przyczynić się do znaczącego oddziaływania na zasoby glebowe, leśne, wodne, surowcowe oraz walory krajobrazowe gminy Dźwierzuty.**

Z uwagi na kierunkowy charakter ustaleń projektu SRG, na obecnym etapie nie jest możliwe określenie czy realizacja niektórych działań inwestycyjnych będzie wymagała przeznaczenia części gruntów leśnych na nieleśne lub rolnych na nierolne. Podkreśla się, że obowiązuje ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Zgody na odrolnienie wymagają gleby zaliczane do klasy bonitacyjnej I, II lub III. Natomiast odlesienia dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po uzyskaniu zgody marszałka województwa, wyrażonej po uzyskaniu opinii izby rolniczej. Nie mniej, z uwagi na to, że większość zadań inwestycyjnych będzie dotyczyć terenów już zainwestowanych, nie przewiduje się znaczącego zmniejszenia zasobów glebowych i leśnych.

Działania „miękkie" i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na zasoby naturalne. Przeciwnie, realizacja działań związanych z planowaniem przestrzennym przysłuży się zachowaniu i uporządkowany zasobów naturalnych w gminie.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 22 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na zasoby naturalne

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej	■		■	■	■					■	■	
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego			■	■						■	■	
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych		■	■	■	■		■			■	■	
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym	■			■	■					■	■	
działania związane z poprawą jakości powietrza	■			■	■		■			■	■	
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego			■		■					■	■	

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.10 ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Na obszarze gminy Dźwierzuty występują liczne zabytki architektury i budownictwa (zabytki nieruchome, zabytki archeologiczne). Realizacja ustaleń Strategii **nie wpłynie negatywnie na zabytki** znajdujące się, gdyż w projektowanym dokumencie znajdują się zapisy o ochronie ww. obiektów – działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego.

W wyniku realizacji zadań inwestycyjnych zwiększy się zasobność gminy Dźwierzuty w zakresie dóbr materialnych. Nastąpi realizacja obiektów i niezbędnej infrastruktury, poprawi się stan budynków i obiektów oraz wprowadzone zostaną nowoczesne technologie.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 23 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na zabytki i dobra materialne

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiazań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

7 STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Działania przewidziane w projekcie Strategii dotyczyć będą całej gminy Dźwierzuty w jej granicach administracyjnych. Stan poszczególnych komponentów środowiska w Gminie scharakteryzowano w rozdziale 4.

Zakładając, iż przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wymagania przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody i przepisów towarzyszących, można stwierdzić, iż w większości będą pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska, będą przyczyniać się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz warunków i jakości życia ludzi. Działania te pozwolą osiągnąć długofalowe korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, prowadzące w efekcie do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska.

W związku z tym, że zadania „miękkie" i nie inwestycyjne związane są z działaniami edukacyjnymi, informacyjnym i promocyjnymi lub organizacją, zarządzaniem oraz planowaniem, na etapie realizacji poszczególnych zadań „miękkich" i nie inwestycyjnych wyklucza się ryzyko negatywnego oddziaływania na środowisko.

8 ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

Z uwagi na ogólnych charakter działań proponowanych w projekcie Strategii, a tym samym braku możliwości zaistnienia działań mogących znacząco negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze, nie zachodzi konieczność kompensacji przyrodniczej. Kompensację przyrodniczą należy stosować wówczas, gdy w wyniku realizacji inwestycji może nastąpić szkoda w środowisku, w sposób szczególny dotyczy to ewentualnych szkód wyrządzonych na obszarach chronionych Natura 2000, a takowe nie zaistnieją na obecnym etapie planistycznym.

Projekt SRG zawiera ustalenia uwzględniające zasady i standardy zrównoważonego rozwoju. Nie mniej w celu eliminacji lub ograniczenia ewentualnych negatywnych skutków realizacji ustaleń projektu Strategii, pożądane jest m.in.:

- **na etapie budowy przedsięwzięć inwestycyjnych**:
  - utrzymanie nadzoru merytorycznego nad prawidłową realizacją postanowień zawartych w projekcie dokumentu,
  - zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z zasadami ochrony środowiska (przestrzeganie przepisów odrębnych, w tym dotyczących procedury ooś dla inwestycji),
  - kontrola sposobu wykonania inwestycji,
  - nadzór sprawności technicznej sprzętu budowlanego, w kontekście ewentualnych zagrożeń awarią,
  - kontrola sposobu wywożenia i unieszkodliwiania odpadów powstałych w trakcie realizacji inwestycji,
  - maksymalne zachowanie istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i krzewów oraz pojedynczych drzew,
  - przestrzeganie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, w tym prowadzenie prac modernizacyjnych z wykorzystaniem inwentaryzacji przyrodniczych oraz poza okresem lęgowym ptaków,
  - ograniczenie do niezbędnego minimum trwałych przekształceń ziemi,
  - zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniami,
  - ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego,
  - maskowanie elementów dysharmonijnych dla walorów krajobrazowych;
- **na etapie eksploatacji przedsięwzięć inwestycyjnych oraz realizacji przedsięwzięć nie inwestycyjnych**:
  - bieżący monitoring efektów działań związanych z projektem SRG oraz przygotowywanie raportów cyklicznych,
  - kontrola i ocena sposobu wykonania inwestycji, ze szczególnym uwzględnieniem spełnienia wymogów wynikających z ustaleń projektów budowlanych,
  - działania edukacyjno-informacyjne społeczeństwa, poprzez podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego użytkowania energii, ochrony środowiska, w tym powietrza;
- **w fazie po realizacyjnej przedsięwzięć inwestycyjnych i nie inwestycyjnych:**
  - przeprowadzenie ewaluacji końcowej projektu oraz ewentualne wnioski i rekomendacje dla dalszych działań w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju,
  - działania informacyjno-edukacyjne nt. osiągniętych efektów ekologicznych, ekonomicznych i społecznych.

9 ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Nie proponuje się rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Strategii, ze względu na następujące aspekty:

- przyjęte w dokumencie rozwiązania są zgodne z uwarunkowaniami i predyspozycjami obszaru, w tym także z celami ochrony środowiska i kierunkami polityki zrównoważonej określonymi w dokumentach wyższego szczebla,
- dokument uwzględnia uwarunkowania środowiska, potrzebę ochrony istniejących struktur przyrodniczych, a także uwzględnia konieczność zapewnienia właściwych warunków życia mieszkańców,
- realizacja projektu Strategii nie wpłynie negatywnie na formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000, w związku z czym nie zachodzi konieczność przedstawiania rozwiązań alternatywnych,
- dokument właściwie uwzględnia potrzebę racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- nie napotkano luk we współczesnej wiedzy oraz w sposobie zapisów i rozstrzygnięć projektowanego dokumentu,
- analizowany projekt dokumentu posiada charakter strategiczny o stosunkowo dużym poziomie ogólności (cecha typowa dla tego typu opracowań); proponowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach projektu Strategii mają w przewadze pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma formalnego i ekologicznego uzasadnienia; ponadto stopnień ogólności uniemożliwia precyzyjne określenie działań alternatywnych dla wskazanych zadań.

10 PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Analizy skutków realizacji projektowanego dokumentu polegać będzie na przeprowadzeniu procesów monitoringu i ewaluacji.

Monitoring i ewaluacja to dwa niezależne procesy, choć pozostające ze sobą w ścisłym związku. Wprowadzenie obowiązkowego badania bieżącego (monitoring) i oceny końcowej rezultatów (ewaluacja) wdrażania Strategii Rozwoju jest warunkiem koniecznym do tego, aby mógł on być realizowany w sposób konsekwentny, zgodnie z przyjętymi założeniami. Będą to procesy niezbędne dla śledzenia postępów we wdrażaniu i osiąganiu celów w zakresie prowadzenia polityki rozwoju, a także ochrony środowiska. Będą one także konieczne do podjęcia działań dotyczących dalszej przyszłości gminy, a następnie zostaną wykorzystane w procesie sporządzania aktualizacji dokumentu. Wskazane jest aby aktualizacja Strategii nastąpiła przed końcem okresu jej obowiązywania.

Monitoring obejmować będzie bieżące gromadzenie danych oraz analizowanie przebiegu realizacji działań i zadań przewidzianych w Strategii, z jednoczesną możliwością podjęcia ewentualnych przedsięwzięć korygujących. Wskazana jest koordynacja realizacji przyjętych założeń poprzez monitorowanie efektywności działań. Monitorowanie wdrażania założeń Strategii przyczyni się do:

- określenia stopnia realizacji przyjętych działań,
- określenia stopnia wykonania założonych celów,
- oceny poziomu rozbieżności między stanem założonym a stanem wykonania założeń Strategii,
- rozpoznania przyczyn zaistniałych rozbieżności,
- stworzenia obszernej bazy zawierającej informację o środowisku i jego ochronie na terenie gminy,
- skutecznego planowania i programowania w odniesieniu do obszaru ochrony środowiska,
- określenia skuteczności podejmowanych działań.

Ewaluacja obejmować będzie zebranie informacji, z wykorzystaniem danych gromadzonych w trakcie monitoringu, które umożliwią końcową ocenę oraz weryfikację procesu wdrażania Strategii. Tym samym zmierzone i ocenione zostaną efekty założone do osiągnięcia – poszczególne cele szczegółowe i przypisane im zadania. Rezultaty powinny być wyrażone zarówno w postaci ilościowej (wskaźniki), jak i jakościowej (rezultaty „miękkie"). Wyniki przeprowadzonej oceny stanowić będą bazę dla aktualizacji Strategii.

Zagadnieniu monitoringowi i ewaluacji poświęcono osobny rozdział w projektowanej Strategii – rozdz. 7.2.

11 INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Przewidziane w projekcie Strategii działania mają wydźwięk lokalny, ograniczony do terenu gminy Dźwierzuty. Nie przewiduje się przedsięwzięć wykraczających poza obszar administracyjny gminy. Sam obszar położony jest w północno-wschodniej części kraju w oddaleniu ok. 70 km (w linii prostej) od granic administracyjnych Polski, w związku z czym, biorąc pod uwagę charakter planowanych działań, **nie wystąpi oddziaływanie transgraniczne**.

12 INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii uwzględnia wytyczne określone w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zastosowano przede wszystkim:

- metodę oceny realizacji celów i działań przewidzianych w Strategii, opartą na analizie zgodności treści dokumentu z kryteriami zawartymi w obowiązujących międzynarodowych i krajowych dokumentach oraz przepisach, aby stwierdzić komplementarność dokumentu z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- metodę macierzy interakcji, opartą o analizę wpływu przewidzianych w Strategii działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych na poszczególne komponenty środowiska, z uwzględnieniem współzależności między nimi.

Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko, w celu charakterystyki terenu, zasobów środowiska, funkcjonowania ochrony przyrody oraz oceny stanu przekształceń środowiska, wykorzystano m.in.:

- dokumenty strategiczne i planistyczne szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego,
- materiały i publikacje z dziedziny ochrony środowiska,
- materiały kartograficzne,
- akty prawne, obowiązujące na chwilę opracowania prognozy.

Na każdym etapie sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko posługiwano się literaturą branżową i naukową, publikacjami i dokumentami krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi, aktami prawa powszechnego i miejscowego oraz oficjalnymi witrynami internetowymi związanymi z ochroną środowiska, planowaniem strategicznym oraz rozwojem zrównoważonym.

Spis wybranych materiałów wyjściowych:

Akty prawne:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.Dz.U.2023 r., poz. 40 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.Dz.U.2023 poz. 977).
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 2021 r., poz. 2405).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j.Dz.U.2022 poz. 1029 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j.Dz.U.2014 poz. 112).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2016 poz. 2183 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 18 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2020 poz. 26).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U.2014 poz.1408).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U.2014 poz.1409).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U.2002 nr 155 poz. 1298).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2022 poz. 2739).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoły (Dz.U. 2022 poz. 207).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz.U.2019 poz. 1839 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j.Dz.U.2022 poz. 1385 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j.Dz.U.2022 poz. 699 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.Dz.U.2022 poz. 916 z późn. zm.).).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j.Dz.U.2022 poz. 2625 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j.Dz.U.2022 poz. 840 z późn.zm.).

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j.Dz.U.2022 poz. 2556 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j.Dz.U.2022 poz. 672 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j.Dz.U.2022 poz. 2409).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j.Dz.U.2023 poz. 682 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j.Dz.U.2023 poz. 633).
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j.Dz.U.2021 poz. 485 z późn. zm.).

Dokumenty i publikacje:

- Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko–mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN - w zakresie dróg krajowych, 2019.
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce według stanu na 31. XII. 2021r., 2022, PIG, Warszawa.
- Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, 2017, PIG, Warszawa.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, 2022, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Pregoły, 2022, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa.
- Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030, 2020.
- Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyle PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych, 2020.
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r., 2021, Rada Ministrów, Warszawa.
- Raport o stanie gminy Dźwierzuty 2021, 2022.
- Raport o stanie środowiska w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku, 2020.
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, raport wojewódzki za rok 2021, 2022, GIOŚ.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego. Warmińsko-Mazurskie 2030, 2020.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dźwierzuty, 2021.

Witryny internetowe:

- http://crfop.gdos.gov.pl.
- http://natura2000.gdos.gov.pl.
- http://www.gdos.gov.pl.
- http://www.geoportal.gov.pl.
- http://www.gios.gov.pl
- http://www.imgw.pl.
- http://www.kzgw.gov.pl.
- http://www.mir.gov.pl.
- http://www.mos.gov.pl.
- http://www.pgi.gov.pl.
- http://www.psh.gov.pl.
- http://www.stat.gov.pl.
- http://www.susza.iung.pulawy.pl.
- https://warminskomazurskie.e-mapa.net/

ZAŁĄCZNIK – OŚWIADCZENIE O SPEŁNIANIU WYMAGAŃ

Oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

mgr Łukasz Kowalski – kierownik zespołu